

elo

2016

toimintakertomus ja tilinpäätös

Sisältö

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS 1

TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 2016	9
Tuloslaskelma.....	13
Tase.....	14
Rahoituslaskelma	16
Tuloslaskelman liitetiedot	17
Taseen liitetiedot	21

Konsernirakenne 31.12.2016.....	51
Elon riskienhallinta	52
Hallituksen ehdotus voitonvarojen käytöstä.....	59
Tunnusluvut	60
Tunnuslukujen opas.....	65

Tilintarkastuskertomus	67
------------------------------	----

SELVITYS HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ69

Julkaisemme hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätösraportin lisäksi erillisen vuosi- ja vastuuraportin www.elo.fi/taloustietoa.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Taloudellinen toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu jäi vuonna 2016 jälleen kerran odotuksia matalammaksi, vain 2,9 prosenttiin. Yhdysvaltain kasvu oli 1,6 prosenttia, lähes prosenttiyksikön alle alkuvuoden odotusten. Euroalueen kasvu oli samaa tasoa ja Japanin prosentin luokkaa. Suurempien kehittyvien maiden taloudet kasvoivat lähes 5 prosenttia. Yhdysvaltain heikohko kasvu selittyi pääasiassa energiateollisuuden vaikeuksilla, mikä johtui puolestaan alkuvuonna rajusti heikentyneestä raakaöljyn hinnasta. Euroalueella niin investointikysyntä kuin finanssipolitiikkakin tukivat kasvua.

Suomen talouden kasvu oli viime vuonna selvästi alkuvuoden odotuksia korkeampi, noin 1,6 prosenttia. Kaikki kysynnän pääkomponentit kasvoivat viime vuonna. Vienti kasvoi prosentin, kun kasvu vuonna 2015 oli lievästi negatiivinen. Yksityinen kulutus kysyntä kasvoi kohentuneen ostovoiman ansiosta peräti 1,9 prosenttia. Yksityiset ja julkiset investoinnit kasvoivat nostaen koko investointien kasvun 4 prosenttiin. Suomessa, kuten myös koko euroalueella, työttömyys pysyi yhä historiallisen korkeana. Suomen julkisen talouden alijäämä pieneni hieman edellisvuodesta, mutta alijäämää oli edelleen 2,2 prosenttia BKT:stä.

Maailmantalouden heikon kasvun taustalla on edelleen laajapohjaisia ja pitkävaikutteisia syitä, kuten globalisaation ja teknologisen rakennemuutoksen haasteet työllisyyden kehitykselle sekä matalan nimeliskavun ja lisääntyvän ylivelkaantumisen vaikutus kulutuskysynnän kehittymiseen. Investointikysyntää heikentää myös kehittyvien talouksien, erityisesti Kiinan merkittävä teollinen ylikapasiteetti. Myös demografiatrendi OECD-alueella ja monissa kehittyvissä maissa on kääntymässä kasvua hidastavaksi. OECD-alueen potentiaalinen kasvuvauhti on nykyisellään arviolta vain 1,5 prosenttia ja kehittyvienkin talouksien

kasvu on pudonnut reiluun 5 prosenttiin, kun kasvuvauhti oli vielä kymmenen vuotta sitten OECD:ssä yli kaksi prosenttia ja kehittyvissä talouksissa lähes 7 prosenttia.

Vuonna 2016 kuluttajahinnat pysyivät lähes muuttumattomina euroalueella, laskivat hieman Japanissa ja nousivat 1,3 prosenttia Yhdysvalloissa. Inflaatio-odotukset ovat pysyneet sitkeästi OECD-maiden keskuspankkien tyypillisesti tavoitteleman 2 prosentin alapuolella, kun aggressiivinenkaan rahapolitiikka ei ole riittävästi välittynyt reaalityöelämään.

Yhdysvaltain keskuspankki jatkoi rahapolitiikkansa varovaista normalisointia joulukuuisella koronnostolla. Euroalueen ja Japanin rahapolitiikkaa kevennettiin edelleen vuonna 2016. Isojen keskuspankkien rahapolitiikan erot näkyivät loppuvuonna selvästi valuuttamarkkinoilla etenkin heikentyneessä jenissä ja myös jonkin verran heikentyneessä eurossa. Kehittyvien maiden valuuttojen vuosia jatkunut heikkeneminen päättyi loppuvuonna, kun hyödykemarkkinoiden hinnat kääntyivät nousuun tukien talouksia.

Työeläkejärjestelmän kehitys

Suomalaiset elävät keskimäärin entistä pidempään. Keskimääräisen elinajan ennustetaan edelleen nousevan tulevaisuudessa. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen eläkeuudistuksen keskeisenä tavoitteena on työurien pidentäminen ja julkisen talouden kestävyysvajeen pienentäminen. Uudistus muun muassa nostaa eläkeikää asteittain ja tuo mukanaan kaksi uutta eläkelajia: osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työraueläkkeen. Ratkaisu kannustaa työskentelemään pidempään, mutta mahdollistaa myös kevennetyn työn osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä sekä huomioi työraueläkkeen avulla yksilöllisen tarpeen siirtyä raskaista töistä aiemmin eläkkeelle. Osa-aikaeläke jää eläkelajina pois.

Vakavaraisuusvaatimus ja sen määräytymisperiaatteet muuttuivat vuoden 2017 alusta.

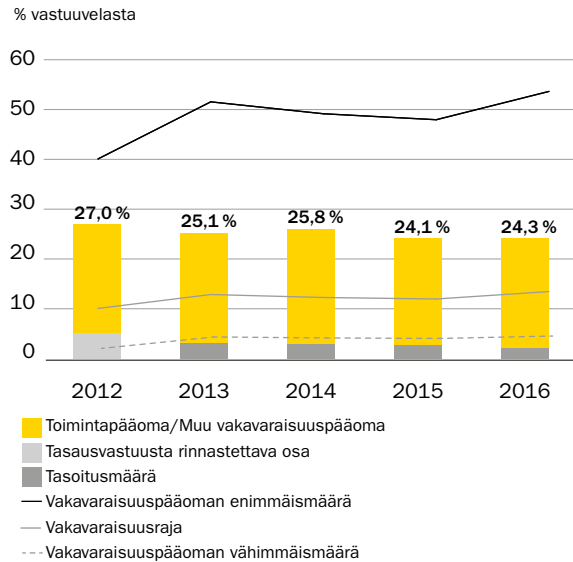
Näiden muutosten läpivieminen on vaatinut Eloita resursseja vuonna 2016, jotta yhtiö on valmis palvelemaan asiakkaitaan mahdollisimman tehokkaalla, selkeällä ja toimivalla tavalla.

Vuoden 2016 aikana valmistauduttiin myös kilpailuolosuhteiden muutokseen. Hyvitysten jakaminen asiakkaille vapautettiin osittain yhtiökohtaiseksi. Muutoksen tavoitteena on saada esille enemmän eroja työeläkeyhtiöiden välille. Muutosta varten maksun hoitokustannusosaa pienennettiin 7 prosentilla. Uudistus näkyy asiakkaille varsinaisesti siirtymäajan jälkeen vuonna 2019. Vuoden 2016 lopussa lopetettiin myös TEL:n lisäetujen vakuuttaminen.

Tulos ja vakavaraisuus

Vakavaraisuuspääoman määrä kasvoi vuoden alusta 228,8 miljoonaa euroa ja oli vuoden lopussa 4 270,9 (4 042,1) miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääoma ilman tasoitusmäärää oli 3 917,9 (3 591,1) miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääoman suhde vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuvélkaan oli vuoden 2016 lopussa 24,3 (24,1) prosenttia. Vastaava suhde ilman tasoitusmäärää oli 22,3 (21,4) prosenttia. Vakavaraisuuspääoma oli vuoden lopussa 1,8-kertainen (2,0-kertainen) vakavaraisuusrajaan nähden. Vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärä oli 789,2 (672,2) miljoonaa euroa. Asiakashyvitysten laskennassa käytettävä vakavaraisuuspääoma on ilman tasoitusmäärää ja ennen siirtoa ositettuun lisävakuutusvastuuseen.

Vakavaraisuuden kehitys 2016, vakavaraisuusaste ja sen rajat

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo oli 1 147,4 (990,1) miljoonaa euroa. Vastaavalta ajalta laskettu vastuuvälälle hyvitettävä tuotto oli 798,1 (994,8) miljoonaa euroa, josta osaketuottosidonnaisen vastuuvälän osuus oli 117,5 (207,7) miljoonaa euroa. Näin ollen vuoden 2016 sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo oli 349,3 (-4,8) miljoonaa euroa. Hoitokustannustulos oli 29,1 (36,2) miljoonaa euroa. Vakuutusliikkeen tulos oli -47,7 (-1,5) miljoonaa euroa ja muu tulos 0,3 miljoonaa euroa. Elon yhteenlaskettu käyvien arvojen mukainen kokonaistulos oli 333,8 (29,9) miljoonaa euroa.

Vakavaraisuuspääoman ja hoitokustannustuloksen perusteella asiakashyvityksiin käytettäväksi siirrettiin vuoden 2016 lopussa 58,3 (58,2) miljoonaa euroa. Hyvityssiirto on 0,49 (0,52) prosenttia vakuutettujen palkkasummasta.

Vastuuvälän kate täyttää vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvälän kattamisesta säädetyn lain sekä Finanssivalvonnan määräykset ja sen määrässä on huomioitu säädösten mukaiset rajoitteet katteeseen hyväksyttävään omaisuuteen. Luetteloitua katetta oli 20 528 (20 963) miljoonaa euroa eli 10,6 (17,4) prosenttia yli katettavan vastuuvälän.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen uuden vakavaraisuuslainsäädännön myötä vakavaraisuusrajan laskennassa otetaan jatkossa huomioon nykyistä tarkemmin kaikki olennaiset sijoitustoiminnan riskit sekä vakuutusriskit. Myös vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen esitystapa muuttui vuoden 2017 alusta. Uusi vakavaraisuusasteen esitystapa kertoo, kuinka paljon omaisuutta on yli vastuuvälän. Uudistuksen myötä luovuttiin erillisistä katesäännöistä.

Vakuutustoiminta

Elo on vakuutusten kappalemäärällä mitattuna markkinajohtaja niin TyEL- kuin YEL-vakuutuksissa. Vuoden 2016 lopussa Elon hoidossa oli 45 149 (46 015) työntekijöiden TyEL-vakuutusta ja 84 578 (85 054) yrittäjien YEL-vakuutusta. Elossa vakuutettujen työntekijöiden ja yrittäjien kokonaismäärä oli vuoden lopussa kaikkiaan lähes puoli miljoonaa eli 492 200 (483 271) henkilöä.

Vuonna 2016 Elon TyEL-vakuutusten maksutulo nousi 2 897,5 (2 727,1) miljoonaan euroon ja TyEL-vakuutettujen palkkasumma oli 11 943,7 (11 258,1) miljoonaa euroa. Yrittäjien YEL-vakuutusten maksutulo oli 422,6 (428,3) miljoonaa euroa ja YEL-työtulosumma 1 861,6 (1 888,0) miljoonaa euroa. Vakuutusmaksuista syntyviä luottotappioita kirjattiin vuoden 2016 aikana 22,0 (19,3) miljoonaa euroa.

Vakuutuksenottajilla on vuoden aikana neljänä ajankohtana mahdollisuus vaihtaa eläkeyhtiötä, kun edellisestä siirrosta on kulunut vähintään vuosi. Vuoden 2016 siirtoliikkeen tulos oli Elolle kaikkien aikojen paras. Uusia TyEL-vakuutuksia siirtyi 306

(79) kappaletta ja uusia YEL-vakuutuksia 1 329 (348) kappaletta. TyEL-maksutulo kasvoi siirtoliikkeessä 9,3 (1,9) miljoonaa euroa. Uusmyynnin kautta Eloon saatiin vuoden aikana 4 994 (5 078) TyEL-vakuutusta ja 7 933 (7 987) YEL-vakuutusta.

Elo tekee tiivistä yhteistyötä kumppaneidensa Fennian, LähiTapiolan ja Turvan kanssa ja toimii näiden kaikkien yhtiöiden työeläkevakuutuskumppanina. Elon palvelut ovat saatavilla kaikkialla Suomessa kumppaneiden kattavan palveluverkoston kautta. Onnistunut ja toimiva yhteistyö kumppanien kanssa on edesauttanut merkittävästi Elon aseman vahvistumista Suomen suosituimpana työeläkeyhtiönä.

Vakuutusten hoidon osalta vuosi 2016 oli eräänlainen käännekohta. Elon kahden ensimmäisen vuoden aikana käytettiin resursseja merkittävästi tietojärjestelmien sekä tietokantojen yhdistämiseen. Vuoden 2016 aikana keskityttiin erityisesti asiointin helppoutta ja nopeutta lisäävien palvelujen kehittämiseen. Asiakaspalvelun kehittämisessä hyödynnettiin muun muassa asiakaspaneelleja sekä systemaattisesti kerättävää asiakaspalautetta.

Suomen suurimpana yrittäjien työeläkevakuuttajana Elo panosti erityisesti yrittäjien digitaalisiin palveluihin. Vuoden lopussa otettiin käyttöön YEL-mobiilipalvelu, jonka avulla yrittäjä pystyy helposti matkapuhelimellaan hoitamaan yleisimmät YEL-vakuutusasiat.

Sekä vakuutushakemusten että maksumuutoksiin liittyviä käsittelyaikoja saatiin vuoden aikana merkittävästi nopeutettua. Myös puhelinpalvelun vastausasteet olivat yli tavoitetason eli 94 prosenttia. TyEL- ja YEL-vakuutushakemuksista 89 prosenttia saatiin sähköisesti.

Eläkepalvelut

Vuonna 2016 eläkepäätöksiä annettiin hakemuksesta yhteensä 23 600 (22 700) kappaletta.

Elo maksoi kuukausittain eläkettä noin 219 700 (216 800) eläkkeensaajalle, ja maksettujen eläkkeiden määrä kuukaudessa oli yhteensä noin 248,5 (238,1) miljoonaa euroa. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat kaksi suurinta korvauserää. Vanhuuseläkkeitä maksettiin 2 473,1 (2 331,9) miljoonaa euroa ja työkyvyttömyyseläkkeitä 312,7 (321,1) miljoonaa euroa.

Maksetut eläkkeet 2016

Eläkelaji	kpl	Milj. e
Vanhuuseläke	166 848	2 473
Työkyvyttömyyseläke	23 586	313
Perhe-eläke	28 148	185
Osa-aikaeläke	1 143	11
Yhteensä	219 725	2 982

Eläkkeiden ratkaisutoiminta oli nopeaa ja laadukasta. Päätökset annettiin eläkkeenhakijoille vuoden 2016 aikana keskimäärin noin 16 (17) päivää eli 30 (30) prosenttia muiden työeläkeyhtiöiden keskiarvoa nopeammin.

Eläkepäätösten laadukkuutta kuvaa se, että työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta muutti vain 7,7 prosenttia Elon asiakkaiden tekemistä valituksista, kun keskimäärin yksityisen sektorin vastaava luku oli 11,2.

Eläkepalveluissa panostettiin edelleen monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämiseen. Eläkepalveluiden asiakastytyväisyyskyselyyn vastanneista 85 (85) prosenttia antoi kiitettävän arvosanan saamaansa palvelusta. Elossa vastattiin asiakkaan soittoihin nopeasti, keskimäärin noin 9 sekunnissa ja vastausprosentti oli 99,7. Eläkeasioiden verkkopalvelua

uudistettiin vuoden aikana, mikä mahdollistaa sen, että asiakkaat saavat entistä kattavammin hoidettua eläkeasioitaan suoraan verkkopalvelussa.

Vuonna 2016 Elossa otettiin onnistuneesti käyttöön uusi eläkkeiden käsittelyjärjestelmä. Lisäksi vuoden aikana valmistauduttiin vuoden 2017 alusta voimaantulleeseen eläkeuudistukseen. Suurimmat työt liittyivät tietojärjestelmien muutoksiin sekä liiketoimintaprosessien käynnistämiseen erityisesti uuden osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen eläkekäsittelyä varten. Eläkeuudistus vaati myös paljon viestintää ja neuvontaa asiakkaille niin asiakaspalvelussa, viestintäkanavissa kuin asiakaskäynneilläkin. Eläkeneuvojille ja -käsittelijöille pidettiin useita kymmeniä sisäisiä koulutuksia. Myös Elon kumppaneita koulutettiin eläkeuudistukseen useissa koulutussarjoissa.

Työkyvyttömyysriskin hallinta

Elo tarjoaa asiakasyrityksilleen tukea työkykyjohtamiseen, jonka tavoitteena on työelämän laadun parantaminen ja työurien pidentäminen. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla pyritään yrityksen työkykyriskin alentamiseen sekä sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyydestä aiheutuvien kustannusten alentamiseen. Työkykyjohtamisella tuetaan myös henkilöstön kykyä toimia yrityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Finanssivalvonta antoi työeläkeyhtiöiden työkyvyttömyysriskin hallintaan tähtäävää toimintaa koskevan ohjeistuksen maaliskuussa 2016. Uuden ohjeistuksen mukaan palveluita tulee kohdistaa sellaisiin yrityksiin, joissa on havaittu työkyvyttömyysriskiä. Toimenpiteillä tulee myös olla vaikuttavuutta eli niiden tulee edesauttaa työkyvyttömyysriskin pienentymistä.

Elo kehitti työkyvyttömyysriskin hallinnan palveluita vuonna 2016 voimakkaasti ottaen huomioon Finanssivalvonnan uuden ohjeistuksen. Kehittämisen painopiste on ollut digitaalisissa palveluissa, joiden avulla työkyvyttömyysriskin hallinnan palveluita voidaan

tarjota asiakkaiden tarpeita vastaavasti, kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.

Keskeinen osa Elon palvelukokonaisuutta on työhyvinvoinnin verkkopalvelu, joka tarjoaa tietoa ja työkaluja päivittäiseen esimiestyöhön ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Palvelu sisältää myös erityisesti PK-yrityksille suunnatun Elon Fiilismittari-mobiilisovelluksen, jonka avulla työnantaja voi seurata työhyvinvointia reaaliaikaisesti.

Vuoden 2016 aikana uudistettiin suosittua asiakkaille tarjottua työyhteisökyselyä, josta lanseerataan uudistettu versio vuoden 2017 aikana. Elossa luotiin myös konsepti täysin uudelleenlaaditun työkykyjohtamisen palvelulle, jolla voidaan helpottaa työkykyjohtamisen toimenpiteiden ja kuntoutuksen vaikuttavuuden seurantaa sekä herättää asiakas huomaamaan, miten työntekijöiden työkykyisenä pysyminen vaikuttaa yrityksen työeläkemaksuihin positiivisesti. Vuoden 2017 aikana vaiheittain julkaistava palvelu nojaa vahvasti visuaalisuuteen ja reaaliaikaiseen dataan. Uudet työkykyjohtamisen palvelut upotetaan osaksi Elon verkkopalvelua muiden sähköisten palveluiden rinnalle.

Vuoden 2016 aikana työhyvinvointihankkeita toteutettiin kaikkiaan noin 900 asiakasyrityksen kanssa. Kaikille asiakkaille avoimia työhyvinvointikoulutuksia järjestettiin 12 paikkakunnalla yhteensä 33 tilaisuutta. Paransimme koulutusmahdollisuuksien tarjontaa aloittamalla koulutusten järjestämisen myös webinaareina. Koulutuksiin osallistui yhteensä noin 1 296 asiakasyritysten edustajaa.

Vastuuvelka

Elon vastuuelka oli vuoden 2016 lopussa 18 527,4 (17 849,7) miljoonaa euroa. Vastuuvelkaan sisältyi työntekijöiden maksuosuudesta kertynyt osa, joka oli noin 2 551,9 (2 360,8) miljoonaa euroa.

Vastuuelka

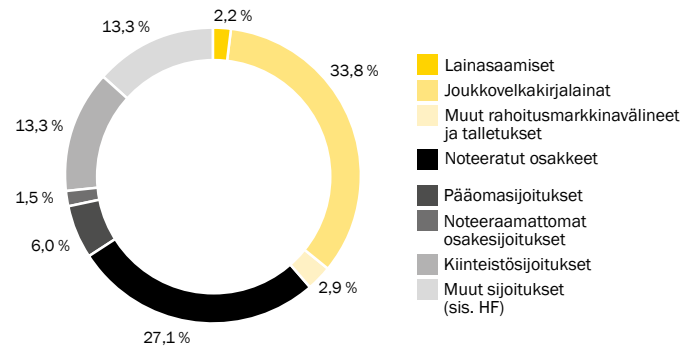
Milj. e	31.12.2016
Vakuutusmaksuvastuu	
Vastaiset eläkkeet	9 113,7
Ositettu lisävakuutusvastuu	58,5
Osittamaton lisävakuutusvastuu	545,2
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	173,5
	9 890,9
Korvausvastuu	
Alkaneet eläkkeet ja tasausvastuu	8 272,4
Tasoisuusmäärä	364,1
	8 636,4
Yhteensä	18 527,4

Korvausvastuuseen sisältyy myös TyEL-vakuutus toiminnan tasoisuusmäärä, joka vuoden 2016 lopussa oli 353,0 (451,0) miljoonaa euroa. Tasoisuusmäärä oli turvaava. Vakuutusliikkeen tulos vuonna 2016 oli kokonaisuutena negatiivinen, mikä johtui lähinnä tilapäisestä alennuksesta ja kuolevuusperusteen muutoksesta. Ositettuun lisävakuutusvastuuseen on varattu TyEL-vakuutuksenottajille maksettavat hyvitykset.

Vastuuelkaan siirrettävä eläkejärjestelmän keskimääräinen osaketuotto 31.12.2016 oli 5,80 (12,32) prosenttia, ja osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrä 31.12.2016 oli 173,5 (739,2) miljoonaa euroa. Vastuuelalle on hyvitetty tuottovaatimus, jonka kokonaismäärä on 798,1 (994,8) miljoonaa euroa. Koska sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo on 349,3 (-4,8) miljoonaa euroa tuottovaatimusta suurempi, euromääräinen vakavaraisuus on kasvanut.

Vuoden 2017 alussa voimaan tulleen eläkeuudistuksen perusteella kuolevuusperuste laskettiin uudestaan. Tarvittava kuolevuusperustetäydennys vanhuuseläkkeisiin kustannetaan työeläkeyhtiöiden osalta tasoisuusmäärällä ja osaketuottosidonnaisen

Sijoitusten perusjakauma

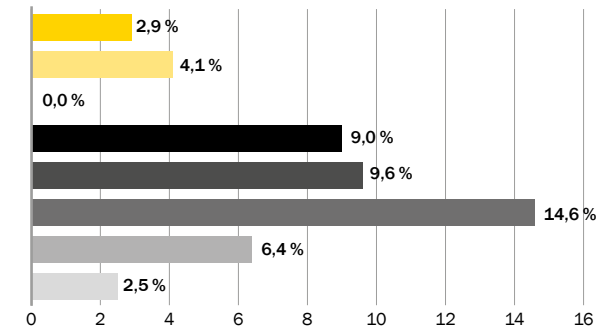
lisävakuutusvastuun ylärajan laskemisen johdosta vapautuvilla varoilla. Tarvittaessa loppuosa kustannetaan tasausvastuusta.

Sijoitustoiminta

Elon sijoitusten kokonaistuotto vuonna 2016 ylitti odotukset ja oli 5,6 prosenttia. Kulunut vuosi oli sijoittajan näkökulmasta poikkeuksellinen. Monet poliittiset riskit toteutuivat, mutta markkinat saavuttivat jopa ennätystasoa: Yhdysvaltojen osakemarkkinat nousivat kaikkien aikojen huippuunsa ja korot Euroopassa kävivät ennätysalhaalla. Kaikki omaisuusluokat tuottivat positiivisesti ja etenkin riskillisimpien omaisuuslajien tuotot olivat ilahduttavia.

Vaiherikkaasta vuodesta huolimatta yhtiön sijoitustoiminta jatkoi sijoitusstrategiansa määrätietoista kehittämistä. Alhaisten korkojen ja volatiilisen toimintaympäristön seurauksena tuoton lähteitä analysoitiin entistä laajemmin niin maantieteellisesti kuin myös sijoitustyyliittäin. Kansainvälinen hajautus eri omaisuusluokissa jatkui. Huomiota kiinnitettiin myös

Sijoitustuotot

sijoituskohteiden kustannuksiin ja tehokkaita toimintaratkaisuja valittiin salkkuihin yhä enemmän.

Elon osake- ja joukkovelkakirjalainasijoitusten hajauttaminen eri alueille ja uusiin sijoitusstrategioihin jatkui vuonna 2016. Eryteisesti korkosijoituksia tehtiin merkittävästi enemmän muille alueille kuin Eurooppaan.

Sijoitustuotot vaihtelivat vuoden aikana merkittävästi kaikissa omaisuuslajeissa. Eryteisesti osakemarkkinoiden tuotto vaihteli voimakkaasti. Erittäin heikosti alkanutta vuotta seurasi yllättävänkin positiivinen kehitys osakemarkkinoilla Brexit-kansanäänestyksestä ja Yhdysvaltain presidentinvaaleista huolimatta. Eryteisesti vuoden 2016 loppu oli osakemarkkinoilla vahva. Muun muassa elintarvike- ja lääkeyhtiöiden jo useamman vuoden kestänyt vahva kehitys kääntyi. Vahvasti osakemarkkinoilla tuottivat sen sijaan erityisesti teollisuus- ja raaka-aineyhtiöt. Elon osakesalkussa oli varauduttu hyvin tähän osakemarkkinoiden muutokseen. Myös maantieteellisesti tasapainoinen allokaatio tuki hyvin osaketuottoja.

Parhaat osaketuotot saatiin sijoituksista Suomeen, kehittyville markkinoille ja Yhdysvaltain arvo- ja pienyhtiöihin. Elon osakesijoitukset tuottivat 9,3 (13,0) prosenttia ja noteeratut osakesijoitukset 9,0 (11,1) prosenttia. Erityisen hyvin onnistuivat Euroopan suorat osakesijoitukset, joiden tuotto oli yli 4 prosenttiyksikköä markkinoita parempi. Osakemarkkinoiden hinnoittelu pysyi pitkän aikavälin keskimääräistä tasoa korkeammalla erityisesti Yhdysvaltain osakemarkkinoilla. Keskuspankkien toimet ja vaihtoehtojen puute tukivat osaltaan hinnoittelua. Yritysten tulosten lasku taittui, joskin talous- ja tuloskasvun epävarmuus jatkui edelleen vuoden aikana.

Vuosi 2016 oli odotuksia parempi myös yritysainemarkkinoilla. Alkuvuoden jälkeen kallistuneet raaka-ainehinnat tukivat varsinkin kaivos- ja öljy-yhtiöitä. EKP:n päätös lisätä likviditeettiä sijoitusmarkkinoilla ostamalla yritysten joukkovelkakirjoja antoi myös merkittävää tukea markkinoille. Loppuvuonna epävarmuus väheni pankkisektorilla huomattavasti. Elon luottoriskisijoituksissa allokaatiopäätökset ja yritysvalinnat onnistuivat hyvin. Yritysten joukkovelkakirjalainojen tuotto oli 6,5 (–0,2) prosenttia.

Valtiolainakorkojen kehitys oli kaksijakoinen. Korot jatkoivat edellisvuonna alkanutta laskutrendiään syyskuun loppuun saakka, jonka jälkeen korot kääntyivät voimakkaaseen nousuun. Yhdysvalloissa korot nousivat vielä voimakkaammin kuin Euroopassa. Valtiolasijointusten korkoriski pidettiin maltillisena ja euromääräisten valtiolainojen osuutta vähennettiin salkussa merkittävästi. Näillä toimenpiteillä valtiolainasalkun tuotto oli selvästi nollan tuntumaan jäänyttä eurooppalaista korkomarkkinatuottoa parempi 3,6 prosenttia.

Vuoden alku oli vaikea myös kehittyvillä markkinoilla. Raaka-aineiden hintojen kääntyminen nousuun, Kiinan taloushuolien väheneminen ja houkuttelevat tuottotasot saivat pääomavirrat kuitenkin kääntymään takaisin kehittyville markkinoille. Kehittyvien talouksien

korkosijoitusten osuutta kasvatettiin selvästi vuoden aikana. Kehittyvien talouksien korkosijoitusten tuotto muodostui koko vuoden osalta erinomaiseksi ja oli yli 13,5 prosenttia. Kokonaisuudessaan korkosijoitukset tuottivat 3,6 prosenttia.

Valuutariskien hallintaan liittyvä salkunhoito onnistui hyvin ja vaikutti positiivisesti Elon kokonaisuuttoihiin raportointivuonna. Yhdysvaltain dollari alkoi vahvistua vuoden puolivälin jälkeen selvästi ja päätyi korkeimmalle tasolle neljäentoista vuoteen. Englannin punta heikkeni merkittävästi Britannian kansanäänestyksen jälkeen. Kehittyvien talouksien valuuttojen kehitys oli epäyhtenäistä. Avoimen valuuttariskin määrä pidettiin maltillisena läpi vuoden. Kehittyvien talouksien valuuttojen osuutta kasvatettiin onnistuneesti vuoden aikana.

Vuoden alun osakemarkkinoiden turbulenssi sekä Brexit-äänestys ja Yhdysvaltain presidentinvaalit pitivät hedge fund -rahastojen riskinottohalut maltillisina. Tämän tuloksena rahastojen volatiliiteetti ja tuotot yleisesti jäivät mataliksi. Loppuvuotta kohden kaikkien strategioiden tuottokehitys tasaantui ja myös koheni selvästi. Kokonaisuutena vuosi oli erityisen haastava osakepoimintaan ja tiettyihin systemaattisiin sijoitusstrategioihin keskittyville rahastoille. Elon hedge fund -salkussa tehtiin jonkin verran muutoksia pitkin vuotta Elon kokonaisallokaation pysyessä lähes muuttumattomana. Hedge fund -rahastojen tuotto jäi odotuksia matalammaksi 1,9 prosenttiin. Elon omat sisäisesti toteutetut vaihtoehtoiset sijoitusstrategiat menestyivät kokonaisuutena hyvin ja vaikuttivat positiivisesti yhtiön kokonaistuottoon.

Kiinteistösijoitusmarkkinat pysyivät vilkkaina ja Suomessa transaktiovolyymi oli kaikkien aikojen suurin. Kokonaisuutena kiinteistöjen hinnat kohosivat vain hieman samalla kun ostajien tavoittelemien primekohteiden tarjonta oli vähäistä. Tästä johtuen sijoittajat ovatkin siirtyneet vähäriskisinä pidettyihin asuntosijoituksiin, joiden osuus kaupoista oli ennätyksellisen

suuri. Vuokramarkkinoilla toimitilojen vajaakäyttö lisääntyi edelleen, vapaiden liiketilojen määrä kasvoi jonkin verran ja vuokra-asuntojenkin tarjonta lisääntyi edelleen.

Elon kotimaan kiinteistösijoitusten vuosi oli vilkas ja varsinkin myyntejä tehtiin markkinatilannetta hyödyntäen runsaasti eli noin 250 miljoonalla eurolla. Vastavasti uusia sijoituksia tehtiin noin 200 miljoonalla eurolla. Uusista sijoituksista suurin oli 1 800 vuokra-asunnon osto YH-Yhtymä Länsi Oy:ltä. Vuoden aikana käynnistettiin edelleen useita vuokra-asuntoprojekteja ja toimitilakohteiden kehittämissuunnitelmia. Kansainväliset kiinteistösijoitukset kasvoivat noin 100 miljoonalla eurolla. Suurin kansainvälinen sijoitus tehtiin TaunusTurm-toimistotorniin Frankfurtissa. Suorat kiinteistösijoitukset tuottivat 6,5 (5,3) prosenttia ja kiinteistösijoitusrahastot 6,3 (13,1) prosenttia. Elon kotimaisten ja kansainvälisten kiinteistösijoitusten tuotot olivat likimäärin samalla tasolla.

Infrastruktuurisijoituksia lisättiin ja näistä merkittävin oli sijoitus norjalaiseen tuulivoimayhtiöön, joka tulee rakennuttamaan kuusi yhteisteholtaan noin 1 000 megawatin tuulivoimapuistoa.

Yritysten rahoituksen kysyntä oli suhteellisen vilkasta yritysten vähäisistä investointitarpeista huolimatta. Rahoituksen tarjonta yrityksille sekä julkisten tahojen että pankkien ja uusien toimijoiden myötä kasvoi voimakkaasti. Vaikka uusia lainoja tarjottiin runsaasti muun muassa yrityskauppojen rahoittamiseen, lainakanta supistui jonkin verran. Lainojen tuotto oli 2,9 (3,5) prosenttia, mikä nykyisessä matalien korkojen ympäristössä oli kohtuullisen hyvä.

Elon pääomasijoituksia lisättiin edelleen ja niiden arvo oli vuoden lopussa jo yli miljardi euroa. Uusia sitoumuksia pääomarahastoihin ja lainarahastoihin annettiin vuoden aikana yli 500 miljoonalla eurolla. Pääomasijoitusten tuotto oli 9,6 (20,4) prosenttia.

Riskienhallinta ja -valvonta

Elon kolmatta toimintavuotta voi pitää riskienhallinnan näkökulmasta varsin onnistuneena aiempien vuosien tavoin.

Työeläkeyhtiön merkittävin riski muodostuu vakavaraisuuden hallinnasta, missä suurin yksittäinen vaikutus on sijoitusriskien toteutumisella. Markkina-riskiä ottamalla yhtiö tavoittelee vastuuvelan tuotto-vaatimuksen ylittävää tuottoa, jotta vakavaraisuusaste paranisi. Sijoitusten riskitasoa säätelee ensisijaisesti viranomaisen määrittämä vakavaraisuussäännöstö, jonka puitteissa Elon hallitus myöntää sijoitustoiminnolle valtuudet toimia. Hallitus asettaa sijoitussuunnitelman kautta riskinottohalukkuuden sekä yleiset turvaavuus-, hajautus- ja likviditeettitavoitteet. Sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitustoiminnolle vuosittaiset tavoitteet tuoton ja riskitason suhteen sekä valtuudet riskin ottamiseen hallituksen myöntämien rajoitteiden puitteissa.

Elolla on käytössään yhtiössä kehitetty vakavaraisuuden hallinnan toimintamalli. Vakavaraisuutta tarkastellaan yhtiössä käytössä olevien sisäisten mallien sekä skenaario- ja stressitestien avulla. Toimintamallissa sijoituksille asetetaan riskinotto-taso, jossa huomioidaan vallitseva markkinatilanne, sijoitusnäkemykset ja vakavaraisuus. Vakavaraisuuden hallinnan toimintamalli sisältää Elon hallituksen, toimivan johdon, operatiivisen sijoitustoiminnan sekä raportointi- ja valvontatoimintojen roolit.

Elon vakavaraisuusaste kasvoi hieman vuonna 2016 verrattuna vuoden 2015 lopun tasoon. Sijoitukset tuottivat erinomaisesti, vaikka osakemarkkinoilla oli suuria pudotuksia alkuvuonna ja kesäkuussa. Vakavaraisuusaste ja riskinottomahdollisuudet olivat vuoden lopussa edelleen hyvällä tasolla. Sijoitusten riskit pysyivät kohtuullisella tasolla suhteessa riskinotto-kykyyn. Vuoden varrella sijoitusten kokonaisriski vaihteli markkinatilanteen ja sijoitusnäkemysten mukaan ja vuoden lopussa osake- ja luottoriskisijoituksia oli

jonkin verran enemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Kokonaisriskitaso lisääntyi hieman edelliseen tilinpäätökseen verrattuna.

Vuoden 2016 merkittävimmät operatiiviset riskit kohdistuivat henkilöstön osaamisvaateisiin, resurssien riittävyteen ja kohdentamiseen sekä prosessien tehokkuuden ja laadun kehittämiseen. Tietojärjestelmäriskit alkoivat stabiloitua finanssialan normaalille tasolle. Vuoden aikana operatiivisen riskienhallinnan kehitys kohdistui muun muassa jatkuvuudenhallinnan alueelle, jatkuvuusharjoitteluun sekä järjestelmien toipumissuunnitelmien laadintaan.

Riskienhallinnan toimintamallit olivat vuonna 2016 jo vakiintuneita, ja riskienvalvonnalliset toiminnot hoitivat raportointia ja riskienvalvontaa vakiintuneiden käytäntöjen mukaisesti. Riskienhallinnan ja sijoitustoiminnon toimintamalleja kehitettiin edelleen. Uudet järjestelmät ja toimintatavat tulevat tukemaan riskienhallintaa ja raportoinnin kehitystä.

Tarkemmin yhtiön riskienhallintaa kuvataan toimintakertomuksen liitteessä Elon riskienhallinta.

Kokonaisliikekulut

Kokonaisliikekulut vuodelta 2016 olivat 129,9 (126,3) miljoonaa euroa. Hoitokustannustulolla katettavat liikekulut olivat 95,6 (90,3) miljoonaa euroa ja sijoitustoiminnan tuotoilla katettavat liikekulut 24,0 (22,4) miljoonaa euroa. Vakuutusmaksun työkyvyttömyyso-salla kustannettiin työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneita liikekuluja 2,6 (5,5) miljoonaa euroa. Lisäksi hoitokustannusosalla kustannettiin työkyvyttömyysriskin hallinnan kuluja 0,9 miljoonaa euroa. Kokonaisliikekuluihin sisältyi 7,7 (8,0) miljoonaa euroa lakisääteisiä maksuja, jotka katetaan omalla maksuosuudellaan.

Henkilöstökulujen osuus kokonaisliikekuluista oli 29,2 prosenttia. Hoitokustannustuloa kertyi koko vuodelta 124,6 (126,5) miljoonaa euroa. Hoitokustannustulos oli 29,1 (36,2) miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Liikekulut olivat 76,7 (71,4) prosenttia vakuutusmaksun hoitokustannustulosta.

Henkilöstö

Elossa oli vuonna 2016 keskimäärin 502 työsuhdetta (501) ja henkilötyövuosina laskettu henkilötyöpanos oli keskimäärin 451 (458). Koko henkilöstöstä vakituisia työntekijöitä oli 88 (89) prosenttia ja määräaikaisia 12 (11) prosenttia. Henkilöstön keski-ikä oli 44 (44) vuotta. Henkilöstöstä 68,1 (68,5) prosenttia oli naisia ja 31,9 (31,5) prosenttia miehiä.

Elon kolmantena toimintavuotena henkilöstötyön painopiste oli yrityskulttuurin vahvistamisessa ja suori-tuksen johtamisen yhtenäistämässä. Elon henkilöstö-strategian painopisteistä ammattimaista osaamista on vuoden aikana kehitetty systemaattisella osaamisen ja toimintatapojen arvioinnilla, esimiestyön tukemisella sekä sisäisen tehtäväkierron edistämällä.

Syksyllä 2016 toteutettiin Elon neljäs henkilös-tötutkimus. Henkilöstön omistautuneisuutta ja sen edellytyksiä kuvaava PeoplePower-indeksi oli edelleen parantunut. Syksyllä 2016 PeoplePower-indeksi oli 69,1, kun se vuotta aiemmin oli 67,8 ja ensimmäisessä tutkimuksessa 61,6. Työilmapiirin kehittämi-sessä Elo on tavoitteensa mukaisesti jonkin verran suomalaista asiantuntijanormia edellä.

Palkitsemisen tavoitteena on edistää Elon stra-tegisten tavoitteiden saavuttamista. Vuonna 2016 Elossa tehtiin paikallinen sopimus Elon palkitsemis-järjestelmien yhdistämisestä yhteen järjestelmään. Palkka- ja palkitsemisjärjestelmien avulla kehitetään työn tuloksellisuutta sekä henkilöstön osaamista ja sitoutumista. Elossa käytössä olevat rahalliset palkitsemismuodot peruspalkan lisäksi ovat eri henkilöstöryhmille samoilla periaatteilla määritellyt tulospalkkiot sekä niin sanotut kertapalkkiot. Elossa palkitseminen nähdään kokonaisuutena, johon rahallisen palkitsemisen lisäksi kuuluvat kattavat

henkilöstöedut ja aineeton palkitseminen, esimerkiksi koulutus- ja kehitysmahdollisuudet.

Vuonna 2016 henkilöstön tulospalkkiojärjestelmään kuului 77 prosenttia, sijoitusjohdon ja -organisaation tulospalkkiojärjestelmään 9 prosenttia, johdon tulospalkkiojärjestelmään 5 prosenttia, myynnin tulospalkkiojärjestelmään 4 prosenttia sekä riippumattoman riskienvalvonnan ja raportoinnin tulospalkkiojärjestelmään 5 prosenttia henkilöstöstä. Henkilö voi kuulua kerrallaan vain yhden palkkiojärjestelmän piiriin. Tulospalkkiot maksetaan pääsääntöisesti kerran vuodessa ennalta sovittujen tavoitteiden toteuman selvittyä.

Elon palkka- ja palkkioselvityksessä kerrotaan yksityiskohtaisemmin Elon palkitsemisesta ja palkitsemisen perusteista. Selvitys on luettavissa Elon verkkosivuilla osoitteessa www.elo.fi.

Hallinto ja johtaminen

Elon hallitus muodostuu työmarkkinaosapuolten, asiakkaiden ja sidosryhmien edustajista. Hallitukseen kuului vuonna 2016 kuusitoista varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä. Vuonna 2016 hallituksen puheenjohtajana toimi Pekka Sairanen (11.11.2016 saakka) ja varapuheenjohtajina toimivat Ann Selin ja Heimo J. Aho. Hallituksen jäseninä toimivat Eeva-Liisa Inkeroinen, Jari Karlson, Heikki Kauppi, Antti Kuljukka, Reija Lilja, Outi Lähteenmäki-Lindman, Jorma Malinen, Harri Miettinen, Erkki Moisander, Jussi Mustonen, Antti Neimala, Olavi Nieminen ja Sinikka Näätsaari. Varajäseninä toimivat Antti Aho, Jukka Ihanus, Jouko Liimatainen ja Daniela Yrjö-Koskinen.

Hallituksen nimitys- ja palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat vuonna 2016 Pekka Sairanen (11.11.2016 saakka), Ann Selin ja Heimo J. Aho. Hallituksen tarkastusvaliokunnan muodostivat Jari Karlson, Heikki Kauppi ja Jussi Mustonen.

Elon hallintoneuvoston jäsenet valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa. Elon yhtiökokous päätti

19.4.2016 vähentää hallintoneuvoston jäsenmäärän 54 jäsenestä 44 jäseneksi. Vuonna 2016 hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Klaus Saarikallio ja varapuheenjohtajina Håkan Nystrand ja Ilkka Brotherus.

Hallintoneuvoston vaalivaliokuntaan kuuluivat vuonna 2016 vakuutusentottajien ehdottamina jäseninä Ilkka Brotherus, Klaus Saarikallio ja Jouko Vehmas. Vakuutettujen ehdottamina jäseninä vaalivaliokuntaan kuuluivat Håkan Nystrand, Mika Varjonen ja Jaana Ylitalo. Vaalivaliokunnan puheenjohtajana toimi Klaus Saarikallio ja varapuheenjohtajana Håkan Nystrand.

Elon toimitusjohtajana toimii Satu Huber. Elolle ei ole nimetty varatoimitusjohtajaa tai toimitusjohtajan sijaista.

Elon johtoryhmään kuuluivat vuonna 2016 Huberin lisäksi Mika Ahonen (lakiasiat, viestintä ja vaikuttaminen, compliance), Matti Carpén (asiakkuudet ja kanavat, ICT), Hanna Hiidenpalo (sijoitukset), Mikko Karpoja (aktuaaritoimi, vastuullinen vakuutusmatemaatikko), Erja Ketko (riippumaton riskienvalvonta ja business control), Sarianne Kirvesmäki (talous ja sijoitusriskien valvonta), Keijo Kouvonen (vakuutukset ja eläkkeet) sekä Hilikka Malinen (henkilöstöpalvelut).

Elon yhtiökokouksessa 19.4.2016 hallintoneuvoston erovuoroisuus toteutettiin hallintoneuvoston jäsenmäärän alentamisesta johtuen teknisesti siten, että kaikki hallintoneuvoston jäsenet erosivat ja yhtiökokouksessa valittiin 44 jäsentä eri pituisille toimikausille Elon yhtiöjärjestyksen mukaisesti. Hallintoneuvoston jäseniksi valittiin:

- toimikaudeksi 2016–2017 Tero Jussila (EK), Olli Vormisto (EK), Terhi Penttilä (EK), Heikki Kyntäjä (EK), Vesa Aallosvirta (SAK), Marko Piirainen (SAK), Pekka Kampman (STTK), Mika Varjonen (Akava), Kimmo Simberg, Mikael Pentikäinen, Markku Holm, Maria Hanho, Johanna Heikkilä, Olavi Kaukonen ja Tapio Kuittinen

- kaksivuotiskaudeksi 2016–2018 Ilkka Brotherus (EK), Jukka Tikka (EK), Pentti Virtanen (EK), Veli-Matti Kuntonen (SAK), Jaana Ylitalo (SAK), Antti Hakala (STTK), Hannu Saarikangas (Akava), Timo Mäki-Ullakko, Kyösti Pöyry, Maija Hjelt, Kalle Kujanpää, Timo Lehtinen, Timo Lepistö ja Sauli Huikuri
- kolmevuotiskaudeksi 2016–2019 Jouko Vehmas (EK), Klaus Saarikallio (EK), Heikki Nikku (EK), Ville Laine (EK), Merja Rinne (SAK), Håkan Nystrand (STTK), Jaakko Kiiski (Akava), Kustaa Piha, Esko Jääskeläinen, Janne Ylinen, Antti Ylikorkala, Katriina Poskiparta, Ansu Saarela, Antti Sahi ja Paula Salastie.

Varsinainen yhtiökokous valitsi Elon tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy:n, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Ulla Nykky.

Elo antaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä erillisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

Elon oma pääoma ja ylijäämä

Elon oma pääoma muodostui 31.12.2016 sidotusta omasta pääomasta, johon kuului pohjarahasto 6 693 879,47 (6 693 879,47) euroa sekä vapaasta omasta pääomasta, johon kuuluivat varmuusrahasto 63 705 786,46 (63 700 086,16) euroa, käyttörahasto 29 091 990,32 (29 091 990,32) euroa sekä edellisten tilikausien voitto 1 841 728,24 (1 841 728,24) euroa. Elolla ei ole takuupääomaa.

Tilikauden ylijäämä oli 4 559,94 (5 700,30) euroa. Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämä 4 559,94 euroa siirretään käyttörahastoon.

Elo ja sen konserni

Elo on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka yhtiökokouksissa äänivaltaa käyttävät vakuutusentottajat ja vakuutetut.

Vuoden 2016 lopussa emoyhtiö Elon konserniin kuului tytäryhtiöinä 107 (113) asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Lisäksi konserniin kuului 3 muuta yhtiötä, jotka on esitetty liitetiedoissa, sekä Probus Holding Oy ja Tammi-Kodit Ky alakonsernit. Probus Holding Oy:n osakkeiden ja äänten omistusosuus oli 79,47 prosenttia. Elon konsernin osuus Tammi-Kodit Ky:n äänettömän yhtiömiehen panoksesta on 100 prosenttia. Konserniin on yhdistelty 9 osakkuusyhtiötä, joista merkittävimmät olivat Avara Oy ja Amplus Holding Oy.

Tulevaisuuden näkymät

Vuoteen 2017 lähdeettäessä odotukset talouskasvusta maailmalla ovat edellisvuotta jonkin verran paremmat. Kasvun odotetaan nousevan hieman yli 3 prosentin tasolle. Voimakasta kasvuhyppäystä ei kuitenkaan ole odotettavissa. Kasvua odotetaan lähinnä Yhdysvalloista ja kehittyvistä talouksista. Euroalueella ja Japanissa kasvun odotetaan pysyvän kutakuinkin viime vuoden tasolla.

Suomessakin odotukset ovat hieman aikaisempaa positiivisempia. Muun muassa kilpailukykysovimuksen arvioidaan osaltaan luovan edellytyksiä hyödyntää avautuvia vientimahdollisuuksia, mutta sopimuksen suotuisat vaikutukset näkyvät taloudessamme vasta viiveellä. Suomessa elinkeinoelämän suhdannenäkymät ovat kaiken kaikkiaan kirkastuneet etenkin rakentamisessa, palveluissa ja uudentyypisessä viennissä, kuten autoteollisuudessa, mutta suhdanetilanne on kuitenkin edelleen hieman tavanomaista heikompi.

Finanssikriisin jälkeinen kasvujakso on jatkunut jo 7 vuotta. Varsinkin Yhdysvalloissa syklinen tilanne muistuttaa jo nousukauden lopun lähestymistä, mikä tyypillisesti saattaisi näkyä muun muassa pitkien korkojen merkittävänä kohoamisena. Globaalisti inflaatio-odotukset ovat kuitenkin edelleen hyvin matalia. Yhdysvaltain keskuspankin kiristystoimet

näyttävätkin tällä kertaa erittäin varovaisilta samalla kun muut keskuspankit jatkavat voimakkaasti elyttävää politiikkaansa. Näin ollen rahapolitiikka tuskin kääntää talouksia ahdinkoon lähiaikoina. Lisäksi Yhdysvaltain uusi hallinto suunnittelee verotuksen keventämistä ja samanaikaisia julkisten infrastruktuurimenojen lisäämistä. Nämä toimenpiteet saattavat kohentaa Yhdysvaltain kasvua jopa prosenttiyksiköllä parin vuoden ajan.

Presidentti Trump on julkistanut suunnitelmia, jotka markkinat ovat kuitenkin jo hinnoitelleet suurelta osin. Tuleva vuosi näyttää, toteutuvatko lupailut elvytystoimet ja miten Yhdysvaltain talouspolitiikkaa kaiken kaikkiaan käytännössä johdetaan. Toinen politiikkaan liittyvä riski on Euroopassa vuonna 2017 pidettävät Ranskan presidentinvaalit sekä Saksan liittopäivävaalit. Ne aiheuttavat hermostuneisuutta markkinoilla ja saattavat lopulta muuttaa Euroopan näkymiä merkittävästikin.

Hyödykemarkkinoilla raakaöljyn hinta näyttää asettuvan OPEC:n tuotantoa rajoittavien yhteistoimintapäätösten jälkeen rauhallisempaan ja kaikille osapuolille sopivaan vaihteluväliin, mikä edesauttaa globaalia talouskasvua kauttaaltaan. Kehittyvien talouksien osalta katseet kohdistuvat jälleen Kiinaan ja siihen, miten siellä onnistutaan toteuttamaan rakenteelliset uudistukset hallitusti sekä pitämään rahoitus- ja valuuttamarkkinoiden jännitteet kurissa.

Elon sijoitusomaisuuden riskitasot ovat eläke- ja vakavaraisuusuudistukset huomioon ottaen hyvin hallinnassa vuoteen 2017 lähdeettäessä. Alkaneen vuoden sijoitusten tuottokehitys tulee heijastamaan monia epävarmuuksia: edelleen varsin matalia korkotasoja ja toisaalta muiden omaisuuserien melko korkeita arvostuksia, jolloin tuotto-odotukset ovat totuttua alhaisempia.

Vuoden 2017 aikana Elon kehittämisessä painottuu asiakaskokemuksen parantaminen. Asiakkaidemme käyttöön tulee uusia digitaalisia palveluita, joiden

kehittämisessä hyödynnämme asiakaspalautteita ja asiakasraateja. Vuonna 2017 lanseeraamme muun muassa täysin uudenlaisen, reaaliaikaiseen tietoon perustuvan työkykyjohtamisen palvelun.

Elo on osana työeläkealaa mukana kansallisessa tulorekisterihankkeessa, jonka keskeisenä tavoitteena on yritysasiakkaiden hallinnollisen taakan keventäminen ja kustannusten aleneminen. Tulorekisteri tulee käyttöön 1.1.2019 alkaen, minkä jälkeen työnantajat ilmoittavat ansiotiedot suoraan kansalliseen tulorekisteriin, jossa ne ovat kaikkien tulotietoja tarvitsevien käytössä.

Työeläkemarkkinoiden kilpailuolosuhteet ovat muuttumassa ja tavoitteena on ollut kilpailun lisääminen. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti yhtiökohtaiset asiakashyvitysperusteet 14.2.2017. Perusteet tulevat voimaan 1.1.2018 alkaen ja ne vaikuttavat ensimmäisen kerran vuoden 2019 vakuutusmaksuun. Kun kilpailuolosuhteita kehitetään, Elo pitää tärkeänä, että työeläkejärjestelmä säilyy riittävän yksinkertaisena ja läpinäkyvänä.

Lukuisista toimintaympäristön muutoksista huolimatta työeläkeyhtiön perustehtävä on säilynyt ennallaan. Uusia palveluja ja kilpailuolosuhteita kehitettäessä on tärkeää pitää mielessä, että keskeisin tehtävämme on huolehtia eläkkeiden häiriöttömästä myöntämisestä ja maksamisesta sekä vastuullisesta eläkevarojen sijoittamisesta.

Elon hallitus kiittää yhtiön henkilöstöä ja toimivaa johtoa vuoden 2016 aikana tehdystä työstä.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 2016

Tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain ja -asetuksen, osakeyhtiölain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja vakuutusyhtiölain mukaisesti. Tilinpäätöksessä on noudatettu eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laske- misesta ja vastuuvelan kattamisesta annettua lakia, sosiaali- ja terveysministeriön asetusta vakuutusyhtiön tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia laskuperusteita sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan antamia määräyksiä ja ohjeita.

Konsernitilinpäätös

Elon konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhtiöt, joissa konsernin osuus äänivallasta on yli puolet. Elon konserniin vuonna 2016 yhdisteltiin 107:n asunto- ja kiinteistöyhtiömuotoisen tytäryhtiön lisäksi 3 muuta yhtiötä, jotka on esitetty liitetiedoissa, sekä Probus Holding Oy ja Tammi-Kodit Ky alakonsernit.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyrityksessä noudatettujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti emo- ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä. Sisäiset tuotot ja kulut, voitonjako, saamiset, velat sekä keskinäinen osakeomistus on eliminoitu. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt on yhdistelty hankintahetkestä lähtien ja myydyt tytäryhtiöt luovutushetkeen saakka.

Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu omaksi eräkseen.

Konsernin sisäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on jaettu tytäryhtiöiden omaisuuserille niiden käypien arvojen sallimissa rajoissa. Omaisuuserän käyvän arvon ylittyessä aktiiva on kirjattu liikearvoksi. Konserniaktiivan poistossa noudatetaan vastaavan omaisuuserän suunnitelman mukaisia poistoja. Liikearvo poistetaan 10 vuodessa. Konserniosakkeisiin aikaisempina tilikausina tehdyt arvonkorotukset on konsernitaseessa merkitty tytäryhtiön omistaman kiinteistön arvonkorotukseksi.

Liitetiedoissa esitetyt osakkuusyhtykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20 - 50 % on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Asunto- ja kiinteistöyhtiömuotoisia osakkuusyhtiöitä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan on epäolennainen.

Konsernitilinpäätöksen jäljennökset on saatavissa osoitteesta Revontulentie 7, Espoo.

Vakuutusmaksutulo

TyEL-maksutulo määräytyy vakuutettujen TyEL-kokonais- palkkasumman ja maksuprosentin mukaan. Tilikauden aikana perittyä, palkkasumma-arvioon perustuvaa ennakkomaksua on oikaistu tilinpäätöksessä tarkis- tussuorauksella. Tilikauden maksutuloon on kirjattu myös edellisen vuoden arvioidun ja toteutuneen tarkistusmaksun aiheuttamat erot.

YEL-vakuutusmaksutulo määräytyy yrittäjien työtu- lojen ja maksuprosentin perusteella.

Maksuperusteinen vakuutusmaksutulo muutetaan tilinpäätöksessä suoriteperusteiseksi.

Korvauskulut

Korvauskulut muodostuvat eläkkeensaajille makse- tuista eläkkeistä, kuntoutuskuluista, kustannustenjaon korvauksista, työkyvyn ylläpitotoimintaan ja korvaustoi- mintaan kohdistuvista liikekuluista sekä korvausvas- tuun muutoksesta.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Kiinteistösijoitukset

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyt hankin- tamenon määräisinä, tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöihin tehdyt arvonalennukset ja arvonalen- nusten palautukset on kirjattu tulosvaikutteisesti. Myytyihin kiinteistöihin on tehty tulosvaikutteiset arvonalennusten palautukset ennen myyntivoittojen kirjaamista. Tilivuonna 2016 kiinteistöjen kirjanpitoar- voin ei ole tehty arvonkorotuksia.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Osakkeisiin ja osuuksiin aiempina vuosina tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalla osalla. Osakkeet ja osuudet on merkitty kirjanpitoon keskihintamenetelmää käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineisiin kuuluvat joukkolainat ja rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineiden tasearvona on hankintameno, joka lasketaan keski- hintaa käyttäen. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvonmuutoksia ei kuitenkaan kirjata. Hankintameno on oikaistu nimellisarvon ja hankintamenon jaksote- tulla erotuksella. Nimellisarvon ja hankintamenon erotus jaksotetaan korkotuoton vähennykseksi tai lisäykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Hankintamenoon sisällytetty vastaerien määrä on ilmoitettu taseen liitetiedoissa.

Lainasaamiset, muut saamiset ja talletukset

Lainasaamiset, muut saamiset ja talletukset on arvos- tettu nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tilinpäätöksen lähipiirilainojen esittämistä on täsmennetty erittelemällä konserniin kuuluville yhtiöille ja osakkuusyhtiöille myönnettyt lainat erikseen. Vertailu- vuoden lukuja on muutettu vastaavasti.

Johdannaissopimukset

Johdannaisia käytetään Elossa sijoitusriskien pienentämiseen ja suojaamiseen, markkinariskin lisäämiseen ja sijoitustoiminnan tehostamiseen. Tilikauden aikana on käytetty osake-, korko-, luottoriski-, hyödyke-, volatilitteetti- ja valuuttajohdannaisia.

Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Kirjanpidollista suojauslaskentaa sovelletaan vain niihin johdannaissopimuksiin, jotka täyttävät Finanssi- ja valvonnan ohjeistuksen tälle asettamat edellytykset. Johdannaissopimukset, joihin on sovellettu suojauslaskentaa, on arvostettu kokonaisuutena suojattavan erän kanssa. Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset arvostetaan kokonaisuutena suojattavan tase-erän kanssa. Jos suojattavasta tase-erästä ei kirjata arvonmuutosta, ei myöskään suojaavasta sopimuksesta tehdä tulosvaikutteista kirjausta tilinpäätökseen, ellei sen negatiivinen arvonmuutos ylitä suojattavan tase-erän positiivista arvonmuutosta. Jos suojauksen kohteesta kirjataan arvonalemmuksen palautusta, kirjataan käytetyn johdannaisen arvonmuutos kokonaisuudessaan kuluksi. Kirjanpidossa ei ole sovellettu suojauslaskentaa.

Muiden kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten realisoitumaton tappio kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi. Realisoitumatonta voittoa ei kirjata tuotoksi.

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset koostuvat tarkistusmaksu- arviosta ja tilivuoden päättyessä maksamattomina olevista erääntyneistä vakuutusmaksuista. Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon tai tätä alempana todennäköiseen arvoon.

Erääntyneistä vakuutusmaksuista on kirjattu luottotappioiksi maksusteellisiksi todetut saamiset sekä sellaisten yhtiöiden saamiset, joiden konkurssi on alkanut. Lisäksi luottotappioihin on kirjattu vahvistettujen yrityssaneerauksien leikatut saamiset sekä saamiset, joiden perinnästä on luovuttu saatavan pienuuden vuoksi. Lisäksi vuoden vaihteessa kesken olevista merkittävistä saneerauksista kirjataan arvioperusteisesti luottotappio. YEL:n vakuutusmaksusaamisista luottotappiot kirjataan pääsääntöisesti vanhenemisen johdosta.

Poistot ja laskentaperiaatteet – yleinen periaate

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja kirjataan kuluksi vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisin poistoin. Myös kuluvan omaisuuden tuloutetut arvonkorotukset poistetaan suunnitelman mukaisesti.

Aineettomina oikeuksina esitetyt tietokoneohjelmien lisenssit sekä järjestelmähankkeisiin liittyvät muut pitkävaikutteisten menojen hankintamenot on aktivoitu ja kirjataan kuluksi vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisin poistoin.

Tasapoistoina lasketut poistot tehdään alkuperäisestä hankintahinnasta seuraavien taloudellisten käyttöaikojen mukaan:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	50 v
Teollisuus- ja varastorakennukset	40 v
Hotellit	50 v
Aineettomat oikeudet	5 v
Autot	5 v
Atk-laitteet	3 v
Kalusto	10 v
Konttorikoneet	3 v
Muut pitkävaikutteiset menot	3–10 v

Menojäännöspoistoina lasketut poistot alkuperäisestä hankintahinnasta:

Rakennusten tekniset laitteet, koneet ja kalusto 20 %

Elon tytäryhtiöiden Jalava Kodit Oy:n ja Lehmus Kodit Oy:n poistosuunnitelmat on muutettu vastamaan Elon konsernin poistoperiaatteita 1.11.2016 alkaen.

Sijoitusten käyvät arvot

Kiinteistösijoitukset

Suorat kiinteistösijoitukset on arvioitettu kokonaisuudessaan ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioijan toimesta, lukuun ottamatta muutamaa erilliskohdetta sekä vuoden 2016 aikana valmistuneita uudisrakennuksia ja peruskorjauksessa olleita kohteita. Arviot on tehty kaikista kiinteistösijoituksista arvohetkellä 31.12.2016.

Toimitilakohteet on arvioitu tuottoarvomenetelmällä 10 vuoden kassavirtamenetelmää soveltaen. Peruskorjauksessa olevat kiinteistöt ja uudisrakennukset on arvioitu kustannusarvomenetelmällä. Tontit ja niille tehty hankesuunnitelmat on arvioitu kokonaisuutena rakennusoikeuden arvo ja kirjanpitoon aktivoitavat keskeneräiset työt huomioiden. Asunnot (suoraan omistettut ja tytäryhtiössä olevat suorat asunto-omistukset) on arvioitu sekä tuottoarvomenetelmällä kassavirtapohjaisesti että kauppa-arvomenetelmällä kokonaisarvonkorjaus huomioiden siten, että markkina-arvo on määritetty näillä menetelmillä saatujen arvojen keskiarvona. Asuntokohteen markkina-arvo ei saa ylittää kauppa- arvomenetelmän mukaista markkina-arvoa.

Osakkeet ja osuudet

Noteerattujen osakkeiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytettävä kaupanoteeraus on osakkeen päätöshuutokaupan perusteella määräytyneen päätöskurssi. Mikäli osakkeella ei käydä kauppaa päätöshuutokaupassa, on päätöskurssi viimeisimmän toteutuneen kaupan hintanoteeraus.

Noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien käypänä arvona on käytetty todennäköistä luovutus hintaa, hankintahintaa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Käyttöomaisuusosakkeet on arvostettu taseessa hankintamenoon, koska tämän katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa.

Osake- ja korkorahastojen osalta noteeraukset perustuvat pääasiassa rahastoyhtiön julkisessa hinnanseurantajärjestelmässä ilmoittamaan rahasto-osuuden arvoon.

Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvistä arvosta.

Hedge-rahastojen käypänä arvona käytetään rahaston markkina-arvoa, joka perustuu rahaston säilytysyhteisöltä saatavaan rahaston arvostukseen.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineiden, joukkolainat ja rahamarkkinainstrumentit, käypä arvo perustuu ensisijaisesti markkinahintoihin. Ellei markkinahintaa ole saatavissa tai sijoituksen käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, käytetään ulkopuolisten tahojen antamia arvostuksia tai käypä arvo lasketaan käyttäen yleisesti hyväksytyjä markkinahinnan laskentamalleja tai käypänä arvona käytetään jaksotettua hankintahintaa.

Johdannaissopimukset

Pörssinoteerattujen johdannaissopimusten käypänä arvona käytetään pääsääntöisesti päätöshuutokaupan perusteella määräytyneen päätöskurssia tai viimeisintä hintanoteerausta. Johdannaissopimusten käyvät arvot, vastuut sekä johdannaiskaupan vakuudeksi saadut ja annetut vakuudet esitetään liitetiedoissa. Kahdenvälisille johdannaisille eli ns. OTC-johdannaisille lasketaan käypä arvo yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla.

Katetta, vakavaraisuuspääomaa ja vakavaraisuusvaadetta laskettaessa sijoitusriskiä pienentävinä johdannaisina on käsitelty valuuttajohdannaiset.

Ulkomaanrahanmääräiset saamiset ja velat

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu euroiksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin.

Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia kuitenkin siten, että arvostuksessa huomioidaan myös arvopaperin markkinahinnan muutoksen vaikutus. Mikäli tilinpäätöspäivän käypä arvo on alkuperäistä hankintamenoa alempi, on sijoituksesta tehty arvonalennus.

Kohdistetut valuuttakurssierot on käsitelty kyseisten tulojen ja menojen oikaisuina.

Tilikaudella syntyneet kohdistamattomat valuuttakurssierot on kirjattu sijoitustoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Toimintokohtaiset liikemenot ja poistot

Yhtiön liikekulut on jaettu toiminnolle Finanssivallvonnin määräysten mukaisesti liitetiedoissa esitetyllä tavalla. Kaluston ja pitkävaikutteisten menojen poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriiin. Korvaustoiminnan hoitokulut ja työkyvyttömyysriskin hallinnan kulut sisältyvät tuloslaskelmassa

maksettuihin korvauksiin. Hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut on näytetty erikseen. Sijoitusten hoitamiseen liittyvät kulut sekä rakennusten suunnitelmapoistot sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä hallinnon kulut. Lakisääteiset maksut sisältyvät hallintokuluihin.

Välittömät verot

Tuloslaskelmaan merkitään tilikauden ja aikaisempien tilikausien välittömät verot suoriteperusteisesti.

Varaukset ja verovelka

Sijoitusten arvostuseroista, jotka on esitetty liitetietona, ei ole laskettu laskennallista verovelkaa eikä saamista, koska niiden realisoituminen on epätodennäköistä. Konsernitilinpäätöksessä kertynyt poistoero ja verotusperusteiset varaukset on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuovelka merkitään taseeseen nimellisarvoon.

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksella. Osalle henkilöstöä on järjestetty myös lisäeläketurva, joka on määräytyneen työsuhteen alkamisen, keston ja työsuuhdehistorian perusteella. Osalle sijoitusjohtajista on järjestetty lisäeläketurva vapaamuotoisella eläkejärjestelyllä. Toimitusjohtajan eläkeikä on 64 vuotta. Toimitusjohtajalla on lisäeläkevakuutus, joka kartuttaa eläkettä vuosittain 0,2 prosenttia.

Tilikauden eläkemenot on kirjattu kirjanpitoon suoriteperusteisesti.

Vakuutustekninen vastuuvelka

Vakuutussopimuksista aiheutuva vastuu on kirjattu vastuuvelaksi. Vastuuvelka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Vastuuvelka koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta.

Vakuutusmaksuvastuu muodostuu vastaisten eläkkeiden vastuusta, ositetusta lisävakuutusvastuusta, joka sisältää vakuutuksenottajille annettaviin asiakashyvityksiin varatun määrän ja osittamattomasta lisävakuutusvastuusta, joka luetaan mukaan vakavaraisuuspääomaan. Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy myös osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu, jonka määrä riippuu eläkelaitosten osakesijoitusten keskimääräisestä tuotosta.

Korvausvastuu muodostuu alkaneiden eläkkeiden vastuusta, tasausvastuusta ja tasoitusmäärästä.

Vakavaraisuusvastuuvelkaa laskettaessa vastuusta vähennetään osittamaton lisävakuutusvastuu, yrittäjän eläkelain vakuutusmaksuvastuu sekä tasoitusmäärä TEL-L:n osuutta lukuun ottamatta.

Vakavaraisuuspääoma

Vakavaraisuuspääoma on määrä, jolla yhtiön varat käypiin arvoihin arvostettuina ylittävät yhtiön velat. Vakavaraisuuspääomaan sisältyvä tasoitusmäärä puskuroi ensisijaisesti vakuutusliikkeen muutoksia ja muu osa on tarkoitettu sijoitusriskien kattamiseen. Vakavaraisuuspääoma ilman tasoitusmäärää muodostuu yhtiön omasta pääomasta, omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotuksesta, vastuuvelkaan kuuluvasta osittamattomasta lisävakuutusvastuusta ja mahdollisesta poistoerosta vähennettynä taseen aineettomilla hyödykkeillä.

Tilikauden voitto

Elon tilikauden voitto määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön etukäteen vahvistamien Elon hakemien laskuperusteiden mukaisesti.

Tunnusluvut ja analyysi

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut ja analyysit on laskettu ja esitetty Finanssivalvonnan liitetietoja koskevien määräysten mukaisesti.

Keskeisimpien tunnuslukujen määritelmät ja laskentatavat kuvataan liitetietojen kohdassa Tunnuslukujen opas.

TULOSLASKELMA

1 000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
Vakuutustekninen laskelma				
Vakuutusmaksutulo	3 321 483	3 157 104	3 321 483	3 157 104
Sijoitustoiminnan tuotot	2 388 531	2 615 269	2 423 986	2 628 634
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-3 339 424	-3 177 980	-3 339 424	-3 177 980
Korvausvastuun muutos	-640 801	-469 338	-640 801	-469 338
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-36 915	-301 714	-36 915	-301 714
Liikekulut	-77 091	-72 677	-77 091	-72 677
Sijoitustoiminnan kulut	-1 611 283	-1 748 848	-1 638 381	-1 765 998
Vakuutustekninen tulos	4 500	1 815	12 857	-1 969
Muu kuin vakuutustekninen laskelma				
Muut tuotot	887	1 984	466	1 533
Muut kulut		-19		
Liikearvon poistot			-108	
Muut				-19
Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappiosta			895	2 965
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	-20	-110		
Tuloverot				
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-5 361	-3 664	-6 588	-4 876
Laskennalliset verot			51	106
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	5	6	7 572	-2 260
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta			-1 655	-83
Tilikauden voitto/tappio	5	6	5 917	-2 343

TASE

1 000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
VASTAAVA				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	7 479	9 501	7 542	9 564
Liikearvo			973	
Muut pitkävaikutteiset menot	17 308	20 254	17 308	20 254
Keskeneräiset hankinnat	1 425	1 130	1 425	1 130
Ennakkomaksut	1 169		1 169	
	27 381	30 885	28 418	30 948
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	717 250	713 445	1 493 106	1 489 792
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	581 913	674 640		
Lainasaamiset kiinteistöiltä			64 234	69 555
	1 299 163	1 388 085	1 557 340	1 559 347
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyhteisöissä				
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	75 653	32 881		
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	4 835	4 834	17 718	16 966
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	119 742	124 337		
	200 230	162 052	17 718	16 966
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	10 832 840	9 502 673	10 840 176	9 508 552
Rahoitusmarkkinavälineet	4 969 669	5 546 656	4 969 669	5 546 656
Kiinnelainasaamiset	132 476	136 643	132 476	136 643
Muut lainasaamiset	311 014	419 020	311 014	419 020
Muut sijoitukset			2 115	2 113
	16 246 000	15 604 993	16 255 449	15 612 984
	17 745 393	17 155 130	17 830 507	17 189 298
Saamiset				
Ensivakuutustoiminnasta				
Vakuutuksenottajilta	273 775	184 556	273 775	184 556
Muut saamiset				
Muut saamiset	363 512	364 004	331 988	358 946
Laskennalliset verosaamiset			2 622	3 270
	637 287	548 560	608 386	546 771
Muu omaisuus				
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	4 305	4 513	4 305	4 513
Muut aineelliset hyödykkeet	380	385	380	385
	4 685	4 898	4 685	4 898
Rahat ja pankkisaamiset				
	371 981	459 836	399 734	480 431
	376 666	464 734	404 418	485 329
Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	57 700	62 576	57 340	62 189
Muut siirtosaamiset	22 872	38 396	24 162	40 595
	80 571	100 973	81 502	102 784
Vastaavaa yhteensä	18 867 299	18 300 281	18 953 231	18 355 131

1 000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Pohjarahasto	6 694	6 694	6 694	6 694
Rakennusrahasto			86	86
Lainanlyhennysrahasto			84	88
Arvonkorotusrahasto			185	185
Muut rahastot	92 798	92 792	93 026	93 020
Edellisten tilikausien voitto/tappio	1 842	1 842	-14 475	-12 127
Tilikauden voitto/tappio	5	6	5 917	-2 343
	101 338	101 333	91 516	85 603
Vähemmistöosuus			61 085	57 515
Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero	748	727		
Konsernireservi			414	869
Vakuutustekninen vastuovelka				
Vakuutusmaksuvastuu	9 890 920	9 854 005	9 890 920	9 854 005
Korvausvastuu	8 636 449	7 995 649	8 636 449	7 995 649
	18 527 370	17 849 654	18 527 370	17 849 654
Pakolliset varaukset		22	3 582	4 139
Velat				
Ensivakuutustoiminnasta	16 047	12 726	16 047	12 726
Laskennalliset verovelat			11 183	5 633
Muut velat	134 187	278 274	147 393	278 478
	150 233	291 000	174 623	296 837
Siirtovelat	87 610	57 544	94 642	60 514
Vastattavaa yhteensä	18 867 299	18 300 281	18 953 231	18 355 131

RAHOITUSLASKELMA

1 000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
Liiketoiminnan rahavirta				
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	4 500	1 815	12 857	-1 969
Oikaisut				
Vakuusteknisen vastuuvelan muutos	677 716	771 052	677 716	771 052
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonkorotukset	50 550	163 815	50 550	163 815
Suunnitelman mukaiset poistot	9 481	8 736	45 882	48 960
Myyntivoitot ja -tappiot	-533 676	-757 116	-535 245	-759 066
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	208 570	188 303	251 759	222 792
Käyttöpääoman muutos:				
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-) / vähennys (+)	-68 326	64 637	-40 979	59 050
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	-110 723	85 233	-94 193	77 874
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	29 521	338 173	116 587	359 716
Maksetut välittömät verot	-5 361	-3 664	-6 588	-4 876
Liiketoiminnan muiden erien rahavirta	887	1 965	358	1 514
Liiketoiminnan rahavirta	25 046	336 474	110 356	356 354
Investointien rahavirta				
Investoinnit sijoituksiin	-107 137	-358 772	-147 916	-392 301
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot	-5 764	-11 400	-43 138	-11 400
Investointien rahavirta	-112 901	-370 173	-191 054	-403 701
Rahavarojen muutos	-87 855	-33 699	-80 698	-47 347
Rahavarat tilikauden alussa	459 836	493 535	480 431	527 778
Rahavarat tilikauden lopussa	371 981	459 836	399 734	480 431

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1 000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen eläkevakuutus				
Työnantajan osuus	2 168 678	2 035 857	2 168 678	2 035 857
Työntekijän osuus	728 870	691 245	728 870	691 245
	2 897 548	2 727 103	2 897 548	2 727 103
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	1 359	1 707	1 359	1 707
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	422 575	428 294	422 575	428 294
Vakuutusmaksutulo	3 321 483	3 157 104	3 321 483	3 157 104
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät				
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL / TEL-L	17 995	15 066	17 995	15 066
YEL	4 048	4 275	4 048	4 275
	22 043	19 341	22 043	19 341
MAKSETUT KORVAUKSET				
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen perusvakuutus	2 580 324	2 463 452	2 580 324	2 463 452
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	30 531	31 039	30 531	31 039
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	369 466	361 344	369 466	361 344
YEL:n mukainen lisäeläketurva	1 728	1 750	1 728	1 750
	2 982 049	2 857 585	2 982 049	2 857 585
Maksettu/saatu kustannustenjakokorvauksia				
TyEL-eläkkeet	438 487	394 317	438 487	394 317
YEL-eläkkeet (*)	25 001	88 389	25 001	88 389
Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta	-134 285	-156 566	-134 285	-156 566
YEL:n valtion osuus		-36 475		-36 475
VEKL:n valtion korvaus	-600	-463	-600	-463
	328 604	289 202	328 604	289 202
	3 310 652	3 146 787	3 310 652	3 146 787
Korvaustoiminnon hoitokulut	26 172	25 672	26 172	25 672
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut	2 600	5 522	2 600	5 522
Maksetut korvaukset yhteensä	3 339 424	3 177 980	3 339 424	3 177 980

(*) Vuosi 2015 sisältää YEL:n vastuunjaon takautuvan korjauksen.

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot		6 354		
Korkotuotot	2 945	3 209		
	2 945	9 563		
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyhtiöihin				
Osinkotuotot	114	684	-114	-61
	114	684	-114	-61
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Korkotuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	12 111	17 345		
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä	526	234	526	1 437
Muut tuotot				
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä	149 740	166 384	197 494	203 437
	162 377	183 964	198 019	204 874
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	256 000	240 246	245 788	238 501
Korkotuotot	130 534	143 169	141 613	145 709
Muut tuotot	909 650	899 107	909 690	899 126
	1 296 185	1 282 522	1 297 091	1 283 336
Yhteensä	1 461 621	1 476 732	1 494 996	1 488 148
Arvon alentumisten palautukset	119 598	75 299	119 598	75 299
Myyntivoitot	807 312	1 063 238	809 392	1 065 187
Yhteensä	2 388 531	2 615 269	2 423 986	2 628 634
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	-87 716	-101 405	-78 221	-78 735
Kulut muista sijoituksista	-992 422	-1 060 360	-992 454	-1 060 365
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-87 361	-41 848	-87 261	-41 848
	-1 167 500	-1 203 613	-1 157 936	-1 180 948
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-167 662	-235 995	-169 898	-238 705
Rakennusten suunnitelmapoistot	-2 486	-3 118	-36 400	-40 223
	-170 148	-239 114	-206 298	-278 929
Myyntitappiot	-273 636	-306 122	-274 147	-306 122
Yhteensä	-1 611 283	-1 748 848	-1 638 381	-1 765 998
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	777 248	866 420	785 605	862 636
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	777 248	866 420	785 605	862 636

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	9 043	7 905	9 043	7 905
Muut vakuutusten hankintamenot	10 808	11 011	10 808	11 011
	19 852	18 915	19 852	18 915
Vakuutusten hoitokulut	38 699	34 954	38 699	34 954
Hallintokulut				
Lakisääteiset maksut				
ETK:n kustannusosuus	6 719	7 035	6 719	7 035
Oikeushallintomaksu	645	690	645	690
FIVA:n valvontamaksu	334	309	334	309
	7 698	8 034	7 698	8 034
Muut hallintokulut	10 842	10 773	10 842	10 773
Yhteensä	77 091	72 677	77 091	72 677
KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset				
Korvaustoiminnon hoitokulut	26 172	25 672	26 172	25 672
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut	2 600	5 522	2 600	5 522
	28 772	31 193	28 772	31 193
Liikekulut	77 091	72 677	77 091	72 677
Sijoitustoiminnan hoitokulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	4 588	5 366	6 740	5 369
Kulut muista sijoituksista	19 430	17 050	19 430	17 050
	24 018	22 416	26 170	22 420
Muut kulut		19		19
Kokonaisliikekulut yhteensä	129 881	126 305	132 033	126 309

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	30 310	30 488	30 304	30 488
Eläkekulut	5 523	5 446	5 522	5 446
Muut henkilösivukulut	2 094	1 510	2 094	1 510
Yhteensä	37 927	37 444	37 920	37 444
Johdon palkat ja palkkiot				
Toimitusjohtaja ja varatoimitusjohtaja	704	906	737	906
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet	420	424	421	441
Hallintoneuvosto	80	79	80	79
Yhteensä	1 203	1 409	1 238	1 426

Toimitusjohtajan Satu Huberin maksuperusteiset palkat ja palkkiot olivat 486.199,07 euroa.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 64-vuotta. Toimitusjohtajalla on Elon edeltäjäyhtiöstä siirtynyt lisäeläkevakuutus, joka kartuttaa eläkettä vuosittain 0,2 prosenttia.

Lisäeläkevakuutuksen kustannus vuodelta 2016 oli 19.814,55 euroa.

Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille ei ole annettu eläkesitoumuksia, rahalainoja eikä vakuuksia.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	451	457	451	457
Tilintarkastajille maksetut palkkiot				
Ernst & Young Oy:lle maksetut palkkiot				
Tilintarkastus	181	263	226	289
Veroneuvonta	46	30	46	30
Muut palvelut	72	57	75	59

TASEEN LIITETIEDOT

1000 euroa	Jäljellä oleva hankintameno 2016	Kirjanpitoarvo 2016	Käypä arvo 2016	Jäljellä oleva hankintameno 2015	Kirjanpitoarvo 2015	Käypä arvo 2015
SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO, EMOYHTIÖ						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	54 411	54 411	69 261	55 254	55 254	73 491
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	502 108	514 654	867 238	479 656	492 202	865 107
Muut kiinteistöosakkeet	145 326	148 185	324 866	163 130	165 989	339 947
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	581 913	581 913	581 913	674 640	674 640	674 640
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	75 653	75 653	156 201	32 881	32 881	93 807
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	119 742	119 742	119 742	124 337	124 337	124 337
Sijoitukset omistusyhteisyhteisöissä						
Osakkeet ja osuudet	4 835	4 835	6 776	4 834	4 834	6 774
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	10 832 840	10 832 840	13 226 231	9 502 673	9 502 673	11 579 304
Rahoitusmarkkinavälineet	4 969 669	4 969 669	5 164 758	5 546 656	5 546 656	5 691 341
Kiinnelainasaamiset	132 476	132 476	132 476	136 643	136 643	136 643
Muut lainasaamiset	311 014	311 014	311 014	419 020	419 020	419 020
	17 729 988	17 745 393	20 960 477	17 139 724	17 155 130	20 004 411
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää: korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta						
	-35 448			-39 043		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia	15 405			15 405		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)						
			3 215 083			2 849 282
Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero						
			82 868			73 133

1000 euroa	Jäljellä oleva hankintameno 2016	Kirjanpitoarvo 2016	Käypä arvo 2016	Jäljellä oleva hankintameno 2015	Kirjanpitoarvo 2015	Käypä arvo 2015
SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO, KONSERNI						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	1 291 431	1 303 977	1 699 239	1 284 181	1 296 727	1 739 769
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyryyksissä	209	209	209	209	209	209
Muut kiinteistöosakkeet	186 061	188 920	365 602	189 997	192 856	366 926
Saamiset kiinteistöyhtiöiltä	64 234	64 234	64 234	69 555	69 555	69 555
Sijoitukset omistusyhteisyryyksissä						
Osakkeet ja osuudet	17 718	17 718	19 659	16 966	16 966	18 989
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	10 840 176	10 840 176	13 233 567	9 508 552	9 508 552	11 585 183
Rahoitusmarkkinavälineet	4 969 669	4 969 669	5 164 758	5 546 656	5 546 656	5 691 341
Kiinnelainasaamiset	132 476	132 476	132 476	136 643	136 643	136 643
Muut lainasaamiset	311 014	311 014	311 014	419 020	419 020	419 020
Muut sijoitukset	2 115	2 115	2 115	2 113	2 113	2 113
	17 815 102	17 830 507	20 992 871	17 173 893	17 189 298	20 029 748
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää: korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamennon erotusta						
	-35 448			-39 043		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia	15 405			15 405		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)						
			3 162 364			2 840 450
Ei-suojaavien johdannaisten arvostusero						
			82 868			73 133

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
JOHDANNAISET				
Ei-suojaavat johdannaiset				
Muut saamiset				
Johdannaiset, kirjanpitoarvo	48 358	90 003	48 358	90 003
Muut velat				
Johdannaiset, kirjanpitoarvo	62 643	107 069	62 643	107 069
Johdannaiset, arvonmuutokset	29 221	38 530	29 221	38 530
Muut siirtosaamiset				
Johdannaiset	95	3 322	95	3 322
Muut siirtovelat				
Johdannaiset	-48 880	-37 145	-48 880	-37 145

1000 euroa	Emoyhtiö Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet 2016	Emoyhtiö Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä 2016	Konserni Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet 2016	Konserni Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä 2016
KIINTEISTÖSIJOITUKSET				
Kiinteistösijoitusten muutokset				
Hankintameno 1.1.	868 321	674 640	2 043 608	69 555
Lisäykset	88 454	143 459	239 002	
Vähennykset	-90 673	-236 186	-275 810	-5 322
Siirrot erien välillä	39		39	
Hankintameno 31.12.	866 141	581 913	2 006 838	64 234
Kertyneet poistot 1.1.	-21 818		-411 346	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	1 773		56 866	
Tilikauden poistot	-2 233		-39 076	
Siirrot erien välillä	5 056		5 056	
Kertyneet poistot 31.12.	-17 222		-388 500	
Arvonalentumiset 1.1.	-149 649		-168 173	
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset			25 270	
Tilikauden arvonalentumiset	-10 437		-10 437	
Arvonalentumisten palautukset	16 921		7 499	
Siirrot erien välillä	-5 095		-5 095	
Arvonalentumiset 31.12.	-148 260		-150 936	
Arvonkorotukset 1.1.	16 591		25 703	
Arvonkorotukset 31.12.	16 591		25 703	
Kirjanpitoarvo 31.12.	717 250	581 913	1 493 106	64 234

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Konserni 2016
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET		
Jäljellä oleva hankintameno	15 020	15 020
Kirjanpitoarvo	15 020	15 020
Käypä arvo	15 075	15 075

1000 euroa	Emoyhtiö 2016
OSAKKEET JA OSUDET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ, EMOYHTIÖ	
Osakkeet ja osuudet	
Hankintameno 1.1.	32 881
Lisäykset	42 772
Hankintameno 31.12.	75 653

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Konserni 2016
OSAKKEET JA OSUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ		
Osakkeet ja osuudet		
Hankintameno 1.1.	4 834	16 966
Lisäykset	1	752
Hankintameno 31.12.	4 835	17 718

1000 euroa Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus	Oma pääoma 31.12.2016	Tilikauden voitto/tappio 31.12.2016
OSAKKEET JA OSUUDET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ, EMOYHTIÖ				
Osakkeet ja osuudet				
Probus Holding Oy	Helsinki	79,47 %	17 556	2 881
Tammi-Kodit GP Oy	Espoo	100,00 %	3	
Tammi-Kodit Ky	Espoo	100,00 %	42 682	-88
OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ, EMOYHTIÖ				
Osakkeet ja osuudet				
Exilion Capital Oy	Helsinki	49,00 %	199	12
Suomen Metsäsijoitus Oy	Espoo	25,00 %	8 534	488
Vakuutusneuvonta Aura Oy	Espoo	33,33 %	11	
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	Espoo	33,33 %	11	
Tyvene Oy	Helsinki	40,00 %	688	121
Avara Oy	Helsinki	49,12 %	904	307
Amplus Holding Oy	Helsinki	49,12 %	45 862	907
Glasnost Oy	Espoo	33,40 %	1 323	14
Pohja-Yhtymä Oy	Espoo	27,30 %	3 721	88
OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ, KONSERNI				
Osakkeet ja osuudet				
Exilion Capital Oy	Helsinki	49,00 %	199	12
Suomen Metsäsijoitus Oy	Espoo	25,00 %	8 534	488
Vakuutusneuvonta Aura Oy	Espoo	33,33 %	11	
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	Espoo	33,33 %	11	
Tyvene Oy	Helsinki	40,00 %	688	121
Avara Oy	Helsinki	49,12 %	904	307
Amplus Holding Oy	Helsinki	49,12 %	45 862	907
Kiinteistöosakkeet				
Glasnost Oy	Espoo	33,40 %	1 323	14
Pohja-Yhtymä Oy	Espoo	27,30 %	3 721	88

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
MUUT SIIJOITUKSET, EMOYHTIÖ				
Kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet				
3Step IT Group Oy	17,64	6 199	17 540	Suomi
Aina Group Oyj A	14,89	2 879	2 879	Suomi
Aina Group Oyj K	14,89	103	103	Suomi
Fingrid Oyj	4,51	34	250	Suomi
Futurice Oy	19,02	4 839	4 839	Suomi
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva	6,63	702	702	Suomi
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino A	3,31	306	417	Suomi
Kotkamills Group Oy A	9,58	1 107	1 107	Suomi
Liguirix Topco Holding Oy	19,95	1 281	7 710	Suomi
Midinvest Oy	7,93	673	712	Suomi
Oy Wedeco Ab	8,89	956	1 630	Suomi
Rederiaktiebolaget Eckerö	0,64	248	513	Suomi
Sato Oyj	12,89	52 760	130 991	Suomi
Seligson & Co Oyj	11,76	1 009	2 441	Suomi
S-Pankki Oyj	1,50	5 832	5 832	Suomi
Suomi Power Networks TopCo B.V.	7,50	12 878	49 166	Alankomaat
TA-Yhtymä Oy B	14,53	566	566	Suomi
Teknikum-Yhtiöt Oy	19,60	2 470	2 470	Suomi
ThermiSol Oy	10,00	100	100	Suomi
Muut kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet		190	194	
Kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet yhteensä		95 132	230 163	
Kotimaiset noteeratut osakkeet ja osuudet				
Alma Media Oyj	2,25	5 443	9 320	Suomi
Amer Sports Oyj	1,94	20 071	58 169	Suomi
Asiakastieto Group Oyj	2,72	5 951	7 903	Suomi
Aspo Oyj	0,19	419	491	Suomi
Atria PLC	0,45	1 451	1 451	Suomi
Bittium Oyj	1,40	901	2 835	Suomi
Caverion Corp	1,28	8 995	12 760	Suomi
Citycon Oyj	0,11	2 224	2 338	Suomi
Componenta Oyj	5,04	1 602	1 602	Suomi
DNA Oyj	1,66	22 220	22 330	Suomi
Elisa Oyj	0,29	7 491	15 248	Suomi
Fit Biotech Oy	1,90	62	62	Suomi
Fortum Oyj	0,51	66 221	66 221	Suomi
F-Secure Oyj	4,89	15 369	27 040	Suomi
Heeros Oyj	7,47	991	991	Suomi

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
HKScan Oyj	2,08	3 646	3 646	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj	0,36	1 137	1 137	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj	1,64	287	287	Suomi
Ixonos PLC	0,43	129	153	Suomi
Kesko Oyj	0,90	19 288	42 588	Suomi
Kone Oyj	0,38	41 048	85 140	Suomi
Kotipizza Oyj	4,93	1 566	3 495	Suomi
Lassila & Tikanoja Oyj	3,17	15 170	23 598	Suomi
Lehto Group Oyj	0,34	1 006	2 010	Suomi
Lemminkäinen Oyj	0,25	1 205	1 205	Suomi
Metso Oyj	0,65	26 477	26 477	Suomi
Metsä Board Oyj	0,98	18 790	23 783	Suomi
Neste Oil Oyj	0,48	17 050	44 570	Suomi
Nokia Oyj	0,32	84 873	84 873	Suomi
Orion Oyj	0,21	4 073	12 409	Suomi
Orion Oyj	0,42	15 575	25 374	Suomi
Outokumpu Oyj	0,84	19 240	29 768	Suomi
Pihlajalinna Oyj	6,15	19 046	23 341	Suomi
Pöyry Oyj	3,87	7 660	7 660	Suomi
Raisio PLC	1,71	7 615	8 554	Suomi
Rapala VMC Oyj	0,40	640	640	Suomi
Restamax Oyj	1,63	1 249	1 632	Suomi
Sampo Oyj	0,38	63 682	90 717	Suomi
Siili Solutions Oyj	9,90	5 020	5 658	Suomi
Solteq Oyj	11,24	2 200	3 200	Suomi
Soprano Oyj	9,83	610	610	Suomi
Sponda Oyj	1,44	17 497	21 412	Suomi
Suominen Oyj	5,85	12 358	12 522	Suomi
Tieto Oyj	1,13	19 436	21 738	Suomi
Tokmanni Group Oyj	4,59	20 895	22 950	Suomi
Tulikivi Oyj	7,59	932	932	Suomi
UPM-Kymmene Oyj	0,76	46 357	94 994	Suomi
Uutechnic Group Oyj	0,05	15	15	Suomi
Valmet Corp	2,54	37 736	53 264	Suomi
Wartsila Oyj Abp	0,76	40 778	64 233	Suomi
Vincit Group Oyj	3,18	1 470	2 086	Suomi
Wulff-Group Oyj	5,30	480	480	Suomi
YIT Oyj	2,62	25 316	25 316	Suomi
Kotimaiset noteeratut osakkeet ja osuudet yhteensä		760 964	1 101 227	

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Ulkomaiset noteeratut osakkeet				
A P Moller - Maersk A/S	0,04	5 298	6 215	Tanska
ABB Ltd	0,01	4 839	5 103	Sveitsi
ACEA SpA	0,09	2 119	2 119	Italia
ACS Actividades de Construccion y Servicios SA	0,03	2 071	2 467	Espanja
Adidas AG	0,03	3 358	8 564	Saksa
Aggreko PLC	0,07	1 906	1 906	Yhdistynyt kuningaskunta
Air Liquide SA	0,01	4 634	5 056	Ranska
Aker Solutions ASA	0,37	3 334	4 563	Norja
Akzo Nobel NV	0,01	1 834	1 848	Alankomaat
Allianz SE	0,02	11 936	12 560	Saksa
ALSO Holding AG	0,20	1 769	2 195	Sveitsi
Alten SA	0,05	1 008	1 168	Ranska
Altice SA	0,01	893	1 037	Luxemburg
Amadeus IT Holding SA	0,04	4 770	7 223	Espanja
Anglo American PLC	0,01	1 679	1 679	Yhdistynyt kuningaskunta
Anheuser-Busch InBev NV	0,00	9 227	9 295	Belgia
APERAM	0,13	2 553	4 538	Luxemburg
ArcelorMittal	0,02	3 963	5 100	Luxemburg
Arkema	0,03	2 055	2 268	Ranska
Asian Paints Ltd	0,02	1 789	1 867	Intia
ASML Holding NV	0,01	4 550	5 040	Alankomaat
Assa Abloy AB	0,01	1 867	1 885	Ruotsi
Assicurazioni Generali SpA	0,01	1 840	1 851	Italia
AstraZeneca PLC	0,01	7 007	7 135	Yhdistynyt kuningaskunta
Atlas Copco AB	0,03	5 157	8 476	Ruotsi
Atos Origin SA	0,03	2 475	3 177	Ranska
Attendo AB	3,00	26 067	39 571	Ruotsi
Austevoll Seafood ASA	0,15	2 000	2 719	Norja
Autoneum Holding AG	0,18	1 870	2 055	Sveitsi
Aviva PLC	0,01	1 819	1 935	Yhdistynyt kuningaskunta
AXA SA	0,02	8 538	10 798	Ranska
Bajaj Finance Ltd	0,05	2 622	3 411	Intia
Bakkafrost P/F	0,13	2 088	2 316	Färsaaret
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	0,01	4 617	4 716	Espanja
Banco Santander SA	0,01	7 351	8 221	Espanja
Barclays PLC	0,01	4 599	4 669	Yhdistynyt kuningaskunta
BASF SE	0,02	8 691	15 507	Saksa
Bayer AG	0,00	3 055	3 280	Saksa
Bayer AG	0,02	13 878	13 878	Saksa
Bayerische Motoren Werke AG	0,00	2 222	2 473	Saksa

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Bayerische Motoren Werke AG	0,02	8 964	8 964	Saksa
BB Biotech AG	0,09	1 976	2 565	Sveitsi
Bellway PLC	0,05	1 704	1 704	Yhdistynyt kuningaskunta
Berkeley Group Holdings PLC	0,04	1 597	1 597	Yhdistynyt kuningaskunta
Bharat Petroleum Corp Ltd	0,02	2 331	3 018	Intia
BKW AG	0,05	1 046	1 215	Sveitsi
BNP Paribas SA	0,02	9 547	13 158	Ranska
Bossard Holding AG	0,13	1 045	1 165	Sveitsi
BP PLC	0,01	12 639	13 993	Yhdistynyt kuningaskunta
Brembo SpA	0,04	1 177	1 537	Italia
British American Tobacco PLC	0,01	11 973	12 324	Yhdistynyt kuningaskunta
British Land Co PLC	0,11	7 499	8 455	Yhdistynyt kuningaskunta
BT Group PLC	0,01	4 159	4 271	Yhdistynyt kuningaskunta
Buzzi Unicem SpA	0,07	2 036	2 549	Italia
Cap Gemini SA	0,02	2 869	2 869	Ranska
Carrefour SA	0,01	1 355	1 355	Ranska
Centamin PLC	0,11	1 708	1 990	Jersey
Centrica PLC	0,01	953	1 048	Yhdistynyt kuningaskunta
Christian Dior SA	0,01	2 994	3 554	Ranska
CIE Automotive SA	0,09	1 809	2 205	Espanja
Cie de Saint-Gobain	0,01	1 816	1 978	Ranska
Compagnie Financiere Richemont SA	0,01	4 160	4 331	Sveitsi
Compagnie Generale des Etablissements Michelin	0,02	4 301	4 646	Ranska
Compass Group PLC	0,01	2 823	3 019	Yhdistynyt kuningaskunta
Continental AG	0,01	2 337	2 515	Saksa
Covestro AG	0,02	1 731	2 875	Saksa
Credit Agricole SA	0,00	1 410	1 413	Ranska
Credit Suisse Group AG	0,01	2 773	2 869	Sveitsi
Crest Nicholson Holdings PLC	0,15	2 006	2 006	Yhdistynyt kuningaskunta
CRH PLC	0,01	2 766	2 907	Irlanti
Daimler AG	0,02	12 308	13 797	Saksa
Danone	0,03	12 057	12 057	Ranska
Danske Bank A/S	0,03	6 464	7 258	Tanska
Deutsche Boerse AG	0,01	1 836	1 876	Saksa
Deutsche Post AG	0,01	3 692	3 891	Saksa
Deutsche Telekom AG	0,00	3 066	3 370	Saksa
Deutsche Telekom AG	0,01	6 018	6 596	Saksa
Diageo PLC	0,01	5 470	5 635	Yhdistynyt kuningaskunta
D'ieteren SA/NV	0,04	1 008	1 008	Belgia
Diploma PLC	0,09	1 046	1 298	Yhdistynyt kuningaskunta
Dometic Group AB	0,10	2 065	2 083	Ruotsi

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
E.ON SE	0,01	943	1 016	Saksa
Eicher Motors Ltd	0,04	2 795	3 045	Intia
Eiffage SA	0,03	1 949	1 949	Ranska
Electrolux AB	0,04	3 034	3 034	Ruotsi
Elekta AB	0,16	4 524	4 943	Ruotsi
Elior	0,06	2 051	2 148	Ranska
Enagas SA	0,03	1 879	1 879	Espanja
Enel SpA	0,02	6 781	7 218	Italia
Energias de Portugal SA	0,02	2 030	2 030	Portugali
Engie SA	0,01	1 841	1 902	Ranska
ENI SpA	0,01	4 560	5 351	Italia
Essilor International SA	0,01	1 782	1 908	Ranska
Evonik Industries AG	0,01	1 964	1 964	Saksa
Experian Group Ltd	0,01	1 861	1 956	Irlanti
Faurecia	0,04	2 041	2 118	Ranska
Ferrari NV	0,02	1 832	2 653	Italia
Fiat Chrysler Automobiles NV	0,02	2 162	3 013	Yhdistynyt kuningaskunta
Fresenius SE & Co KGaA	0,01	4 705	5 221	Saksa
Galaxy Entertainment Group Ltd	0,01	1 550	1 861	Hongkong
Galliford Try PLC	0,17	2 075	2 075	Yhdistynyt kuningaskunta
Geberit AG	0,01	1 855	1 885	Sveitsi
Geely Automobile Holdings Ltd	0,02	1 622	1 813	Kiina
Gemalto NV	0,11	5 476	5 476	Alankomaat
Genmab A/S	0,06	3 281	5 743	Tanska
Givaudan SA	0,01	1 814	1 894	Sveitsi
Gjensidige Forsikring ASA	0,07	4 925	5 037	Norja
GlaxoSmithKline PLC	0,01	10 562	10 823	Yhdistynyt kuningaskunta
Glencore International PLC	0,01	5 159	5 159	Sveitsi
Godrej Consumer Products Ltd	0,06	3 745	4 324	Intia
Grainger PLC	0,50	4 938	5 833	Yhdistynyt kuningaskunta
Guangzhou Automobile Group Co Ltd	0,05	1 078	1 147	Kiina
GVC Holdings PLC	0,08	1 774	1 774	Mansaari
Havells India Ltd	0,07	2 151	2 151	Intia
HDFC Bank Ltd	0,01	3 897	4 336	Intia
HeidelbergCement AG	0,01	2 819	3 157	Saksa
Heineken NV	0,02	7 347	7 688	Alankomaat
Henkel AG & Co KGaA	0,04	7 619	8 913	Saksa
Hennes & Mauritz AB	0,02	6 160	7 663	Ruotsi
Hill & Smith Holdings PLC	0,11	939	1 187	Yhdistynyt kuningaskunta
HSBC Holdings PLC	0,01	17 199	19 232	Yhdistynyt kuningaskunta
Iberdrola SA	0,02	6 765	7 043	Espanja

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Imperial Brands PLC	0,01	3 676	3 676	Yhdistynyt kuningaskunta
IndusInd Bank Ltd	0,02	1 513	1 547	Intia
Industria de Diseno Textil SA	0,00	4 631	4 683	Espanja
Indutrade AB	0,09	1 998	1 998	Ruotsi
Infineon Technologies AG	0,01	1 794	1 845	Saksa
Infosys Ltd	0,01	3 952	3 952	Intia
ING Groep NV	0,02	9 580	11 409	Alankomaat
Inmarsat PLC	0,05	2 046	2 174	Yhdistynyt kuningaskunta
Interpump Group SpA	0,13	1 970	2 132	Italia
Intertek Group PLC	0,09	4 740	5 623	Yhdistynyt kuningaskunta
Intesa Sanpaolo SpA	0,02	6 181	6 672	Italia
Intrum Justitia AB	0,10	2 108	2 314	Ruotsi
Investor AB	0,01	1 838	2 025	Ruotsi
IPSOS	0,16	1 978	2 100	Ranska
Iren SpA	0,12	2 138	2 162	Italia
ITV PLC	0,01	895	1 045	Yhdistynyt kuningaskunta
J D Wetherspoon PLC	0,10	1 031	1 141	Yhdistynyt kuningaskunta
JM AB	0,12	2 118	2 341	Ruotsi
Kering	0,01	1 849	1 905	Ranska
Koninklijke Ahold NV	0,02	4 707	4 824	Alankomaat
Koninklijke Philips NV	0,01	3 217	3 388	Alankomaat
LafargeHolcim Ltd	0,01	2 240	2 248	Sveitsi
Land Securities Group PLC	0,12	10 829	12 152	Yhdistynyt kuningaskunta
Legal & General Group PLC	0,01	1 846	1 873	Yhdistynyt kuningaskunta
Legrand SA	0,01	1 809	1 860	Ranska
Leoni AG	0,20	2 087	2 215	Saksa
Leroy Seafood Group ASA	0,08	1 985	2 583	Norja
Lifco AB	0,07	1 401	1 464	Ruotsi
Linde AG	0,01	3 196	3 275	Saksa
Lloyds Banking Group PLC	0,02	9 704	10 802	Yhdistynyt kuningaskunta
London Stock Exchange Group PLC	0,01	1 358	1 406	Yhdistynyt kuningaskunta
Loomis AB	0,11	2 061	2 248	Ruotsi
L'Oreal SA	0,01	4 191	10 577	Ranska
LVMH Moet Hennessy Louis Vuitton SA	0,01	6 017	6 423	Ranska
Marine Harvest	0,03	2 096	2 447	Norja
Maruti Suzuki India Ltd	0,01	1 635	1 635	Intia
Meggitt PLC	0,05	2 031	2 031	Yhdistynyt kuningaskunta
Minth Group Ltd	0,07	2 022	2 363	Kiina
Moncler SpA	0,06	2 078	2 282	Italia
Morgan Advanced Materials PLC	0,12	1 070	1 105	Yhdistynyt kuningaskunta
MTU Aero Engines AG	0,04	2 062	2 527	Saksa

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Muenchener Rueckversicherungs AG	0,01	3 663	3 771	Saksa
National Express Group PLC	0,10	2 074	2 074	Yhdistynyt kuningaskunta
National Grid PLC	0,02	8 447	8 447	Yhdistynyt kuningaskunta
Nestle SA	0,02	19 808	32 692	Sveitsi
Nordea Bank AB	0,16	55 841	68 063	Ruotsi
Novartis AG	0,01	19 163	19 163	Sveitsi
Novo Nordisk A/S	0,02	7 496	13 235	Tanska
Novozymes A/S	0,07	2 796	5 860	Tanska
Ocean Yield ASA	0,20	2 096	2 155	Norja
OMV AG	0,03	2 052	2 765	Itävalta
OPAP SA	0,09	2 103	2 287	Kreikka
Orange SA	0,01	3 225	3 386	Ranska
Orpea	0,04	1 959	1 959	Ranska
Pandora A/S	0,01	953	1 044	Tanska
Partners Group Holding AG	0,05	1 240	5 635	Sveitsi
Pernod-Ricard SA	0,01	1 847	1 875	Ranska
Pershing Square Holdings Ltd	1,39	45 937	45 937	Guernsey
Petronet LNG Ltd	0,03	1 257	1 257	Intia
Plastic Omnium SA	0,05	2 111	2 166	Ranska
Polymetal International PLC	0,04	1 684	1 684	Venäjä
Power Grid Corp of India Ltd	0,02	1 573	2 050	Intia
ProSiebenSat.1 Media AG	0,01	916	1 005	Saksa
Prudential PLC	0,01	5 842	6 938	Yhdistynyt kuningaskunta
Publicis Groupe	0,02	2 813	2 980	Ranska
Reckitt Benckiser Group PLC	0,02	9 665	11 461	Yhdistynyt kuningaskunta
Reed Elsevier PLC	0,02	4 065	4 274	Yhdistynyt kuningaskunta
REN - Redes Energeticas Nacionais SGPS SA	0,15	2 189	2 189	Portugali
Renault SA	0,01	1 868	1 937	Ranska
Reply SpA	0,18	2 041	2 041	Italia
Repsol SA	0,02	3 995	4 393	Espanja
Rexel SA	0,05	1 997	2 346	Ranska
Roche Holding AG	0,01	14 064	22 309	Sveitsi
Salmar ASA	0,07	2 097	2 250	Norja
Sandvik AB	0,01	1 359	1 398	Ruotsi
Sanofi	0,01	10 709	11 024	Ranska
SAP AG	0,01	10 101	10 765	Saksa
Scandinavian Tobacco Group A/S	0,14	2 070	2 228	Tanska
Schindler Holding AG	0,02	1 302	1 320	Sveitsi
Schneider Electric SA	0,01	4 632	4 920	Ranska
Scottish & Southern Energy PLC	0,01	1 867	1 904	Yhdistynyt kuningaskunta
SEB SA	0,03	1 901	2 128	Ranska

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Securitas AB	0,06	2 995	2 995	Ruotsi
Shire Ltd	0,02	10 911	11 308	Irlanti
Shree Cement Ltd	0,02	1 355	1 646	Intia
Siemens AG	0,00	1 788	2 301	Saksa
Siemens AG	0,02	13 283	16 516	Saksa
Skandinaviska Enskilda Banken AB	0,01	1 814	1 890	Ruotsi
Sky PLC	0,01	943	1 193	Yhdistynyt kuningaskunta
Smith & Nephew PLC	0,01	1 390	1 410	Yhdistynyt kuningaskunta
Societe Generale SA	0,01	3 232	3 834	Ranska
Sodexo	0,01	939	1 005	Ranska
Solvay SA	0,03	2 782	3 223	Belgia
Sopra Steria Group	0,05	1 004	1 034	Ranska
STADA Arzneimittel AG	0,07	2 035	2 035	Saksa
Standard Chartered PLC	0,01	2 766	2 787	Yhdistynyt kuningaskunta
Statoil ASA	0,01	5 334	7 324	Norja
Storebrand ASA	0,20	3 307	4 544	Norja
Subsea 7 S.A.	0,12	2 284	4 623	Yhdistynyt kuningaskunta
Swatch Group AG/The	0,02	1 354	1 377	Sveitsi
Sweco AB	0,06	1 143	1 169	Ruotsi
Swedbank AB	0,01	1 824	1 882	Ruotsi
Svenska Cellulosa AB	0,01	1 773	1 956	Ruotsi
Svenska Handelsbanken AB	0,03	3 515	7 145	Ruotsi
Swiss Re Ltd	0,01	3 222	3 347	Sveitsi
Swisscom AG	0,01	1 378	1 410	Sveitsi
Symrise AG	0,07	2 177	5 604	Saksa
Syngenta AG	0,01	3 681	3 792	Sveitsi
Tata Motors Ltd	0,01	2 109	2 110	Intia
Technip SA	0,07	4 498	5 696	Ranska
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	0,01	1 895	1 991	Ruotsi
Telefonica SA	0,02	10 366	10 366	Espanja
Telekom Austria AG	0,06	2 060	2 256	Itävalta
Telenor ASA	0,02	3 791	3 791	Norja
Telia Company AB	0,10	17 138	17 138	Ruotsi
Tencent Holdings Ltd	0,00	4 162	5 105	Kiina
Terna Rete Elettrica Nazionale SpA	0,02	1 977	1 977	Italia
Tesco PLC	0,01	1 761	1 761	Yhdistynyt kuningaskunta
TKH Group NV	0,30	4 285	4 759	Alankomaat
Tomra Systems ASA	0,21	3 033	3 033	Norja
Topdanmark A/S	0,20	4 216	4 580	Tanska
Total SA	0,01	15 872	17 542	Ranska
UBS Group AG	0,02	7 764	9 580	Sveitsi

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
UltraTech Cement Ltd	0,03	3 021	3 178	Intia
Unibail-Rodamco SE	0,01	1 817	1 927	Ranska
Unilever NV	0,03	16 458	19 558	Alankomaat
UPL Ltd	0,04	1 898	1 898	Intia
Valeo SA	0,03	3 665	4 085	Ranska
WH Group Ltd	0,02	1 725	1 841	Hongkong
Vinci SA	0,02	6 500	9 151	Ranska
Vivendi SA	0,01	2 298	2 298	Ranska
Vodafone Group PLC	0,02	12 783	12 783	Yhdistynyt kuningaskunta
Voestalpine AG	0,04	2 146	2 523	Itävalta
Wolseley PLC	0,01	1 825	1 863	Sveitsi
Volvo AB	0,01	2 303	2 453	Ruotsi
WPP Group PLC	0,04	9 474	10 327	Yhdistynyt kuningaskunta
Yes Bank Ltd	0,07	3 154	4 523	Intia
Zurich Financial Services AG	0,01	4 595	4 920	Sveitsi
Muut ulkomaiset noteeratut osakkeet		56 241	57 341	
Ulkomaiset noteeratut osakkeet yhteensä		1 188 920	1 375 901	
Osakerahastot				
Allianz Europe Equity Growth W EUR	0,00	42 538	79 612	Luxemburg
Capman Public Market Fund FCP-SIF CA1	7,25	2	99	Luxemburg
Conventum Lyrical Fund - Class I	0,03	30 330	62 059	Luxemburg
db x-trackers MSCI Europe DR	0,10	152 354	159 836	Luxemburg
eQ Kehittyvät Markkinat Osinko 1 K	0,13	42 637	54 156	Suomi
Evli Eurooppa B	0,10	63 056	93 241	Suomi
Evli GEM B	0,15	20 186	25 362	Suomi
Fidelity FAST Asia Fund	0,07	40 196	43 695	Luxemburg
Fidelity Fast Emerging Markets I Acc USD	0,05	70 947	83 638	Luxemburg
Fondita Nordic Micro Cap B	0,09	24 045	73 424	Suomi
Fourton Odysseus A	0,09	25 346	47 930	Suomi
Fourton Stamina A	0,06	26 566	57 156	Suomi
Fullerton Asian Small Cap Equities Class I Acc USD	0,63	19 825	20 215	Luxemburg
GMO Global Real Return UCITS fund Class A EUR	0,10	96 652	96 652	Irlanti
Henderson Gartmore Pan European Fund I EUR Acc	0,52	50 195	50 332	Luxemburg
iShares China Large-Cap ETF (USD)	0,03	34 525	34 575	Yhdysvallat
iShares Core MSCI Emerging Markets ETF USD	3,19	111 426	119 807	Yhdysvallat
iShares Core S&P 500 ETF (USD)	0,38	211 022	272 140	Yhdysvallat
iShares Edge MSCI USA Min Vol	0,02	89 279	93 306	Yhdysvallat
iShares Edge MSCI USA Value Weighted Index	0,08	80 343	86 564	Yhdysvallat
iShares MSCI Brazil Capped ETF	0,03	42 060	43 490	Yhdysvallat
iShares MSCI Emerging Markets ETF	0,01	53 971	53 971	Yhdysvallat

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
iShares MSCI Europe UCITS ETF (Dist)	0,19	220 591	232 677	Irlanti
iShares MSCI Indonesia ETF	0,18	20 374	20 602	Yhdysvallat
iShares MSCI Philippines ETF (USD)	0,20	14 609	14 609	Yhdysvallat
iShares Russell 2000 ETF (JPY)	0,19	43 443	54 370	Yhdysvallat
iShares STOXX Europe 600 UCITS ETF (DE)	0,06	100 670	102 971	Saksa
Kempen (Lux) Global High Dividend I	0,01	38 904	70 746	Luxemburg
LähiTapiola Hyvinvointi A	0,55	20 058	33 447	Suomi
LähiTapiola USA A	0,85	17 300	36 100	Suomi
Mandatum Life SICAV-SIF Slim Tail Equity Fund B2 USD	0,00	8 956	10 364	Luxemburg
MI Somerset Emerging Markets Dividend Growth Fund EUR B Acc	3,27	51 144	62 063	Yhdistynyt kuningaskunta
Mirae Asset Asia Sector Leader Equity I EUR	1,42	45 283	45 283	Luxemburg
Montanaro European Smaller Companies EUR Acc	1,08	31 132	46 416	Irlanti
Nomura TOPIX ETF	0,00	98 258	100 875	Japani
Nordea 1 - Emerging Stars Equity Fund BI-EUR	0,05	80 000	87 383	Luxemburg
Nordea 1 - Global Stable Equity Fund Unhedged BI-EUR	0,12	60 979	70 809	Luxemburg
Nordea 1 - Stable Emerging Markets Equity	0,04	45 000	48 919	Luxemburg
SSgA Enhanced Emerging Markets Equity Fund I EUR	0,24	40 093	46 552	Luxemburg
T. Rowe Price Funds SICAV - US Smaller Companies Equity I USD	0,18	48 105	96 823	Luxemburg
Trigon New Europe Fund C	0,88	14 024	17 547	Viro
UB Aasia REIT Plus K	0,19	10 000	16 990	Suomi
Vanguard Emerging Markets Stock Index (Ins) EUR	0,01	105 409	122 785	Irlanti
Vanguard S&P 500 Index Fund ETF Class (USD)	0,00	232 731	272 682	Yhdysvallat
Winton Global Equity Fund Class Z USD	0,05	40 098	75 231	Irlanti
Osakerahastot yhteensä		2 714 662	3 337 503	
Korkorahastot				
Aktia Emerging Market Bond+ D	5,49	20 012	20 445	Suomi
Aktia Emerging Market Local Currency Bond+ D	5,05	37 405	48 200	Suomi
Aktia Emerging Market Local Currency Frontier Bond+	11,28	29 950	32 569	Suomi
Ashmore Emerging Markets Local Currency Bond Fund I EUR	0,02	46 026	48 532	Luxemburg
Ashmore SICAV Emerging Markets Local Currency Bond Fund Ins USD Income	0,02	50 976	51 809	Luxemburg
Aviva Investors SICAV Global High Yield Bond Fund I	0,01	61 167	70 012	Luxemburg
Barings Capital Emerging Markets Local Debt Fund AA USD	0,19	42 087	43 907	Irlanti
Barings Capital European Loan Fund B EUR	0,01	70 289	78 354	Irlanti
Barings Capital Global Loan Fund Tranche A USD Acc	0,00	21 686	38 158	Irlanti
Barings Capital Global Loan Fund Tranche B USD Acc	0,00	30 684	38 466	Irlanti
Barings Global Senior Secured Bond D USD	0,10	23 945	23 945	Irlanti
BlackRock Global Funds - Emerging Markets Bond X2 USD	0,17	66 124	78 302	Luxemburg
BlackRock Global Funds - Emerging Markets Corporate Bond X2 USD	2,20	22 531	33 802	Luxemburg
BlackRock Global Funds - Emerging Markets Local Currency Bond X2 EUR	0,74	74 333	86 123	Luxemburg
BlackRock Global Funds - Global High Yield Bond I2 USD	0,14	66 347	67 755	Luxemburg

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
BlackRock Strategic Funds - Emerging Markets Flexi Dynamic Bond X2 USD	0,06	71 066	82 857	Luxemburg
BlueBay Investment Grade Absolute Return Bond Fund - I - EUR	0,02	50 694	50 720	Luxemburg
BlueBay Investment Grade Bond I Fund	0,00	22 430	24 252	Luxemburg
CGS FMS Global Evolution Emerging Markets Debt & FX I	0,02	10 000	10 040	Luxemburg
CGS FMS Global Evolution Frontier Markets I EUR	0,02	30 000	31 297	Luxemburg
Clareant European Loan Fund Class II G EUR	0,00	20 000	20 239	Luxemburg
Clareant European Loan Fund Class IIA EUR	0,00	52 195	60 919	Luxemburg
Credit Suisse Nova Lux Global Senior Loan Fund MB USD	0,00	52 055	52 350	Luxemburg
Evli High Yield Yrityslaina B	0,03	60 440	73 501	Suomi
Fidelity European High Yield Fund I-ACC-EUR	0,02	68 007	68 940	Luxemburg
GMO Emerging Country Debt Investment Fund	0,03	22 526	25 655	Irlanti
iShares Core Euro Corporate Bond UCITS ETF (EUR)	0,00	1 264	1 301	Irlanti
iShares Euro High Yield Corporate Bond UCITS ETF	0,00	1 064	1 064	Irlanti
iShares iBoxx \$ Investment Grade Corporate Bond ETF	0,00	1 037	1 112	Yhdysvallat
iShares iBoxx USD High Yield Corporate Bond ETF	0,00	799	821	Yhdysvallat
Julius Baer Multibond Local Emerging Bond Fund C EUR Unhedged	0,01	55 923	64 231	Luxemburg
M&G European Loan Fund C EUR	0,02	78 621	79 336	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Bond Fund I C USD	0,18	4 520	4 623	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Debt Total Return I US	0,10	56 123	57 410	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Local Currency Rates Fund I C EUR	0,10	25 000	25 666	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Local Currency Rates USD	0,11	23 586	24 249	Irlanti
Muzinich Bondyield ESG Fund Institutional Hedged EUR Acc	0,16	28 017	36 665	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Market Debt - Hard Currency Fund USD I2 Acc	0,13	4 645	4 805	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Market Debt- Blend Fund- EUR I2	0,32	35 000	36 209	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Markets Debt -Hard Currency Fund- EUR I2 Acc	0,41	15 644	16 897	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Markets Debt -Local Currency Fund- EUR I2 Unhedged Acc Class	0,70	64 405	72 170	Irlanti
NN L FLEX Senior Loans	0,00	51 000	51 178	Luxemburg
Nomura Funds - US High Yield Bond I - USD	0,00	30 443	31 075	Irlanti
Nordea 1 SICAV - US Corporate Bond Fund -BI USD	0,12	54 278	54 490	Luxemburg
Nordea 1 SICAV European High Yield Bond Fund X EUR	0,06	68 330	87 072	Luxemburg
Nordea 1 SICAV US High Yield Bond Fund X USD	0,21	35 985	36 903	Luxemburg
Pictet Emerging Local Currency Debt Z EUR	0,00	9 673	10 601	Luxemburg
Pimco Diversified Income Duration Hedged Fund Inst USD A	0,33	49 439	50 594	Irlanti
Pimco Emerging Local Bond Fund Inst EUR(Unhgd) Acc	0,10	25 968	27 093	Irlanti
Pimco Emerging Markets Corporate Bond Fund Inst USD Acc	0,46	14 216	14 550	Irlanti
Pimco Global High Yield Bond Fund Institution Acc	0,04	38 643	45 385	Irlanti
Pimco US High Yield Bond Fund USD Inst Acc	0,06	35 172	43 155	Irlanti
Schroder International Euro Corporate Bond Fund I Acc	0,03	65 376	70 561	Luxemburg
T. Rowe Price Funds SICAV - Global High Yield Bond I USD	0,14	47 564	67 351	Luxemburg
Wellington USD Core High Yield Bond USD AC	0,95	31 116	32 132	Irlanti
Korkorahastot yhteensä		2 075 827	2 309 848	

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Pääomarahastot				
Advent International GPE VII		14 332	20 655	Yhdysvallat
Advent International GPE VIII		711	711	Yhdysvallat
Aino Holdingyhtiö Ky		18 678	18 678	Suomi
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership		1 833	1 833	Jersey
Altor Fund III (No. 2) Limited Partnership		8 300	8 300	Jersey
Altor Fund IV (No. 2) AB		4 790	4 858	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity Ky		5 706	6 115	Suomi
American Securities Partners VI, L.P.		30 545	56 978	Yhdysvallat
American Securities Partners VII, L.P.		13 387	13 387	Yhdysvallat
Apax Europe VII - B, L.P.		9 994	9 994	Yhdistynyt kuningaskunta
Apax VIII - A L.P.		38 824	45 906	Guernsey
Ardian LBO Fund VI A		5 285	5 285	Ranska
Armada Mezzanine Fund III Ky		333	711	Suomi
Armada Mezzanine Fund IV L.P.		4 063	4 679	Suomi
Auda Capital IV (Cayman) LP (USD)		562	2 171	Caymansaaret
Auda Capital IV Co-Investment Fund LP (USD)		705	900	Caymansaaret
AXA LBO Fund IV FCPR			5 222	Ranska
AXA LBO Fund IV Supplementary FCPR			4 296	Ranska
AXA LBO Fund V Core		20 959	26 599	Ranska
AXA LBO Fund V Supplementary		5 647	5 647	Ranska
AXA Secondary Fund IV L.P.		11	5 388	Jersey
AXA Secondary Fund V L.P.		4 891	34 727	Yhdistynyt kuningaskunta
AXA Secondary Fund VII L.P.		5 753	6 792	Yhdistynyt kuningaskunta
Barings Global Credit Fund (LUX)		20 329	21 914	Luxemburg
Berkshire Fund VIII-A L.P.		19 486	23 184	Yhdysvallat
Bowmark Capital Partners IV, L.P.		6 572	8 280	Yhdistynyt kuningaskunta
Bowmark Capital Partners V, L.P.		7 804	7 804	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe III, L.P.		4 212	4 212	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe IV F L.P.		6 479	7 818	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe V C L.P.		11 252	11 319	Yhdistynyt kuningaskunta
Capvis Equity III L.P.		6 497	6 497	Jersey
Capvis Equity IV L.P.		8 671	10 007	Jersey
Capvis III Co-Investors Arena L.P.		9 316	9 316	Jersey
Conor Technology Fund I Ky		494	754	Suomi
Crown Opportunities Fund Ky		1 098	16 180	Suomi
Danske Private Equity Partners V (USD - A) K/S		6 487	7 969	Tanska
Danske Private Equity Partners V New (USD - A) K/S		3 508	4 267	Tanska
Dasos FS Partnership SCSp		10 000	11 600	Luxemburg
Dasos Timberland Fund II		23 133	23 371	Luxemburg

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Dover Street IX Cayman L.P.		1 833	1 833	Yhdysvallat
Dover Street VIII L.P.		29 548	39 754	Yhdysvallat
EQT VII (No. 2) L.P.		11 730	11 730	Yhdistynyt kuningaskunta
Finnmezzanine Rahasto III A Ky		273	671	Suomi
First State Investments European Diversified Infrastructure FCP-SIF		19 705	21 144	Luxemburg
FSN Capital IV L.P.		19 129	22 273	Jersey
FSN Capital V L.P.		2 171	2 171	Jersey
GHO Capital Fund I L.P.		11 464	11 464	Yhdistynyt kuningaskunta
Gresham 4A		1 221	1 221	Yhdistynyt kuningaskunta
Hellman & Friedman Capital Partners VIII, L.P.		1 510	1 510	Yhdysvallat
Hermes GPE Global Secondary Feeder I LP		8 425	12 757	Yhdistynyt kuningaskunta
Hermes GPE Global Secondary Feeder II LP		11 267	13 412	Yhdistynyt kuningaskunta
HgCapital 7E L.P.		24 334	26 032	Yhdistynyt kuningaskunta
ICG Senior Debt Partners II		17 629	17 985	Luxemburg
Indigo Capital V L.P.		2 602	2 602	Yhdistynyt kuningaskunta
Industri Kapital 2007 Limited Partnership		5 207	6 585	Yhdistynyt kuningaskunta
Industrie & Finance Investissements 2 FCPR		5 615	5 740	Ranska
Intera Fund I Ky		341	565	Suomi
Intera Fund II Ky		13 261	20 677	Suomi
Intera Fund III Ky		3 720	3 720	Suomi
Juuri Rahasto I Ky		3 154	3 154	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto II Ky		2 092	2 092	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto Ky		6 465	7 822	Suomi
Levine Leichtman Capital Partners V, L.P.		26 658	31 638	Yhdysvallat
Lexington Capital Partners VIII		11 890	11 890	Yhdysvallat
Lindsay Goldberg III L.P.		23 143	35 116	Yhdysvallat
Lindsay Goldberg IV L.P.		6 920	7 099	Yhdysvallat
LT Fund Investments		46 000	50 722	Luxemburg
Macquarie European Infrastructure Fund II		4 169	6 160	Yhdistynyt kuningaskunta
MB Equity Fund IV Ky		16 552	24 125	Suomi
Monroe Capital Private Credit Fund II		13 697	14 417	Irlanti
Nexit Infocom II L.P.		6 195	8 477	Guernsey
Nordic Capital VII Alpha, L.P.		22 904	32 281	Jersey
Nordic Mezzanine Fund II Limited Partnership		1 580	1 580	Yhdistynyt kuningaskunta
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership		9 503	13 763	Yhdistynyt kuningaskunta
OCM Opportunities Fund VII			805	Caymansaaret
OCM Opportunities Fund VIIb			659	Caymansaaret
Palvelurahasto I Ky		598	1 423	Suomi
Partners Group Direct Mezzanine 2011 S.C.A. SICAR		17 432	21 958	Luxemburg
Partners Group Secondary 2011 (EUR) L.P. Inc		14 401	21 094	Guernsey
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.		4 133	5 199	Yhdysvallat

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Platinum Equity Capital Partners III, L.P		21 022	25 458	Yhdysvallat
Platinum Equity Capital Partners IV, L.P.		6 298	6 309	Yhdysvallat
Power Fund II Ky		1 620	1 620	Suomi
Rocket Internet Capital Partners Growth Fund		3 034	3 618	Luxemburg
Sentica Buyout IV		7 669	7 725	Suomi
Sentica Kasvurahasto II Ky		636	636	Suomi
Silverfleet Capital II		6 118	6 118	Yhdistynyt kuningaskunta
Sponsor Fund IV		3 099	3 260	Suomi
The Fourth Cinven Fund (No. 4) Limited Partnership		2 304	2 304	Yhdistynyt kuningaskunta
Top Tier Venture Capital III, L.P.		4 710	5 118	Yhdysvallat
Top Tier Venture Capital IV, L.P.		5 693	10 769	Yhdysvallat
TPG Partners VI, LP		20 932	29 879	Yhdysvallat
TPG Partners VII, L.P.		14 537	15 126	Yhdysvallat
TSG 7 A L.P.		4 424	4 424	Yhdysvallat
TuuliTapiola Ky		11 093	11 093	Suomi
Waterland Private Equity Fund VI		6 848	6 848	Alankomaat
Wind Power Central Norway SCS		15 356	15 356	Luxemburg
Vista Equity Partners Fund IV, L.P		20 653	42 125	Yhdysvallat
Vista Equity Partners Fund V-A		50 368	55 285	Caymansaaret
Vista Equity Partners Fund VI-A, L.P.		20 921	21 637	Caymansaaret
Muut pääomarahastot		11 874	20 200	
Pääomarahastot yhteensä		1 008 325	1 284 552	
Kiinteistösijoitusrahastot				
Aberdeen European Shopping Property Fund SICAV		586	586	Luxemburg
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic		8 390	8 390	Luxemburg
BlackRock Europe Property Fund III		1 620	1 620	Yhdistynyt kuningaskunta
Capman Hotels RE Ky		26 535	31 392	Suomi
CBRE Dutch Office Fund II BV		12 836	12 836	Alankomaat
CBRE European Industrial Fund CV		22 936	22 936	Alankomaat
CBRE Office Fund The Netherlands		285	285	Alankomaat
CBRE Property Fund Central and Eastern Europe		5 934	5 934	Alankomaat
DOF Development Fund CV		65	159	Luxemburg
EPI Russia I Ky		1 800	1 800	Suomi
Erikoissijoitusrahasto Fennica Toimitilat I		9 920	9 920	Suomi
European Added Value Fund, L.P.		2 302	2 302	Yhdistynyt kuningaskunta
Exilion Real Estate I Ky		93 719	113 815	Suomi
Henderson Central London Office Fund II LP		1 801	8 989	Yhdistynyt kuningaskunta
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments III S.a.r.l.		26 167	26 167	Luxemburg
Kauppakeskus Hansa ky		14 315	16 131	Suomi
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky		25 000	26 272	Suomi

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Morgan Stanley Prime Property Fund, LLC.		53 808	62 253	Yhdysvallat
Nordika Fastigheter AB		1 534	9 079	Ruotsi
Nordika II Fastigheter AB		10 953	16 720	Ruotsi
PBW II Real Estate Fund S.A.		6 542	6 542	Luxemburg
Prologis European Properties Fund II FCP-FIS		26 005	26 005	Luxemburg
Real Estate Debt & Secondaries Ky		16 175	16 666	Suomi
Rockspring Peripheral Europe Limited Partnership		102	673	Yhdistynyt kuningaskunta
Russian and Baltics Retail Properties Ky		9 920	9 920	Suomi
Scandinavian Property Fund - Unleveraged		12 422	12 948	Luxemburg
Sentinel Real Estate Fund, LP		49 403	57 077	Yhdysvallat
Standard Life Investments UK Shopping Centre Feeder Fund L.P.		16 491	16 491	Jersey
Tapiola KR I Ky		27 481	27 481	Suomi
Tapiola KR III Ky		54 270	55 334	Suomi
Tapiola KR IV Ky		1 674	9 709	Suomi
Tishman Speyer European Core Fund FCP-SIF		7 983	7 983	Luxemburg
Tishman Speyer European Strategic Office Fund Scots Feeder L.P.			2 292	Yhdistynyt kuningaskunta
TT Holdings SCSp		29 677	29 677	Luxemburg
UBS Trumbull Property Fund LP.		46 590	49 170	Yhdysvallat
UK Property Income Fund			167	Yhdistynyt kuningaskunta
UK Property Income Fund II		18 367	18 367	Yhdistynyt kuningaskunta
Kiinteistösijoitusrahastot yhteensä		643 610	724 089	
Hedge-rahastosijoitukset				
AHL Dimension(Cayman) Ltd Class A USD		60 455	67 800	Caymansaaret
AIM Insurance Strategies Fund Class B		12 179	16 252	Irlanti
AIM Insurance Strategies Fund Side Pocket II Class B		554	573	Irlanti
Aleutian Fund Ltd Class A Unrestricted		80 781	86 305	Caymansaaret
Anchorage Capital Partners Offshore Ltd Class D		89 431	101 319	Caymansaaret
Black Diamond Relative Value Ltd Series D Unrestricted		51 852	70 155	Caymansaaret
Blue Mountain Credit Alternatives Fund Ltd		83 810	113 602	Caymansaaret
Brevan Howard Fund Limited Class E		66 575	68 746	Caymansaaret
Canyon Value Realization Fund (Cayman) Ltd Class B		46 547	65 970	Caymansaaret
Capula Global Relative Value Fund Ltd Class E		118 555	149 903	Caymansaaret
Davidson Kempner International (BVI) Ltd Class C		45 456	74 699	Brittiläiset Neitsytsaaret
Elliot International Ltd Class B		39 933	80 336	Caymansaaret
Eton Park Overseas Fund Ltd		807	809	Caymansaaret
Field Street Offshore Fund Ltd Class A2 Main		107 660	116 567	Caymansaaret
GoldenTree Offshore Fund Ltd. Class C		58 148	74 239	Caymansaaret
GSO Special Situations Overseas Fund Ltd.		440	729	Caymansaaret
HBK Multi-Strategy Offshore Fund Ltd. Class A		60 023	64 926	Caymansaaret
High Restoration Capital Partners Offshore L.P.		2 923	7 961	Yhdysvallat

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
Hudson Bay International Fund Ltd. Class A		69 587	83 707	Irlanti
IPM Systematic Macro Fund Class C EUR		80 467	95 439	Caymansaaret
Kepos Alpha Fund Ltd. Class A		80 590	91 971	Caymansaaret
King Street Capital Ltd. Class A		50 285	52 245	Brittiläiset Neitsytsaaret
KLS Diversified Fund Ltd.		82 444	96 269	Caymansaaret
Man AHL (Cayman) SPC Class A1 Evolution EUR		52 490	69 765	Caymansaaret
Man AHL Evolution Frontier Limited A EUR		19 616	19 616	Caymansaaret
Marathon Special Opportunities Fund Holdback		3 053	3 297	Caymansaaret
Marathon Special Opportunity Fund Ltd		862	911	Caymansaaret
Marshall Wace Market Neutral TOPS Fund Class B EUR		78 599	92 404	Irlanti
Millennium International Ltd. Class EE		82 464	120 192	Caymansaaret
Moore Macro Managers Fund Ltd Class B		130 000	147 722	Yhdysvallat
OxAM Quant Fund Limited Series A		48 302	48 302	Caymansaaret
OxAM Quant Fund Ltd Series A 0416 EUR		18 768	18 768	Caymansaaret
Pharo Gaia Fund Ltd. Class B Series 8 EUR		69 720	69 720	Caymansaaret
Pharo Macro Fund Ltd. Class B		74 033	83 639	Caymansaaret
Pine River Fund Ltd. Class A		64 078	82 505	Yhdysvallat
Samlyn Offshore Ltd. Class AS		82 492	87 797	Caymansaaret
Silver Point Capital Offshore Fund Ltd.		70 402	92 556	Caymansaaret
Treesdale Fixed Income Fund Ltd. Class B		409	525	Yhdysvallat
Two Sigma Absolute Return Cayman Fund Ltd. Class A1		94 828	140 911	Caymansaaret
Wexford Offshore Spectrum Fund		3 051	4 661	Caymansaaret
Viking Global Equities III Ltd. Class H		54 464	78 766	Caymansaaret
Winton Futures Fund Ltd. Class C		106 464	118 324	Brittiläiset Neitsytsaaret
Muut hedge-rahastosijoitukset		1 803	2 043	
Hedge-rahastosijoitukset yhteensä		2 345 400	2 862 948	
Elon muut sijoitukset yhteensä:		10 832 840	13 226 231	

1000 euroa Nimi	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	Kotivaltio
MUUT SIIJOITUKSET TYTÄRYHTIÖT				
Kotimaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet				
Soittokunnanpolun Pysäköinti Oy		414	414	Suomi
Herttoniemen Pysäköinti Oy		9	9	Suomi
Ruukinpuiston Pysäköinti Oy		134	134	Suomi
Kiinteistö Oy Espoon Biiliparkki 64 osaketta		1 886	1 886	Suomi
Vaneritorin Parkki Oy		83	83	Suomi
Nelikkokujan autopaikoitus Oy		355	355	Suomi
Rooppi Oy		360	360	Suomi
Chydenia Carpark Oy		257	257	Suomi
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy		945	945	Suomi
Stella Business Park Oy		1 415	1 415	Suomi
Stella Park		1 363	1 363	Suomi
Kiinteistö Oy Uusi Maapohja		109	109	Suomi
Muut osakkeet		4	4	Suomi
Tytäryhtiöiden muut sijoitukset yhteensä		7 335	7 335	
Muut sijoitukset yhteensä		10 840 176	13 233 567	
Omistuksista eritelty kirjanpitoarvoltaan yli 1000 euron omistukset.				

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
LAINASAAMISET				
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan eriteltyinä				
Pankkitakaus	76 317	82 719	76 317	82 719
Takausvakuutus	39 810	51 327	39 810	51 327
Vakuutuskirja	5	6	5	6
Muu vakuus	32 426	111 977	32 426	111 977
Jäljellä oleva hankintameno	148 559	246 029	148 559	246 029
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	162 455	172 991	162 455	172 991
Eläkelainasaamisten yhteismäärä				
Muut kiinnelainasaamiset	397	361	397	361
Muut lainasaamiset	113 628	193 331	113 628	193 331
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	114 025	193 692	114 025	193 692
Lähipiirilainat				
Konserniin kuuluville yhtiöille myönnetyt lainat	637 422	734 704		
Osakkuusyhtiöille myönnetyt lainat	74 183	74 223	74 183	74 223
Lainojen alkuperäinen laina-aika on enintään 20 vuotta.				
Lainat on myönnetty joko kiinteäkorkoisina tai markkinakorkoon sidottuina.				
Lainojen vakuutena on kiinteistö- tai laitoskiinnityksiä, ellei ole kyse pääomalinasta.				
Muut lähipiirilainat	83 443	80 088	83 443	80 088

Lainojen alkuperäinen laina-aika on enintään 10 vuotta. Lainojen korkoperusteina on pääasiassa TyEL-lainakorko ja euribor-korko.

1000 euroa	Aineettomat oikeudet 2016	Muut pitkävaikutteiset menot 2016	Keskeneräiset hankinnat pitkävaikutteisista menoista 2016	Ennakkomaksut 2016	Koneet ja kalusto 2016	Muut aineelliset hyödykkeet 2016
AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET, EMOYHTIÖ						
Hankintameno 1.1.	13 965	29 072	1 130		6 892	385
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-175	-473			-85	
Lisäykset	847	1 822	878		1 347	
Vähennykset					-921	-5
Siirrot erien välillä		583	-583	1 169		
Hankintameno 31.12.	14 638	31 002	1 425	1 169	7 232	380
Kertyneet poistot 1.1.	-4 464	-8 817			-2 379	
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	175	473			85	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot					648	
Tilikauden poistot	-2 869	-5 351			-1 282	
Kertyneet poistot 31.12.	-7 158	-13 695			-2 928	
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 479	17 308	1 425	1 169	4 305	380

1000 euroa	Aineettomat oikeudet 2016	Muut pitkävaikutteiset menot 2016	Keskeneräiset hankinnat pitkävaikutteisista menoista 2016	Ennakkomaksut 2016	Koneet ja kalusto 2016	Muut aineelliset hyödykkeet 2016
AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET, KONSERNI						
Hankintameno 1.1.	14 028	29 072	1 130		6 892	385
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-175	-473			-85	
Lisäykset	847	1 822	878		1 347	
Vähennykset					-921	-5
Siirrot erien välillä		583	-583	1 169		
Hankintameno 31.12.	14 701	31 002	1 425	1 169	7 232	380
Kertyneet poistot 1.1.	-4 464	-8 817			-2 379	
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	175	473			85	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot					648	
Tilikauden poistot	-2 869	-5 351			-1 282	
Kertyneet poistot 31.12.	-7 158	-13 695			-2 928	
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 542	17 308	1 425	1 169	4 305	380

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
MUUT SIIRTOSAAMISET JA SIIRTOVELAT				
Muut siirtosaamiset				
Saamiset rahastoista	3 728	3 508	3 728	3 508
Osingot ulkomaisista sijoituksista	7 048	4 709	7 048	4 709
Saamiset kustannustenjakoa	10 685	24 043	10 685	24 043
Muut siirtosaamiset	1 411	6 136	2 701	8 335
Yhteensä	22 872	38 396	24 162	40 595
Siirtovelat				
Siirtovelat johdannaisista	48 880	37 145	48 880	37 145
Velat kustannusteijako	18 183	700	18 183	700
Muut siirtovelat	20 547	19 700	27 579	22 669
Yhteensä	87 610	57 544	94 642	60 514

1000 euroa	1.1.2016	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2016
OMA PÄÄOMA, EMOYHTIÖ				
Oman pääoman muutokset				
Pohjarahasto	6 694			6 694
Muut rahastot	92 792	6		92 798
Edellisten tilikausien voitto	1 842			1 842
Tilikauden voitto/tappio	6	5	-6	5
Yhteensä	101 333	10	-6	101 338
Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen				
Vakuutuksenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	101 338			
Yhteensä	101 338			
Voitonjakokelpoiset varat				
Tilikauden voitto	5			
Muu vapaa oma pääoma				
Muut rahastot	92 798			
Kertyneet voittovarot	1 842			
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	94 644			

1000 euroa	1.1.2016	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2016
OMA PÄÄOMA, KONSERNI				
Oman pääoman muutokset				
Pohjarahasto	6 694			6 694
Rakennusrahasto	86			86
Arvonkorotusrahasto	185			185
Lainanlyhennysrahasto	88		-4	84
Muut rahastot	93 020	6		93 026
Edellisten tilikausien voitto	-12 127		-2 348	-14 475
Tilikauden voitto/tappio	-2 343	8 260		5 917
Yhteensä	85 603	8 265	-2 352	91 516
Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen				
Vakuutuksenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	91 516			
Yhteensä	91 516			
Voitonjakokelpoiset varat				
Tilikauden voitto	5 917			
Muu vapaa oma pääoma				
Muut rahastot	93 026			
Kertyneet voittovarot	-14 475			
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	84 468			

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA				
Vakuutusmaksuvastuu				
Vastaiset eläkkeet	9 113 660	8 458 974	9 113 660	8 458 974
Osittamaton lisävakuutusvastuu	545 237	597 539	545 237	597 539
Ositettu lisävakuutusvastuu	58 478	58 321	58 478	58 321
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	173 545	739 172	173 545	739 172
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	9 890 920	9 854 005	9 890 920	9 854 005
Korvausvastuu				
Alkaneet eläkkeet	8 272 398	7 534 077	8 272 398	7 534 077
Tasoisuusmäärä	364 052	461 571	364 052	461 571
Korvausvastuu yhteensä	8 636 449	7 995 649	8 636 449	7 995 649
Vakuutustekninen vastuuvelka yhteensä	18 527 370	17 849 654	18 527 370	17 849 654

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET				
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Johdannaiskaupan vakuudeksi annetut pantit	125 159	88 496	125 159	88 496
Johdannaissopimuksista johtuvat vastuut				
Ei-suojaavat johdannaiset				
Korkojohdannaiset				
Optiosopimukset				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo		458 419		458 419
Sopimusten käypä arvo		11		11
Valuuttajohdannaiset				
Termiinisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	7 422 799	6 261 796	7 422 799	6 261 796
Avoimet, sopimusten käypä arvo	-2 901	8 158	-2 901	8 158
Sulkevat, sopimusten käypä arvo		3 147		3 147
Optiosopimukset, avoimet				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo	109 105	255 625	109 105	255 625
Sopimusten käypä arvo	7 744	744	7 744	744
Asetetut optiot				
Kohde-etuus arvo	252 820	182 600	252 820	182 600
Sopimusten käypä arvo	-5 281	-554	-5 281	-554
Osakejohdannaiset				
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	575 686	436 790	575 686	436 790
Käypä arvo	8 378	-5 672	8 378	-5 672
Optiosopimukset, avoimet				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo	-304 899	5 263 425	-304 899	5 263 425
Sopimusten käypä arvo	46 885	93 056	46 885	93 056

1000 euroa	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Konserni 2016	Konserni 2015
Asetetut optiot				
Kohde-etuus arvo	337 104	2 715 126	337 104	2 715 126
Sopimusten käypä arvo	-34 816	-76 400	-34 816	-76 400
Muut johdannaiset				
Termini- ja futuurisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	-3 749	752	-3 749	752
Sopimusten käypä arvo	707	447	707	447
Tuotonvaihtosopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	298 267	284 308	298 267	284 308
Sopimusten käypä arvo	-918	-693	-918	-693
Vastaanotetut vakuudet				
Johdannaiskaupan vakuudet	2 200	43 600	2 200	43 600
Sijoitussitoumukset				
Pääomarahastot				
Pääomarahastot	1 588 462	1 122 181	1 588 462	1 122 181
Rahastosijoitukset	578	565	578	565
Kiinteistösijoitusrahastot	115 362	136 956	115 362	136 956
Muut vastuusitoumukset				
Arvonlisäverolain 188 § mukainen vastuu verovelvollisuusryhmän alv-velasta	4 818	3 146	4 818	3 146
Arvonlisäverolain 120 § mukainen palautusvastuu verovelvollisuusryhmän kiinteistöinvestoinneista	55 897	53 322	55 897	53 322
Vuokraoikeutta vastaan annetut kiinnitykset				
Kiinnitetyt panttivelkakirjat			295	343
Muut pantit				
Talletukset			297	299

Yhtiöllä ei ole vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville. Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

1000 euroa	2016	2015
VAKAVARAIUUSPÄÄOMA, EMOYHTIÖ		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	101 338	101 333
Tilinpäätössiirtojen kertymä	748	727
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	3 297 951	2 922 414
Osittamaton lisävakuutusvastuu	545 237	597 539
Aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet	-27 381	-30 885
Tasointumäärä	353 033	451 016
	4 270 926	4 042 145
Työeläkevakuutusyhtiölain 17 §:n vähimmäispääomavaatimus	789 215	672 187

KONSERNIRAKENNE 31.12.2016

Konserniin kuuluvat seuraavat yhtiöt:

Asunto Oy Asematie 13
Asunto Oy Bulevardi 32
Asunto Oy Espoon Kalaonnentie 3
Asunto Oy Espoon Moodi
Asunto Oy Espoon Nelikkokuja 5
Asunto Oy Espoon Puistopiha
Asunto Oy Espoon Punakaneli
Asunto Oy Espoon Ratsukatu 4
Asunto Oy Espoon Viirikuja 1
Asunto Oy Helsingin Aleksis Kiven katu 11
Asunto Oy Helsingin Henrikintie 5
Asunto Oy Helsingin Kerttulipuisto
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 1
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 3
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 5
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 9
Asunto Oy Helsingin Konalantie 7
Asunto Oy Helsingin Konalantie 9
Asunto Oy Helsingin Linnankoskenkatu 4
Asunto Oy Helsingin Puuskakuja 23
Asunto Oy Helsingin Puuskarinne 7
Asunto Oy Helsingin Yliskyläntie 2
Asunto Oy Jyväskylän Schaumanin Puistotie 19
Asunto Oy Jyväskylän Suuruspääntie 8
Asunto Oy Järvenpään Kartanontie 15
Asunto Oy Järvenpään Paja
Asunto Oy Järvenpään Sahankaari 13
Asunto Oy Keravan Lintulammenkatu 5 A
Asunto Oy Keravan Palokorvenkatu 9
Asunto Oy Keravan Solina
Asunto Oy Kotkan Kirkkokatu 4
Asunto Oy Lahden Purserinsaari
Asunto Oy Lappeenrannan Pikisaarenranta
Asunto Oy Oulun Hallituskatu 25
Asunto Oy Pitäjänmäentie 35
Asunto Oy Rovaniemen Lapintapiola
Asunto Oy Slottsveden Helsinki

Asunto Oy Tampereen Lapinkaari 18
Asunto Oy Tampereen Lapinniemen Majakka
Asunto Oy Tampereen Sammonkatu 66
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 13 ja 19
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 14
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 15–17
Asunto Oy Tapiolan Caritas, Oulu
Asunto Oy Tervatori
Asunto Oy Turun Itäinen Rantakatu 68
Asunto Oy Turun Purseripuisto
Asunto Oy Turun Merimiehenkatu 7
Asunto Oy Vantaan Kulonpohja
Asunto Oy Vantaan Lähettilääntie 1
Asunto Oy Vantaan Martinteeri
Asunto Oy Vantaan Neilikkatie 15
Asunto Oy Vantaan Tikkurilan Verso
Dynamo Business Park Oy
Jalava-Kodit Oy
Kampintalo Oy
Kiinteistö Oy Annankatu 32
Kiinteistö Oy Dynamo
Kiinteistö Oy Espoon Revontulentie 7
Kiinteistö Oy Espoon Swing Plus A
Kiinteistö Oy Espoon Swing Plus C
Kiinteistö Oy Espoon Tietäjätie 14
Kiinteistö Oy Haapaniemenkatu 5
Kiinteistö Oy Hauki
Kiinteistö Oy Helsingin Erottajankulma
Kiinteistö Oy Helsingin Paperitie 7
Kiinteistö Oy Helsinki-Vantaa Logistics Center 1
Kiinteistö Oy Joensuun Torikatu 29
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kolmikulma
Kiinteistö Oy Järvenkynnys
Kiinteistö Oy Kaartinkaupungin Helmi
Kiinteistö Oy Kampinmäki
Kiinteistö Oy Kasarmintorin Kauppakeskus
Kiinteistö Oy Kokkolan Rantakatu 2–4

Kiinteistö Oy Kokkolan Rantakatu 6
Kiinteistö Oy Kouvolan Kauppalankatu 13
Kiinteistö Oy Kouvolan Mikko
Kiinteistö Oy Kouvolan Tapiola
Kiinteistö Oy Kuopion Kauppakatu 26–30
Kiinteistö Oy Kuparitalo 1
Kiinteistö Oy Kyttälän Keskus
Kiinteistö Oy Liiketalo Lanterna
Kiinteistö Oy Linnanrakentajantie 4
Kiinteistö Oy Martinsillantie 2 a
Kiinteistö Oy Oulun Cinematori
Kiinteistö Oy Oulun Hotellitori
Kiinteistö Oy Oulun Kirkkokatu 21
Kiinteistö Oy Pendoliino
Kiinteistö Oy Pitkäsillanranta 3
Kiinteistö Oy Rauman Hakunintie 12
Kiinteistö Oy Rauman Hakunintie 26
Kiinteistö Oy Robert Huberin tie 7
Kiinteistö Oy Stella Nova
Kiinteistö Oy Stella Solaris
Kiinteistö Oy Tampereen Tornihotelli
Kiinteistö Oy Tapiolankynnys
Kiinteistö Oy Tullintori
Kiinteistö Oy Turun Ovakonkatu 2
Kiinteistö Oy Valimontie 27
Kiinteistö Oy Vantaan Hakintie 7
Kiinteistö Oy Vantaan Rajatorpantie 8
Kiinteistö Oy Vantaanportin Maamerkki
Kiinteistö Oy Vantaanportin Seisake
Kiinteistö Oy Verkko
Kokkokallion Pysäköinti Oy
Lappeenrannan Kulmatalo Oy
Lehmus-Kodit Oy
Possesif Oy
Probus Holding Oy
Asunto Oy Helsingin Hiekkalaituri
Asunto Oy Kuopion Lakeissuontie 5

Asunto Oy Sodankylän Kaivola
Asunto Oy Vuohelmi Helsinki
Avara Anterius Oy
Avara Aptus Oy
Avara Artus Oy
Avara Domus Oy
Avara Orientis Oy
Avara Probus Oy
Kiinteistö Oy Levin Kätkänkiisa
Kiinteistö Oy Ollinrinne
Simonkentän Hotelliikiinteistö Oy
Tammi-Kodit GP Oy
Tammi-Kodit Ky
Asunto Oy Kangasalan Finentie 15
Asunto Oy Nokian Hinttalankatu 12
Asunto Oy Raison Kerttulantie 18
Asunto Oy Raison Kruunuvoudinkatu
Asunto Oy Raison Martinkatu 5 ja 7
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 3
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 5
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 7
Asunto Oy Tampereen Alasniitynkatu 23
Asunto Oy Tampereen Hussankatu 31
Asunto Oy Tampereen Insinöörinkatu 80
Asunto Oy Tampereen Junailijankatu 1
Asunto Oy Tampereen Melakatu 5
Asunto Oy Tampereen Oraskuja
Asunto Oy Tampereen Peltovainionkatu 16
Asunto Oy Tampereen Uittotunnelinkatu
Asunto Oy Tampereen Vaakonraitti 8
Asunto Oy Tampereen Vestonkatu 59
Asunto Oy Tampereen Vestonkatu 67
Asunto Oy Ylöjärven Asemantie 10

ELON RISKIENHALLINTA

Riskienhallinta sisäisen valvonnan osana

Elon riskienhallinta on osa yhtiön sisäistä valvontaa. Elon riskienhallinnan järjestämisen lähtökohtana on viranomaisten säädösten noudattaminen sekä pyrkimys kehittyä kohti riskienhallinnan parhaita eurooppalaisia käytäntöjä. Riskienhallinnalla varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja tuetaan yhtiötä toiminnan tavoitteiden ja kilpailuedun saavuttamisessa.

Elon periaatteiden mukaisesti riskienhallinnan tulee olla kattavaa sekä koskea kaikkia riskilajeja ja organisaation osia. Samoin riskienhallintaprosessien tulee olla systemaattisia ja jatkuvia. Kattava riskienhallintaprosessi sisältää seuraavia vaiheita: riskien tunnistaminen, riskien mittaaminen ja arviointi, toimenpiteet riskiaseman muuttamiseksi ja riskeihin varautumiseksi sekä riskien seuranta, valvonta ja raportointi.

Riskienhallinnan tulee erityisesti kattaa riskit, jotka liittyvät varojen ja vastuiden hallintaan, sijoituksiin, maksuvalmiuteen, keskittymäriskiin, operatiivisiin riskeihin, strategisiin riskeihin, maineriskiin, yksittäisten riskien yhteisvaikutukseen ja ulkoisiin riskeihin.

Riskinkantokyky on se riskin määrä, jonka yhtiö kykenee ottamaan strategian ja liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi. Keskeisimmin riskinkantokykyä kuvaa yhtiön vakavaraisuus, jolla varaudutaan sekä sijoitusriskejä että yhtiön vastuulla olevia vakuutusteknisiä riskejä vastaan. Yhtiön riskinkantokykyyn vaikuttaa myös yhtiön johtamisjärjestelmän ja riskienhallinnan laatu. Korkeatasoinen ja luotettava hallinto sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta lisäävät yhtiön riskinkantokykyä.

Riskinottohalu on se riskin määrä, jonka yhtiö on halukas ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi. Eri tavoin tapahtuva riskinotto tapahtuu hallituksen asettamissa rajoissa ja se mitoitetaan siten, ettei se vaaranna yhtiön toimintaa tai sen vakautta. Keskeisin yhtiön riskinottohalukkuutta koskeva päätös koskee yhtiön sijoitusten riskiasemaa ja vakavaraisuuden hallintaa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Yhtiön riskienhallinnan vastuuta ja eri osapuolten tehtäviä kuvataan Elossa riskienhallinnan kolmen tason (ns. puolustuslinjan) avulla.

Hallitus päättää yhtiön strategian ja liiketoiminnan tavoitteet. Elon hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskienhallinnan yleiset periaatteet, vastuunjaon ja keskeiset linjaukset. Hallitus vahvistaa vuosittain tarkemmin riskejä koskevat tavoitteet ja rajoitteet riskienhallintasuunnitelmassa sekä sijoituksia koskien sijoitussuunnitelmassa. Elon hallitus ja toimiva johto tekivät syksyllä 2016 riski- ja vakavaraisuusarvion, (ORSA, own risk and solvency assessment) joka vastaisuudessa tehdään vuosittain. Myös liiketoiminnan suunnitelmat voivat sisältää riskejä

koskevia tavoitteita, mittareita ja rajoitteita. Riskienhallinnallisia asioita käsitellään myös hallituksen tarkastusvaliokunnassa.

Hallitus seuraa säännöllisesti yhtiön riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Vakavaraisuudesta ja sijoitusriskeistä raportoidaan hallitukselle vakiomuotoisesti kuukausittain ja kvartaaleittain hieman laajemmin. Riskien ja riskienhallinnan kokonaistilanteesta raportoidaan puolivuositain.

Yhtiön toimitusjohtaja vastaa hallitukselle yhtiön toiminnasta yhtiön riskit ja riskienhallinnan järjestäminen mukaan lukien.

Riskienhallinnan ensimmäisellä tasolla liiketoimintojen johtajat vastaavat toimitusjohtajalle vastuualueensa liiketoiminnallisista ja operatiivisista riskeistä sekä tarvittavien riskienhallintatoimenpiteiden

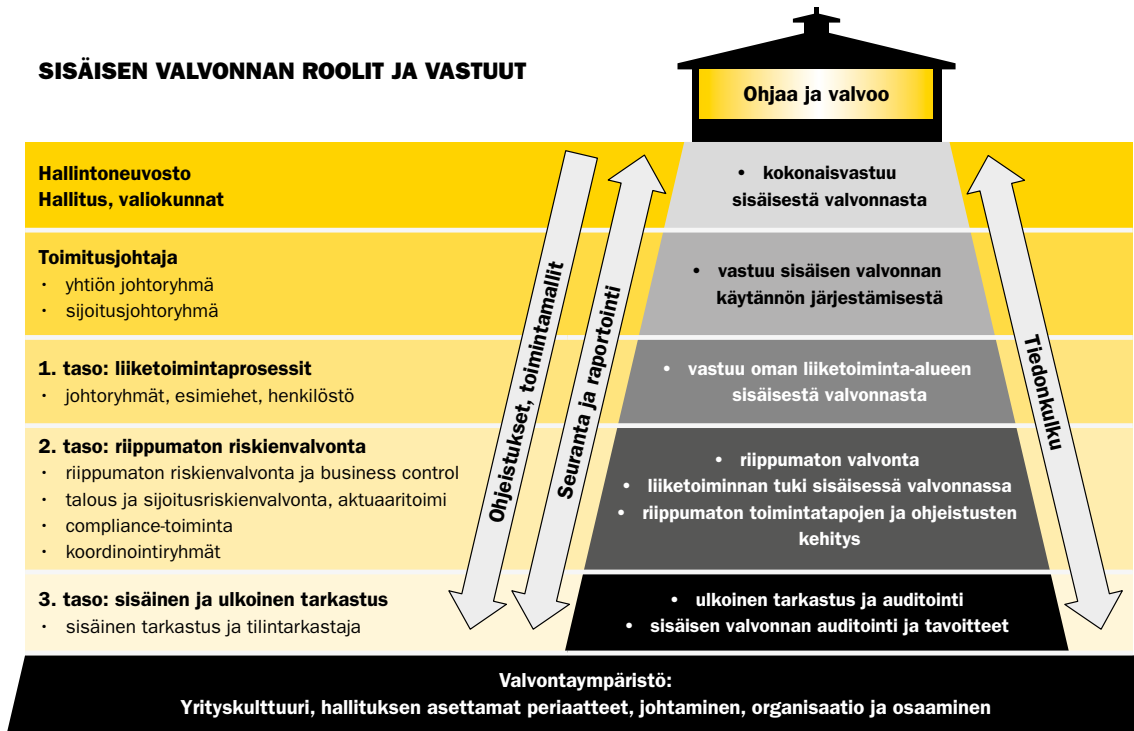
toteutuksesta, yhtiön riskienhallintapolitiikan, riskienhallintasuunnitelman ja riskienhallinnallisten ohjeiden noudattamisesta sekä riskien seurannasta.

Riskienhallinnan toisen tason muodostavat riippumattomat riskienvalvontatoiminnot. Yhtiön keskitettyinä riippumattoman riskienvalvonnan toimintona toimii riippumaton riskienvalvonta ja business control -toiminto, joka arvioi yhtiön riskien ja riskienhallinnan tilaa kokonaisuudessaan, tukee riskienhallinnan kehitystyötä ja muun muassa valmistelee yhtiön riskienhallintasuunnitelman hallituksen hyväksyttäväksi. Lisäksi joillakin osa-alueilla on erilliset riippumattomia valvontaa hoitavat tahot: vakavaraisuuden ja sijoitusriskien valvonta ja raportointi hoidetaan talous ja sijoitusriskienvalvonta –yksikössä, aktuaaritoimi valvoo vakuutusteknisiä riskejä ja osaltaan vakavaraisuutta ja lakiasioden yhteydessä toimiva compliance-toiminto tukee ja valvoo liiketoimintaa viranomaisnormien (lait, asetukset, määräykset, ohjeet) noudattamisessa.

Kolmannen tason muodostavat sisäinen tarkastus ja ulkoinen tarkastus (tilintarkastus). Sisäinen tarkastus arvioi riskienhallintaprosessien riittävyttä ja tehokkuutta antamalla suosituksia niiden parantamiseksi ja konsultoimalla niiden kehittämisessä. Tilintarkastus arvioi riskienhallintaprosessin riittävyyden tilinpäätöksen luotettavuuden näkökulmasta.

Riskienhallinnan toteuttamiseksi yhtiössä toimii riskienhallinnallisia koordinoitiryhmiä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, vakavaraisuuden ja sijoitusriskien hallinnan sekä turvallisuuden alueilla.

SISÄISEN VALVONNAN ROOLIT JA VASTUUT

Riskienhallinnan luokittelu ja yleiset periaatteet

Elon riskienhallintasuunnittelussa ja dokumentaati-
ossa käytetään riskien luokittelussa kolmijakoa:

- strategiset riskit
- taloudelliset riskit
- operatiiviset riskit.

Strategisia riskejä ovat muun muassa strategisen tahtotilan valintoihin tai markkina-aseman, kilpailutilanteen tai asiakaskäyttäytymisen muutoksiin sekä yleiseen taloudelliseen kehitykseen liittyvät riskit. Tilanteesta riippuen taloudellinen tai toiminnallinen riski saattaa muodostua strategiseksi riskiksi. Taloudelliset riskit liittyvät keskeisimmin vakavaraisuuteen ja sijoitustoiminnan riskeihin, riskikeskittyymiin, yhtiön liikekuluihin, maksuvalmiuteen ja vakuutustoiminnan riskeihin. Toiminnallisilla eli operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, joka aiheutuvat prosesseista, henkilöstä, tietojärjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Toiminnallisten riskien yhteydessä käsitellään myös juridisia riskejä ja compliance-riiskejä.

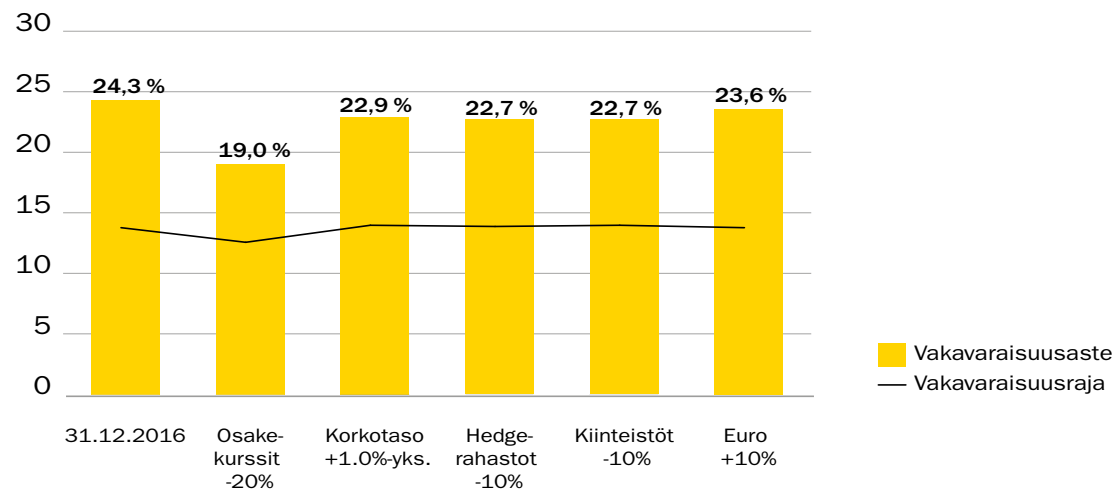
Riskienhallinnan periaatteiden mukaan Elossa pyritään sellaiseen yrityskulttuuriin, jossa sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat itsestään selvä osa toimintaa, johtamisjärjestelmää ja päivittäistä päätöksentekoa. Myös yhtiön avoimuuteen ja luottamukseen perustuva yrityskulttuuri tukee riskienhallintaa. Lähtökohdiana kaikissa olosuhteissa pidetään yhtiön vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden turvaamista.

Taloudelliset riskit

Vakavaraisuus

Työeläkeyhtiössä vaikuttavuudeltaan huomattavin riski kohdistuu vakavaraisuuden merkittävään heikkenemiseen, mikä voi tapahtua sijoitusriskien realisoituessa tai mikäli sijoitukset jäävät vastuuelan tuottotavoitteesta merkittävästi. Elon tavoitteena on tuottava sijoitustoiminta ja vakavaraisuuden turvaaminen. Sijoitustoimintaa ohjataan sijoitussuunnitelmaan sisältyvillä periaatteilla. Sijoitustoiminnan riskejä analysoidaan viranomaisen asettaman

Vakavaraisuuden herkkyyksianalyysi 31.12.2016

vakavaraisuuskehikon puitteissa ja yhtiön sisäisten riskimallien avulla. Sijoitusten riskillisuus vaikuttaa tarvittavaan vakavaraisuuspääoman määrään. Sijoitustoimintaa rajoittavat myös sijoitussuunnitelman riskejä hajauttavat rajoitteet, vastuuelan tuottovaatimus sekä vaade maksuvalmiuden turvaamisesta.

Vakavaraisuuspääoman avulla puskuroidaan työeläkeyhtiön sijoitusomaisuudessa ja vakuutusliikkeessä tapahtuvia heilahteluja. Lähtökohdiana sijoitusriskien hallitsemiselle on, että yhtiön vakavaraisuus on turvattu riittävällä todennäköisyydellä. Vakavaraisuuspääoman tulee olla riittävän suuri, jotta sillä voidaan kattaa vastuuelan katteena olevien omaisuuserien arvojen ja tuottojen odotettavissa olevat vaihtelut. Kokonaisriski on mitoitettu siten, että vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen säilyisi turvaavalla tasolla myös riskien toteutuessa.

Vuoden 2013 alusta lähtien vakavaraisuuspääomaan luettavan tasoitusmäärän tarkoituksena on kattaa vakuutusliikkeen mahdolliset tappiot. Muun vakavaraisuuspääoman, ensisijaisesti osittamattoman

lisävakuutusvastuun ja sijoitusten arvostuserien, on tarkoitus toimia puskurina sijoitustoiminnan mahdollisten tappioiden varalta. Mikäli sijoitustoiminnan tuotot ylittävät vastuuelalle vaadittavan tuoton, kasvattaa ylittävä osa vakavaraisuuspääomaa. Jos sijoitustoiminnan tuotot ovat vaadittua tuottoa alemmat, puretaan kertynyttä vakavaraisuuspääomaa vastaava määrä. Vuoden 2017 eläkeudistuksen myötä tasoitusmäärästä erillisenä eränä luovuttiin ja tasoitusmäärä siirrettiin vuoden 2017 alussa vakavaraisuuspääomaan kuuluvaan osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen.

Elon vakavaraisuutta seurataan viranomaisen määrittämän vakavaraisuuskehikon avulla. Vakavaraisuuden keskeisinä tunnuslukuina raportoidaan vakavaraisuuspääoma, vakavaraisuusaste ja vakavaraisuus-
asema. Sijoitussuunnitelmaan sisältyvillä limiiteillä ja päätösvaltuuksilla pyritään varmistamaan sijoitusten riskien hajauttaminen ja välttämään keskittymäriskien syntymistä. Vakavaraisuustilannetta seurataan myös yhtiön kehittämillä omilla malleilla, joilla on tarkoitus

kuvata sijoitusten todellista riskiä viranomaiskehikkoa paremmin. Mallien avulla tehdään vakavaraisuuden herkkyyksianalyseja, seurataan riskilukujen kehitystä ja arvioidaan vakavaraisuuden tulevaa kehitystä hyödyntäen erilaisia talouden skenaarioita.

Elossa käytössä oleva riskienhallintaa tukeva ja vakavaraisuuden hallintaa täydentävä skenaariomalli pohjautuu toteutuneisiin talouden tunnuslukuihin ja niiden välisiin yhteyksiin. Malliin on implementoitu Suomen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän vakavaraisuuskehikko, ja siinä on pyritty huomioimaan järjestelmän vakuutustekniset erityispiirteet. Skenaariomallin perustana on historiallisten havaittujen muuttujien kattava analyysi, jonka avulla pyritään luomaan mahdollisia ja olennaisia vakavaraisuuteen vaikuttavia skenaarioita.

Elon vakavaraisuuspääoma vuoden 2016 lopussa oli 4 270,9 miljoonaa euroa ja sen suhde vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuelkaan oli 24,3 prosenttia. Vakavaraisuusraja oli 13,5 prosenttia vakavaraisuuslaskennassa käytettävästä vastuuelasta. Vakavaraisuuspääoma oli 1,8-kertainen vakavaraisuusrajaan nähden.

Sijoitusriskit

Sijoitustoiminnan riskien hallinta on osa Elon ydinprosesseja ja keskeinen osa sijoitusstrategiaa. Riskille asetetaan yhtiön sijoitusstrategiaa ja -tavoitteita kuvaavat rajoitteet ja hajautustavoitteet siten, ettei yhtiön vakavaraisuus vaarantuisi hyväksyttävällä turvaavuustasolla. Hallituksen vuosittain vahvistamassa sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusten

tavoitejakauma ja sijoitustoiminnolle myönnetty valtuudet poiketa tavoitetasosta. Sijoitussuunnitelmassa määritellään riskinottohalukkuus, yleiset turvaavuus-, hajautus- ja likviditeettitavoitteet sekä muut toiminnon rajoitteet.

Elo käyttää sijoitusluokkien päätöksenteossa ja omaisuuslajien allokaation suunnittelussa tukena yhtiössä kehitettyä analyysimallia, joka sisältää odotetut tuotot, hajonnat sekä sijoituslajien yhteisriippuvuudet. Laskennassa huomioidaan myös työeläkealan yleinen vakavaraisuuden kehitys. Mallin avulla tarkastellaan erilaisia allokaatioita ja markkinatilanteita, jotta tarkastellulla aikavälillä päästäisiin yhtiön kannalta todennäköisesti parhaaseen yhtiön vakavaraisuuden mahdollistamaan tuottoon. Markkinoita ja sijoitusympäristöä seurataan jatkuvasti ja riskinottomahdollisuudet huomioidaan joka hetki riskinottohalukkuutta määritettäessä.

Sijoitustoiminnan kannalta keskeisiä riskitekijöitä ovat markkinariskit, luotto- ja vastapuoliriskit, likviditeettiriski sekä operatiiviset riskit. Markkinariskeillä tarkoitetaan sijoitusten tappion mahdollisuutta markkinahintojen tai volatiliiteetin muutosten vaikutuksesta. Markkinariskejä ovat osake-, korko-, valuutta-, hyödyke- ja kiinteistöjen arvon muutoksesta aiheutuvat riskit.

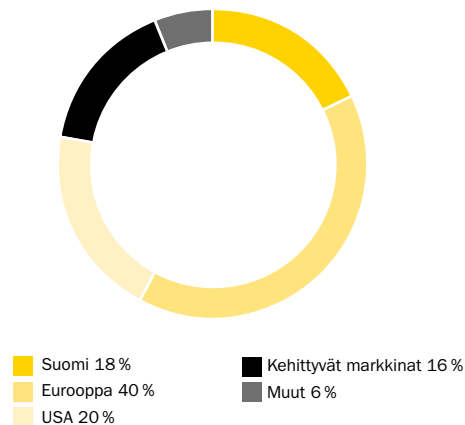
Osakesijoitusten markkinariski muodostuu osakkeiden hintojen muutoksista markkinoilla. Tätä niin sanottua systemaattista osakeriskiä voi syntyä yleisen taloudellisen tilanteen muutoksista ja äkillisistä markkinahäiriöistä. Osakkeiden markkinoista riippumaton, esimerkiksi yksittäisestä yrityksestä tai toimialasta riippuva riski on epäsystemaattista riskiä. Osakkeiden epäsystemaattista riskiä voidaan vähentää hajauttamalla sijoituksia useaan sijoituskohteeseen, eri toimialoille ja maantieteellisesti usealle eri alueelle. Osakkeisiin sisältyvää riskiä voidaan rajoittaa suojaavilla osake- ja osakeindeksijohdannaisilla.

Sijoitustoiminnan jakauma ja tuotto 31.12.2016

	Perusjakauma		Riskijakauma		Tuotto	Volatiliiteetti
	milj. e	%	milj. e	%		
Korkosijoitukset	8 352,2	38,8	8 053,0	37,4	3,6	
Lainasaamiset	469,1	2,2	469,1	2,2	2,9	
Joukkovelkakirjalainat	7 265,4	33,8	7 265,4	33,8	4,1	2,8
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 774,0	17,5	3 774,0	17,5	2,4	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 491,4	16,2	3 491,4	16,2	6,5	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset sis. sij. kohdistuvat saamiset ja velat	617,7	2,9	318,5	1,5	0,0	
Osakesijoitukset	7 435,5	34,6	8 165,9	38,0	9,3	
Noteeratut osakkeet	5 831,6	27,1	6 562,0	30,5	9,0	17,7
Pääomasijoitukset	1 289,8	6,0	1 289,8	6,0	9,6	
Noteeraamattomat osakesijoitukset	314,2	1,5	314,2	1,5	14,6	
Kiinteistösijoitukset	2 855,9	13,3	2 855,9	13,3	6,4	
Suorat kiinteistösijoitukset	2 125,5	9,9	2 125,5	9,9	6,5	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitusyritykset	730,4	3,4	730,4	3,4	6,3	
Muut sijoitukset	2 863,7	13,3	3 158,5	14,7	2,5	
Hedge-rahastosijoitukset	2 862,7	13,3	2 862,7	13,3	1,9	2,6
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	-	
Muut sijoitukset	1,1	0,0	295,8	1,4	-	
Sijoitukset yhteensä	21 507,3	100,0	22 233,3	103,4	5,6	6,4
Johdannaisten vaikutus			-725,9	-3,4		
Yhteensä	21 507,3	100,0	21 507,3	100,0		

Kokonaistuottoprosentti sisältää sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut. Joukkolainojen modifioitu duraatio on 3,8 vuotta.

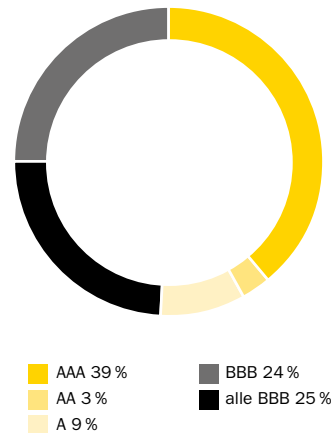
Noteerattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2016

Korkoriskiä syntyy yleisen korkotason ja luottoriskimarginaalien muutosten vaikutuksesta korkosijoituksiin. Korkoriskiä hallitaan muuttamalla sijoitusten jakautumista korkokäyrälle sijoituslimiittien puitteissa sekä käteissijoituksilla että johdannaisilla. Luottoriskiä hallitaan hajauttamalla sijoituksia eri toimialoille, luottoluokkiin ja maantieteellisesti. Joukkovelkakirjalainojen luottoriskiä hallitaan sekä rajoittamalla yksittäisiä sijoituksia luottoluokittain että tietyn luottoluokan yhteenlaskettua osuutta joukkolainasalkusta. OTC-johdannaisten vastapuoliriskin hallitsemiseksi Elo käyttää ISDA:n hyväksymiä standardisopimuksia ja rajoittaa avoimen vastapuoliriskin määrää vakuusmenettelyllä.

Elon sijoitusten riskejä valvotaan jatkuvasti sijoitus-toiminnasta riippumattoman tahon toimesta. Markkinariskien hallitsemiseksi tehdään säännöllisesti muun muassa stressitestejä ja tuottolaskelmia erilaisissa skenaarioissa sekä enimmäistappiolaskelmia. Sijoituksille asetetaan myös limiittejä ja valtuuksia, joilla varmistetaan sijoitusten riittävä hajautus ja varmistetaan sijoitusomaisuuden likviditeetti.

Joukkovelkakirjalainojen luottoluokitusjakauma 31.12.2016

Vakuutusriskit

Vakuutusmaksu ja vastuuelka sisältävät yhtiön omalla vastuulla olevaa liikettä sekä yhteisellä vastuulla olevaa tasausliikettä.

Keskeiset vakuutusriskit syntyvät vakuutusmaksua määrättäessä käytettyjen ennusteiden poikkeamisesta toteutumasta erityisesti uusien myönnettävien eläkkeiden ja muiden vastaavien kulujen osalta. Vastuuelkaperusteita määrättäessä keskeiset vakuutusriskit syntyvät käytettyihin ennusteisiin nähden erilaisesta toteutuvasta eläkkeiden kestosta pitkällä aikavälillä. Turvaamisvaatimukset täyttävät maksu- ja vastuuelkaperusteet ovat kaikille työeläkeyhtiöille samat, ja ne vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden. Niiden asianmukaisuutta tutkitaan Telan laskuperustejaoksessa ja sen alaryhmissä. Laki edellyttää laskuperusteiden kehittämisessä yhtiöiden välistä yhteistyötä. Kukin yhtiö tekee vuosittain riskiperusteiden riittävyysanalyysejä. Yhteisiin perusteisiin liittyy riski siitä, että yksittäisen yhtiön tulos voi periaatteessa olla systemaattisesti muita yhtiöitä huonompi esimerkiksi yhtiön vakuutettujen yritysten toimialajakauman

muista yhtiöistä poikkeavan kannanrakenteen vuoksi. Vakuutuskannan rakenne voi myös johtaa yhteisen maksun hoitokustannusosan osalta vastaavanlaiseen tilanteeseen.

Työeläkeyhtiöt valmistelevat ja hakevat yhdessä vakuutusmaksun, vastuuelan ja tuottovaatimuksen perusteet. Elo osallistuu laskuperusteiden valmisteluun vakuutusmatematiikan johdolla. Työeläkelaitosten yhteistyö on säädetty pakolliseksi.

Elon vuoden 2016 omalla vastuulla olevasta vakuutusliikkeestä pääosa koostui työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisesta eläkevakuutuksesta. Sen lisäksi yhtiöllä oli TEL:n mukaista lisäeläkevakuutusta ja yrittäjän eläkelain (YEL) mukaista eläkevakuutusta.

TyEL:n mukainen eläkevakuutus

TyEL:n mukaisessa eläkevakuuttamisessa yhtiön riskit liittyvät vanhuuseläkkeisiin, työkyvyttömyyseläkkeisiin ja vakuutusmaksujen luottotappioihin. Perhe-eläkkeissä ja osa-aikaeläkkeissä ei ole yhtiön vastuulle tulevaa osaa.

Vanhuuseläkkeessä yhtiön riski on siinä, että vakuutetut ja eläkkeensaajat elävät kauemmin kuin laskuperusteissa on oletettu. Riskiä kuitenkin pienentää merkittävästi se, että yleiseen eliniän pitenemiseen liittyvät perustemuutokset ovat yhteisellä vastuulla, ja ne kustannetaan tasausliikkeestä.

Työkyvyttömyyseläkkeissä riskinä on vakuutusmaksun riittävyys eläketapausten kustannuksiin. Mikäli työkyvyttömyyseläkkeiden menotaso nousee, seuraavaa maksuperustetta korjataan ylöspäin. Keskimääräisestä poikkeava riski on kuitenkin yhtiön vastuulla. Suurtyöntantajilla on maksuluokkiin perustuva hinnoittelu ja siinä yhtiön riskinä on se, että hinnoittelun perusteena olevat vuodet, jotka ovat usean vuoden takaa, eivät enää kerro vakuutusentajan todellista työkyvyttömyysriskiä. Lisäriski on se, että maksuluokan noustessa vakuutusentaja siirtyy toiseen yhtiöön, jolloin yhtiöön jäävien varusten on riitettävä tuleviin työkyvyttömyysmenoihin.

Vakuutusmaksujen luottotappiot ovat yhtiön vastuulla. Vakuutusmaksussa on maksutappio-osa, jolla on tarkoitus kattaa tämä riski. Tässäkin yhtiön riski liittyy siihen, miten hyvin vakuutusmaksun maksutappio-osa kuvaa vakuutuksen todellista riskiä.

Vakuutusliikkeeseen liittyviin riskeihin on varauduttu vakavaraisuuspääomalla ja tasausvastuulla. Yhtiökohtaisen riskiliikkeen tulos vaikuttaa suoraan vakavaraisuuspääomaan. Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla oleva vakuutusliikkeen positiivinen tulos viedään tasausvastuuseen ja vastaavasti negatiivinen tulos katetaan sieltä. Yhtiöllä ei ole tarvetta jälleenvakuuttaa riskejä.

Työeläkeyhtiö ei voi vaikuttaa myönnettyihin vanhuuseläkkeisiin. Sen sijaan yhtiö edistää työkykyä ylläpitävää toimintaa. Tavoitteena on pitää huolta työkyvystä ennakoivasti, jotta tarvetta myöntää työkyvyttömyyseläkkeitä ei tulisi. Maksutappioita pyritään välttämään, joskaan yhtiö ei voi kieltäytyä myöntämästä haettua vakuutusta. Olemassa olevien vakuutusten osalta maksutappioita pyritään vähentämään tehokkaalla perinnällä.

TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

TEL:n mukainen lisäeläkevakuuttaminen loppui 31.12.2016, jonka jälkeen vakuutusten vastaiset edut muuttuvat vapaakirjoiksi ja rahoitus siirtyi jakojärjestelmään.

YEL:n mukainen perusvakuutus

Elolla on vastuuta YEL:n mukaisesta perusvakuutuksesta vain operatiiviselta osalta. Liike on yhteisellä vastuulla ja Suomen valtiolla on viime käden kustannusvastuu eläkkeistä.

YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

Myös YEL:n mukaisissa lisäeläkkeissä yhtiöllä on operatiivinen vastuu ja rahoitus on järjestetty jakojärjestelmän kautta.

Yhteisellä vastuulla oleva tasausliike

Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla on rahastoimaton osa eläkemenosta. Kunkin vuoden maksussa oleva osuus tasauseläkemenosta rahoitetaan saman vuoden TyEL-maksun tasausosalla sekä tasausvastuulla. Vuosittaista eläkemenoa puskuroidaan yhtiön vastuuvélkaan sisältyvällä tasausvastuulla. Yhteisellä vastuulla olevien eläkkeiden rahoitus ei aiheuta riskejä yksittäiselle eläkelaitokselle, vaan niiden rahoitukseen liittyvän riskin kantavat vakuutetut ja vakuutusentajat. Yhtiöllä on kuitenkin operatiivinen vastuu yhteisellä vastuulla olevista eläkkeistä.

Muita taloudellisia riskejä

Maksuvalmius- eli likviditeettiriskillä tarkoitetaan yhtiön oman maksuvalmiuden heikentymistä ja likvidien varojen riittämättömyyttä kattaa menoja. Maksuvalmiusriskin hallinta perustuu tulevien ja lähtevien maksujen ennustamiseen eri aikajän-teillä sekä likvidisyysvaateen huomioon ottamiseen sijoitussalkun sijoitusten rakenteessa. Maksuvalmiuden hallintaa helpottaa se, että eläkkeiden kuukausittaisten maksujen ennustaminen on tehty tarkalla tasolla.

Malliriski liittyy päätöksenteossa käytettäviin malleihin, jotka ovat hyvin yksinkertaistettuja todellisuuden kuvauksia. Malliriskiä hallitaan muun muassa testaamalla tuloksia eri aineistoilla ja olettamuksilla sekä mallien systemaattisella arvioinnilla, jotta saadaan riittävän syvä ja laaja ymmärrys mallien rakenteesta ja oletuksista.

Yhtiön tehokkuuteen ja liikekuluihin liittyy riski yhtiön liikekulujen hallinnasta. Liikekulujen hallinta sisältyy yhtiön toiminnan johtamiseen ja sen seurantaan sekä projekteissa että päivittäisessä liiketoiminnassa.

Keskittymäris kiä saattaa aiheutua laajasta toiminnasta yhden vastapuolen kanssa tai sijoituksista yhteen toimialaan. Riskiä hallitaan keskittymien rajoittamisella, kuten sijoitusten hajautustavoitteilla.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan virheellisen toiminnan aiheuttamaa riskiä. Elossa operatiiviset riskit luokitellaan synn perusteella prosessi-, henkilöstö- ja tietojärjestelmäriskeihin sekä ulkoisista tekijöistä aiheutuviin riskeihin. Operatiivisten riskien yhteydessä käsitellään myös juridisia riskejä, maineriskiä ja compliance-asioita.

Kaikilta operatiivisilta riskeiltä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista suojautua. Tavoitteena on luoda kattava ja systemaattinen riskienhallintajärjestelmä, jonka avulla voidaan pienentää operatiivisten riskien todennäköisyyksiä tai vaikutuksia sekä varmistaa liiketoiminnan jatkuvuus.

Elon merkittävimmät operatiiviset riskit liittyvät tietojärjestelmiin sekä henkilöstön osaamiseen. Muun muassa eläkkeiden maksaminen oikein ja ajallaan sekä sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden varmistaminen ovat työeläkeyhtiön kriittisiä prosesseja, jotka vaativat tietojärjestelmiltä häiriötöntä toimintaa sekä henkilöstön laaja-alaista osaamista. ICT-projektien riskejä hallittiin projektinhallinnallisin menetelmin, kuten huolellisella projektien suunnittelulla ja testauksilla. Käytössä olevien järjestelmien riskien etukäteistunnistaminen on osa riskikartoitusta. Poikkeamia seurataan ja niihin puututaan välittömästi. Tietojärjestelmäriskejä seurataan säännöllisesti hanke- ja tietohallinnon koordinoitiryhmässä, jossa edustettuina ovat Elon eri prosessit ja yksiköt. Tietojärjestelmiiin liittyvien riskien hallintaa kehitetään jatkuvasti muun muassa toipumissuunnittelulla, kehittämällä virheen havaitsemis- ja korjaamisprosesseja sekä harjoittelemalla häiriötilanteiden hallintaa yhteistyössä palvelutuottajien kanssa. Henkilöstöris kiä hallitaan muun muassa koordinoitulla henkilöstösuunnittelulla, panostuksella esimiestyöhön ja osaamiskartoituksilla. Merkittäviä henkilöstö- tai prosessiriskejä ei realisoitunut.

Elon riskienhallinnalliset toimintamallit ja kokouskäytännöt sekä operatiivisten riskien poikkeamatapausten rekisteröinti ja seuranta ovat vakiintuneet. Vuonna 2016 Elon jatkuvuudenhallintaa kehitettiin muun muassa useiden jatkuvuusharjoitusten muodossa sekä jatkamalla tietojärjestelmien toipumissuunnitelmien laadintaa. Jatkuvuussuunnittelun tavoitteena on luoda edellytykset erityistilanteiden hallintaan sekä mahdollisimman hallittuun ja sujuvaan toipumiseen. Jatkuvuudenhallinnalla pyritään erityisesti varmistamaan kansalaisten toimeentulon turvaaminen eli eläkkeiden maksanta ja rahoitus kaikissa olosuhteissa.

Operatiivisen riskienhallinnan keskeisiä prosesseja ovat riskikartoitukset (riskien ennakkoon tunnistaminen ja arviointi) ja poikkeamatapausten (toteutneiden tai läheltä piti -tapausten) seuranta. Riippumattoman riskienvalvonnan kaksi kertaa vuodessa fasilitoimissa riskikartoituksissa liiketoiminta tunnistaa toimintaansa liittyvät operatiiviset riskit, arvioi niiden vaikuttavuutta sekä määrittää riittävät kontrolli- ja hallintatoimenpiteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Poikkeamatapausten kirjaaminen ja seuranta on vakiintunutta. Poikkeamatapausten kirjaamista seurataan säännöllisesti prosessien johtoryhmissä, hanke- ja tietohallinnon koordinoitiryhmässä sekä riskienhallinnan koordinoitiryhmässä. Lisäksi poikkeamatapausanalyysi raportoidaan hallitukselle neljännesvuosittain. Riskikartoitusten ja poikkeamaseurannan tuloksia hyödynnetään prosessien ja yksiköiden toiminnansuunnittelussa sekä yhtiön riskienhallintasuunnitelman laadinnassa.

Strategiset riskit

Elon toiminnansuunnittelun (strategia- tai vuosisuunnittelun) ja siihen liittyvän riskienhallintasuunnittelun yhteydessä arvioidaan yhtiön strategiset riskit. Strategisten riskien tunnistaminen ja riskienhallintakeinojen suunnittelu perustuvat yhtiön johdon liikkeenjohdolliseen kokemukseen. Elon merkittävimmät strategiset riskit vuonna 2016 liittyivät sijoitustoimintaan ja vakavaraisuuden hallintaan, alan kilpailumekanismiin ja kumppaniyhteistyöhön.

Ulkoistetut toiminnot

Elo vastaa asiakkailleen ulkoa hankkimiensa palveluiden riskeistä samoin kuin itse tuottamiensa palveluiden riskeistä. Keskeisiä ulkoisia palveluntuottajia ovat ICT-toimittajat (muun muassa Otso ja Tieto) ja strategiset jakelukanavakumppanit (LähiTapiola ja Fennia). Ulkoa ostettavien palveluiden riskienhallinnassa huomioidaan muun muassa tilaaja-toimittaja-mallin selkeys ja läpinäkyvyys, vastuiden ja palvelusisältöjen selkeä sopiminen sekä palveluiden varmistaminen. Ulkoistamisessa noudatetaan Elon hallituksen vahvistamia ulkoistamisen periaatteita.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämä 4 559,94 euroa siirretään käyttörahastoon.
Elolla ei ole takuupäätöksiä.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2016 allekirjoitukset

Espoossa 13. maaliskuuta 2017

HALLITUS

Eeva-Liisa Inkeroinen

Ann Selin

Antti Aho

Jari Karlson

Antti Kuljukka

Outi Lähteenmäki-Lindman

Janne Makkula

Jorma Malinen

Marjo Matikainen-Kallström

Erkki Moisander

Olavi Nieminen

Susa Nikula

Satu Huber
toimitusjohtaja

Mikko Karpoja, SHV
Vakuutusyhtiölain 18
luvun 8 §:n mukainen
vakuutusmatemaatikko

TUNNUSLUVUT

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo aloitti toimintansa 1.1.2014, jolloin Eläke-Fennia sulautui LähiTapiola Eläkeyhtiöön. Tästä johtuen Elon tunnusluvuissa on käytetty vuosilta 2012–2013 vertailulukuina LähiTapiola Eläkeyhtiön lukuja. Tunnuslukutaulukoiden käsitteet ovat vastaavat kuin tuloslaskelmassa ja taseessa, jollei toisin määritellä. Kukin luvuista on erikseen viitospöyristetty ja näin ollen luvut eivät välttämättä summaudu esitettyyn lopputulokseen.

Tiivistelmä tunnusluvuista	2016	2015	2014	2013	2012
Vakuutusmaksutulo, milj. €	3 321,5	3 157,1	3 022,9	1 602,7	1 561,6
Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet, milj. € ^{*)}	2 982,0	2 857,6	2 731,9	1 490,4	1 384,7
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset ¹⁾	3 310,7	3 146,8	3 057,0	1 598,5	1 486,6
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, milj. € ⁷⁾	1 147,4	990,1	1 163,8	544,3	828,7
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle, % ⁷⁾	5,6 %	5,0 %	6,2 %	5,4 %	9,1 %
Liikevaihto, milj. €	4 116,3	4 041,2	4 067,0	2 066,5	1 924,9
Kokonaisliikekulut, milj. €	129,9	126,3	128,3	68,5	61,6
% liikevaihdosta	3,2 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %	3,2 %
Hoitokustannustulolla katetut liikekulut (%) TyEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
Kokonaistulos, milj. €	333,8	29,9	362,5	70,2	464,1
Vastuuelka, milj. €	18 527,4	17 849,7	17 078,6	9 236,2	8 844,1
Vakavaraisuuspääoma, milj. € ²⁾	4 270,9	4 042,1	4 084,0	2 123,0	2 147,7
% vastuuelasta ³⁾	24,3 %	24,1 %	25,8 %	25,1 %	27,0 %
Ilman tilapäisiä lakimuutoksia/tasoisuusmäärää	22,3 %	21,4 %	22,9 %	22,0 %	21,9 %
Suhteessa vakavaraisuusrajaan	1,8	2,0	2,1	1,9	2,7
Ilman tilapäisiä lakimuutoksia/tasoisuusmäärää	1,7	1,8	1,9	1,7	2,2
Tasoisuusmäärä, milj. €	364,1	461,6	463,0	258,5	268,6
Eläkevarat, milj. € ⁴⁾	21 825,3	20 772,1	19 869,4	10 558,2	10 071,5
Siirto asiakashyvityksiin (%) TyEL-palkkasummasta ⁵⁾	0,49 %	0,52 %	0,51 %	0,48 %	0,47 %
TyEL-palkkasumma, milj. €	11 943,7	11 258,1	11 025,9	6 054,2	5 932,2
YEL-työtulosumma, milj. €	1 861,6	1 888,0	1 937,1	1 050,5	999,4
TyEL-vakuutuksia ⁶⁾	45 149	46 015	46 103	26 265	25 314
TyEL-vakuutettuja ⁷⁾	407 622	398 217	398 079	219 133	211 726
YEL-vakuutuksia	84 578	85 054	87 350	51 953	50 997
Eläkkeensaajia	219 725	216 769	217 443	125 266	122 729

*) Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet ja korvaukset

1) Tuloslaskelman maksetut korvaukset ilman korvaustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja

2) Vuoteen 2012 saakka toimintapääoma laskettuna kunakin ajankohtana voimassa olleiden säädösten mukaisesti (vastaava periaate koskee myös muita vakavaraisuustunnuslukuja)

3) Suhdeluku laskettu %:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuelasta

4) Vastuuelka + arvostuserot

5) Ilmoitetaan kahden desimaalin tarkkuudella

6) Vakuutus sopimuksen tehneiden työnantajien vakuutukset

7) Vertailukaudet on muutettu vastaamaan nykyistä laskentakäytäntöä

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma ⁸⁾					
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾
Korkosijoitukset yhteensä	8 352,2	38,8	8 326,4	40,6	8 053,0	37,4	39,1	42,3	44,3	51,5
Lainasaamiset ¹⁾	469,1	2,2	585,1	2,9	469,1	2,2	2,9	3,0	2,9	3,3
Joukkovelkakirjalainat	7 265,4	33,8	6 947,2	33,9	7 265,4	33,8	33,9	34,7	36,1	44,6
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2)}	617,7	2,9	794,1	3,9	318,5	1,5	2,4	4,6	5,3	3,6
Osakesijoitukset yhteensä	7 435,5	34,6	6 659,3	32,5	8 165,9	38,0	35,9	35,3	34,9	30,7
Noteeratut osakkeet ³⁾	5 831,6	27,1	5 360,2	26,1	6 562,0	30,5	29,5	30,0	30,0	26,2
Pääomasijoitukset ⁴⁾	1 289,8	6,0	1 019,0	5,0	1 289,8	6,0	5,0	3,9	4,1	3,7
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	314,2	1,5	280,0	1,4	314,2	1,5	1,4	1,4	0,8	0,8
Kiinteistösijoitukset yhteensä	2 855,9	13,3	2 806,8	13,7	2 855,9	13,3	13,7	13,7	13,2	12,6
Suorat kiinteistösijoitukset	2 125,5	9,9	2 149,6	10,5	2 125,5	9,9	10,5	11,0	10,3	10,1
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	730,4	3,4	657,2	3,2	730,4	3,4	3,2	2,7	2,9	2,5
Muut sijoitukset	2 863,7	13,3	2 721,1	13,3	3 158,5	14,7	14,7	10,2	8,4	6,6
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	2 862,7	13,3	2 721,1	13,3	2 862,7	13,3	13,3	10,3	8,4	6,9
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3
Muut sijoitukset ⁷⁾	1,1	0,0	0,0	0,0	295,8	1,4	1,4	-0,1	0,0	0,0
Sijoitukset yhteensä	21 507,3	100,0	20 513,6	100,0	22 233,3	103,4	103,3	101,5	100,9	101,4
Johdannaisten vaikutus ⁹⁾					-725,9	-3,4	-3,3	-1,5	-0,9	-1,4
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	21 507,3	100,0	20 513,6	100,0	21 507,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,8									

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti). Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoim. nettotuotot markkina-arvo ⁸⁾	Sitoutunut pääoma ⁹⁾	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle
	31.12.2016	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	
Tuotto €/ % sit. pääomalle	milj. euroa	milj.euroa	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	311,3	8 688,4	3,6	0,0	3,8	0,2	7,4
Lainasaamiset ¹⁾	15,2	533,8	2,9	3,5	3,1	3,0	2,9
Joukkovelkakirjalainat	296,0	7 253,2	4,1	-0,3	4,5	0,0	8,9
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	0,1	901,4	0,0	0,1	0,2	-0,1	0,9
Osakesijoitukset yhteensä	619,0	6 650,3	9,3	13,0	9,8	14,1	16,3
Noteeratut osakkeet ³⁾	475,4	5 298,4	9,0	11,1	8,0	14,7	16,9
Pääomasijoitukset ⁴⁾	103,5	1 078,2	9,6	20,4	18,9	10,7	11,7
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	40,1	273,7	14,6	26,2	26,0	9,8	18,2
Kiinteistösijoitukset yhteensä	168,8	2 635,8	6,4	6,9	5,4	4,2	4,5
Suorat kiinteistösijoitukset	127,0	1 968,9	6,5	5,3	4,7	3,8	5,2
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	41,8	666,9	6,3	13,1	8,6	5,4	1,1
Muut sijoitukset	66,7	2 686,4	2,5	2,5	7,1	5,5	1,7
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	50,1	2 695,0	1,9	1,6	7,2	5,0	3,1
Hyödykesijoitukset	0,1	0,0	-	-	-	-	-
Muut sijoitukset ⁷⁾	16,6	-8,6	-	-	-	-	-
Sijoitukset yhteensä	1 165,9	20 660,9	5,6	5,1	6,3	5,5	9,0
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-18,5	20 660,9	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	1 147,4	20 660,9	5,6	5,0	6,2	5,4	9,1

¹⁾ Sisältää kertyneet korot

²⁾ Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

³⁾ Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

⁴⁾ Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

⁵⁾ Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

⁶⁾ Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

⁷⁾ Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

⁸⁾ Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat. Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

⁹⁾ Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Hoitokustannustulos

Milj. euroa	2016	2015	2014	2013	2012
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	118,2	118,9	117,7	64,6	61,7
Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksunosat	5,6	5,7	5,4	3,0	2,9
Muut tuotot	0,9	2,0	1,0	0,1	0,2
Hoitokustannustulo yhteensä	124,6	126,5	124,1	67,6	64,8
Toimintokohtaiset liikekulut ¹⁾	-95,6	-90,3	-92,2	-50,3	-46,3
Muut kulut	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,6
Liikekulut yhteensä	-95,6	-90,3	-92,2	-50,6	-46,9
Hoitokustannustulos	29,1	36,2	31,8	17,0	17,9
Liikekulut % hoitokustannustulosta	76,7 %	71,4 %	74,3 %	74,9 %	72,3 %

¹⁾ Ilman sijoitustoiminnan liikekuluja, työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettuja kuluja ja lakisääteisiä maksuja

Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat

(%:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuvelasta)

%	2016	2015	2014	2013	2012
Vakavaraisuusraja	13,5	12,0	12,3	12,9	10,1
Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä ¹⁾	53,8	48,1	49,3	51,7	40,2
Vakavaraisuuspääoma ennen tasoitusmäärää ²⁾	22,3	21,4	22,9	22,0	
Vakavaraisuusomapääoma (vakavaraisuusaste) ³⁾	24,3	24,1	25,8	25,1	27,0

¹⁾ Vuoteen 2012 saakka toimintapääoman enimmäismäärä.

²⁾ Ilmoitetaan vuodesta 2013 lähtien

³⁾ Vuoteen 2012 saakka toimintapääoma laskettuna kunakin ajankohtana voimassa olleiden säädösten mukaisesti (vastaava periaate koskee myös muita vakavaraisuustunnuslukuja)

Tulosanalyysi

Milj. euroa	2016	2015	2014	2013	2012
Tuloksen synty					
Vakuutusliikkeen tulos ¹⁾	-47,7	-1,5	-11,3	-9,5	-7,9
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	349,3	-4,8	342,0	62,7	454,1
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin ²⁾	1 147,4	990,1	1 163,8	544,3	828,7
- Vastuuelan tuottovaatimus	-798,1	-994,8	-821,8	-481,6	-374,6
Hoitokustannustulos ³⁾	29,1	36,2	31,8	17,0	17,9
Muu tulos	3,2				
Kokonaistulos	333,8	29,9	362,5	70,2	464,1
Tuloksen käyttö					
Vakavaraisuuden muutokseen	275,1	-28,4	306,2	40,9	436,3
Vakavaraisuuspääomaan luettavan tasoitusmäärän muutokseen	-48,2	-1,6	-12,3	-10,1	-8,8
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-52,3	-158,5	163,5	-46,3	-24,5
Arvostuserojen muutokseen	375,5	131,6	151,7	94,6	467,5
Tilinpäätössiirtojen kertymän muutokseen	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0
Tilikauden voittoon	0,0	0,0	2,9	2,6	2,1
Muuhun tasoitusmäärän muutokseen	0,5	0,2			
Siirtoon asiakashyvityksiin	58,3	58,2	56,4	29,3	27,8
Yhteensä	333,8	29,9	362,5	70,2	464,1

¹⁾ Vakuutusliikkeen tulos raportoidaan erillisessä taulukossa

²⁾ Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin raportoidaan erillisessä taulukossa

³⁾ Hoitokustannustulos raportoidaan erillisessä taulukossa

Vakuutusliikkeen tulos

Milj. euroa	2016	2015	2014	2013	2012
Yhtiön omalla vastuulla olevien liikkeiden vakuutusmaksutulo	410,1	423,0	424,8	209,6	234,8
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuelan korko	419,3	405,2	387,4	213,0	207,9
Vakuutusliikkeen tulo	829,3	828,2	812,1	422,6	442,7
Maksetut rahastoidut eläkkeet	516,4	490,4	453,0	242,0	232,2
Maksutappiot	18,4	15,8	17,2	11,0	11,1
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuelan muutos	392,0	323,5	353,3	179,2	207,3
Korvausmeno yhteensä	926,8	829,7	823,4	432,2	450,6
Siirto vanhuuseläkevastuisiin (ns. kuolevuusperustetäydennys)	49,8				
Vakuutusliikkeen tulos	-47,7	-1,5	-11,3	-9,5	-7,9

Työkyvyttömyysriskin hallinta

Milj. euroa	2016	2015	2014	2013	2012
Vakuutusmaksutulo; työkyvyttömyysriskin hallintaosa	3,4	3,2	3,1	1,7	1,7
Korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katetut kulut	2,6	5,5	4,8	2,1	1,8
Liikekuluihin kirjatut hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut ²⁾	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katetut kulut / Työkyvyttömyysriskin hallintaosa, %	76,7 %	174,4 %	154,0 %	123,7 %	108,8 %

²⁾ Vuodesta 2016 lähtien ei sisällä yhtiön työsuhteessa olevan oman henkilöstön työkyvyttömyysriskin hallintaan liittyviä henkilöstökuluja

TUNNUSLUKUJEN OPAS

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo aloitti toimintansa 1.1.2014, jolloin Eläke-Fennia sulautui LähiTapiola Eläkeyhtiöön. Tästä johtuen tunnusluvuissa on käytetty vuosilta 2012–2013 vertailulukuina LähiTapiola Eläkeyhtiön lukuja.

Arvostuserot muodostuvat sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksesta.

Asiakashyvitys alentaa sopimustyönantajan TyEL-vakuutusmaksua.

Hoitokustannustulos =

- + Vakuutusmaksun hoitokustannusosat
- + Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksun osat
- + Muut tuotot
- Toimintokohtaiset liikekulut ilman sijoitustoiminnan hoitokuluja, korvauskuluihin kirjattuja työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneita kuluja ja lakisääteisiä maksuja
- Muut kulut

Hoitokustannustulos siirretään vakavaraisuuspääomaan siltä osin, kun sitä ei käytetä asiakashyvityksiin.

Hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut näkyvät erikseen työkyvyttömyysriskin hallinnan erittelyssä. Sijoitustoiminnan hoitokulut katetaan sijoitustuotoista ja korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut maksun työkyvyttömyysosalla.

Katettava vastuovelka lasketaan lisäämällä tilinpäätöksen vastuuelkaan velat kustannustenjakoon ja vakuutuksenottajille.

Kokonaisliikekulut muodostuvat toimintokohtaisista liikekuluista sisältäen sijoitustoiminnan hoitokulut ja korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut sekä lakisääteiset maksut ja muut kulut.

Kokonaistulos muodostuu vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta, muusta tuloksesta ja sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin.

Lakisääteiset maksut muodostuvat Eläketurvakeskuksen toiminnan kustannusosuudesta, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan oikeushallintomaksusta ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta.

Liikevaihto = vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta + sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa + muut tuotot

Maksetut korvaukset =

- + Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet
- + Maksetut/saadut kustannustenjaon korvaukset
- + Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta
- + Korvaustoiminnan hoitokulut
- + Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut

Muu tulos sisältää mm. muut tuotot ja kulut, vakuutusmaksujen, kustannustenjakosuoritusten sekä Eläketurvakeskuksen kustannusosuuksien epätasaisesta jakautumisesta aiheutuneet korkoerät, poistettuihin YEL-maksuihin ja siirtymämaksuihin sisältyvät korot, lakisääteisistä maksuista tulevan tuloksen sekä vastuunsiirroista johtuvan osittamattoman lisävakuutusvastuun muutoksen.

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu on vakuutusmaksuvastuun osa, jolla puskuroidaan osaa osakesijoituksista. Tämä vastuuelan osa muuttuu sen mukaan, miten osaketuotot eläkejärjestelmässä keskimäärin toteutuvat.

Ositettu lisävakuutusvastuu muodostuu varoista, jotka on siirretty käytettäväksi vakuutuksenottajille annettaviin asiakashyvityksiin.

Osittamaton lisävakuutusvastuu on osa yhtiön vakavaraisuuspääomaa ja se toimii puskurina sijoitustoiminnan tuottoihin liittyville heilahteluille. Osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen siirretään osa kokonaistuloksesta.

Sijoitusjakauma käyvin arvoin -raportti

Perusjakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten yhteenlaskettua markkina-arvoa.

Riskijakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten deltakorjattujen (futuuriin ja termiinien kohde-etuus sekä optioiden kohde-etuus kerrottuna option deltalla eli johdannaisen riskivaikutus) kohde-etuusarvojen yhteenlaskettua arvoa. Riskijakaumassa esitetään omalla rivillään johdannaisten vaikutus riski- ja perusjakauman erotukseen. Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan. Riskijakaumasta käytetään myös lyhennettä riskikorjattu.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat. Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietzin kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut

pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun. Sitoutunutta pääomaa laskettaessa otetaan huomioon rahat ja pankkisäämiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat.

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin lasketaan vähentämällä vastuuvelan tuottovaatimus sijoitustoiminnan nettotuotosta käyvin arvoin. Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin saadaan laskemalla yhteen tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot ja arvostuserojen muutos.

Tasoitusmäärä toimii puskurina vakuutusliikkeen heilahteluille ja on osa vakuutusteknistä vastuuvelkaa. Vuosittain toteutuva positiivinen vakuutusliikkeen tulos viedään tasoitusmäärään ja negatiivinen tulos katetaan siitä.

Tulosanalyysi kertoo tuloksen synnyn ja sen käytön. Tulos syntyy vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta, sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin sekä muusta tuloksesta. Tulos käytetään vakavaraisuuden muutokseen, siirtoon asiakashyvityksiin ja muuhun tasoitusmäärän muutokseen (Tel-lisäeläkkeen osuus). Vakavaraisuuden muutos muodostuu tasoitusmäärän (TyEL), osittamattoman lisävakuutusvastuun, arvostuserojen ja tilinpäätössiirtojen kertymän muutoksesta sekä siirrosta tilikauden voittoon.

Työkyvyttömyysriskin hallinta on työeläkeyhtiön asiakkaille tuottamaa työssä jaksamiseen ja työurien pidentämiseen liittyvää työkyvyttömyysriskin hallintaa, joka tarkoittaa esimerkiksi erilaista konsultointia, valmennusta ja työkaluja. Eläkelaitoksen tulee ilmoittaa, paljonko korvauskuluihin on tilikaudella kirjattu työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja ja paljonko vakuutusmaksutulo tilikaudelta sisältää työkyvyttömyysriskin hallintaosaa sekä edellä mainittujen erien suhde. Lisäksi eläkelaitoksen tulee ilmoittaa

liikekuluksi kirjatut, hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut.

Vakavaraisuuspääomavaatimukset perustuvat riskiteoreettiseen tarkasteluun. Vakavaraisuuden tarkastelun perussuureena on ns. **vakavaraisuusraja**. Mitä riskipitoisempi yhtiön sijoitusjakauma on, sitä korkeampi on vakavaraisuusraja ja sitä enemmän vakavaraisuuspääomaa se edellyttää. Vakavaraisuusrajaan vaikuttaa myös vakuutusriski. **Vakavaraisuuden** mittarina käytetään vakavaraisuuspääoman suhdetta vastuuvelkaan eli vakavaraisuusastetta ja vakavaraisuuspääoman suhdetta vakavaraisuusrajaan eli vakavaraisuusasemaa. Vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärä on yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta. Jos vakavaraisuuspääoman määrä ylittää toisena vuonna vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän (kohtuuraja), tulee yhtiön tehdä ylimääräinen siirto asiakashyvityksiin.

Vakuutusliikkeen tulos lasketaan yhtiön vastuulla olevien eläkkeiden osalta vähentämällä tasoitusmäärän tuotosta ja maksun riskiosista yhtiön omalla vastuulla oleva eläkemeno. Vakuutusliikkeen tulos siirretään tasoitusmäärään.

Vakuutusten, vakuutettujen ja eläkkeensaajien lukumäärät ovat tilinpäätöshetken mukaisia. TyEL-vakuutetuista, joiden tiedot ilmoitetaan työeläkevakuutusyhtiölle kuukausittain, lasketaan niiden lukumäärä, joilla on ollut ansioita viimeisen kuukauden aikana, kuitenkin siten, että jokainen tulee lasketuksi vain kerran. Perhe-eläkkeessä eläkkeensaajien lukumäärä lasketaan aina yhdeksi riippumatta edunsaajien lukumäärästä.

Vastuuvelan tuottovaatimus määräytyy vastuuvelan laskennassa käytettävän diskonttokoron (3 %), eläkevastuiden täydennyskertoimen, perustekorko-vaatimuksen ja eläkelaitosten keskimääräisen osaketuoton perusteella.

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon
yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon (y-tunnus 0201103-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiimme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen

laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonamme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme

näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, vääräntämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonamme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä

hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntonne ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaation kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 20.3.2017

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla Nykky
KHT

SELVITYS HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ

Sisällys

1. Poikkeamat hallinnointikoodin suosituksista
2. Yhtiökokous
3. Hallintoneuvosto
 - 3.1 Vaalivaliokunta
4. Hallitus
 - 4.1 Tarkastusvaliokunta
 - 4.2 Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta
5. Toimitusjohtaja
6. Muu johto
7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta
8. Kuvaus taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä
9. Tilintarkastaja

Selvitys Elon hallinto- ja ohjausjärjestelmästä tilikaudelta 1.1.–31.12.2016 perustuu Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodiin 2015 ja annetaan toimintakertomuksesta erillisenä. Elo noudattaa hallinnointikoodia työeläkeyhtiön toimintaan soveltuvin osin. Poikkeamat hallinnointikoodin suosituksista esitetään selvityksen alkuosassa. Listayhtiöiden hallinnointikoodi on luettavissa Arvopaperimarkkinayhdistyksen verkkosivuilta www.cgfinland.fi.

1. Poikkeamat hallinnointikoodin suosituksista

Suositus 5 – hallituksen valinta: Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (TVYL) mukaan hallituksen valitsee hallintoneuvosto noudattaen laissa ja yhtiöjärjestyksessä mainittua valintamenettelyä.

Suositus 6 – hallituksen toimikausi: Elon hallituksen jäsenten toimikausi on yhtiöjärjestyksen mukaan kolme vuotta.

Suositukset 10, 16, 17, ja 18 – hallituksen ja sen valiokuntien jäsenten riippumattomuus: Hallituksen ja sen valiokuntien riippumattomien jäsenten määrä ja riippumattomuuden arviointi perustuvat lainsäädäntöön (TVYL). Hallituksen kokoonpanosta ja jäsenten kelpoisuusehdoista on säädetty laissa. Elon hallituksen jäsenenä voi olla henkilöitä, jotka kuuluvat Elon merkittävien asiakasyritysten toimivaan johtoon tai hallintoon. Tämä johtuu Elon keskinäisestä yhtiömuodosta. Toimitusjohtaja ei voi kuulua hallitukseen.

Suositus 22 – palkitsemista koskeva päätöksenteko: Työeläkeyhtiöistä annetun lain mukaan hallituksen palkitsemisesta päättää hallintoneuvosto.

Suositus 28: Elo noudattaa säännöksiä työeläkeyhtiön lähipiiriilikeitoimista työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (TVYL) mukaisesti.

2. Yhtiökokous

Elossa ylintä päätösvaltaa käyttävät osakkaat yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksessa on äänioikeus vakuutusosastajilla. Lisäksi äänioikeus on kunkin työntekijän eläkelain mukaisen perusvakuutuksen piiriin kuuluvien vakuutettujen valitsemalla edustajalla.

Yhtiökokous päättää hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärästä ja valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat sekä päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta ja taseen osoittaman voiton käytöstä. Yhtiökokous päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle. Lisäksi yhtiökokous

päättää hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista sekä muista kokouskutsussa ilmoitetuista asioista.

Elon varsinainen yhtiökokous pidettiin 19.4.2016.

3. Hallintoneuvosto

Työeläkevakuutusyhtiöllä tulee työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan olla hallintoneuvosto.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa. Hallintoneuvosto päättää hallituksen jäsenten lukumäärästä ja valitsee hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä vaalivaliokunnan jäsenet. Se myös päättää hallituksen ja vaalivaliokunnan palkkioista. Hallintoneuvostolle ei voida antaa muita tehtäviä kuin ne, jotka laissa on mainittu. Hallintoneuvoston työjärjestyksessä on kuvattu hallintoneuvoston kokoonpano, tehtävät ja kokouskäytännöt.

Elon hallintoneuvostoon kuului 54 jäsentä vuoden 2016 yhtiökokoukseen asti. Yhtiökokous päätti 19.4.2016 kokouksessaan vähentää määrän 44 jäseneseen. Jäsenet valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa kolmeksi vuodeksi. Jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmasosa. Hallintoneuvoston jäsenistä puolet valitaan työnantajia ja palkansaaajia edustavien keskusjärjestöjen nimeämistä ehdokkaista. Työnantajien ja palkansaaajien ehdottamista henkilöistä valittuja jäseniä on oltava yhtä monta.

Hallintoneuvosto valitsee vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat, joista yksi valitaan vakuutettuja edustavien jäsenten ehdotuksesta.

Elon hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2016 kaksi kertaa, 22.3. ja 22.11. Hallintoneuvoston jäsenistä osallistui kokouksiin keskimäärin 78 prosenttia. Jäsenten osallistuminen hallintoneuvoston ja vaalivaliokunnan kokouksiin sekä niistä maksetut palkkiot on esitetty Elon palkka- ja palkkioselvityksessä osoitteessa www.elo.fi –Tietoa Elost – Hallinto ja johto.

Hallintoneuvoston jäsenet sekä heidän puolionsa, edunvalvottavansa ja määräysvallassa olevat yritykset lasketaan kuuluvaksi Elon lähipiiriin. Lähipiirin kanssa tehtävät liiketoimet käsitellään lähipiiriohjeistuksen mukaisesti. Elon johdon ja sen lähipiirin kanssa tehtävistä merkittävistä liiketoimista päättää aina Elon hallitus. Mahdolliset liiketoimet lähipiirin kanssa raportoidaan Elon verkkosivuilla.

Elon hallintoneuvosto 19.4.2016 alkaen

Puheenjohtaja

Klaus Saarikallio,

s.1955, hallituksen jäsen, Normek Oy, erovuorossa 2019

Varapuheenjohtajat

Håkan Nystrand,

s.1955, puheenjohtaja, METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, erovuorossa 2019

Ilkka Brotherus,

s.1951, toimitusjohtaja, Sinituote Oy, erovuorossa 2018

Jäsenet

Vesa Aallosvirta,

s.1961, järjestöpäällikkö, Metallityöväen Liitto ry, erovuorossa 2017

Antti Hakala,

s.1967, johtaja, Ammattiliitto Pro ry, erovuorossa 2018

Maria Hanho,

s.1982, toimitusjohtaja, Vaissi Oy, erovuorossa 2017

Johanna Heikkilä,

s.1962, henkilöstöjohtaja, Apetit Oyj, erovuorossa 2017

Maija Hjelt,

s.1970, talousjohtaja, Veikkaus Oy, erovuorossa 2018

Markku Holm,

s.1953, toimitusjohtaja, RTV-Yhtymä Oy, erovuorossa 2017

Sauli Huikuri,

s.1958, toimitusjohtaja, Joutsen Media Oy, erovuorossa 2018

Tero Jussila,

s.1958, talousjohtaja, Maintpartner Group Oy, erovuorossa 2017

Esko Jääskeläinen,

s.1956, toimitusjohtaja Suur-Seudun Osuuskauppa, erovuorossa 2019

Pekka Kampman,

s.1962, rakennuttamisjohtaja, Y-säätiö, erovuorossa 2017

Olavi Kaukonen,

s.1956, toimitusjohtaja, A-klinikkasäätiö, erovuorossa 2017

Jaakko Kiiski,

s.1956, toiminnanjohtaja, Esimiehet ja Asiantuntijat YTY ry, erovuorossa 2019

Tapio Kuittinen,

s.1959, liiketoimintajohtaja, Lehto Group Oyj, jäsenyys päätynyt 22.11.2016

Kalle Kujanpää,

s.1969, talousjohtaja, Finn-Power Oy, erovuorossa 2018

Veli-Matti Kuntonen,

s.1965, puheenjohtaja, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry, erovuorossa 2018

Heikki Kyntäjä,

s.1952, talousjohtaja, Atria Oyj, erovuorossa 2017

Ville Laine,

s.1970, toimitusjohtaja, Lojer Oy, erovuorossa 2019

Timo Lehtinen,

s.1964, erovuorossa 2018

Timo Lepistö,

s.1959, toimitusjohtaja, Nordic Morning Oyj, erovuorossa 2018

Timo Mäki-Ullakko,

s.1963, toimitusjohtaja, Pirkanmaan Osuuskauppa, erovuorossa 2018

Heikki Nikku,

s.1956, president, CGI Suomi Oy, erovuorossa 2019

Mikael Pentikäinen,

s.1964, toimitusjohtaja, Suomen Yrittäjät, erovuorossa 2017

Terhi Penttilä,

s.1972, toimitusjohtaja, Länsilinjat Oy, erovuorossa 2017

Kustaa Piha,

s.1978, hallituksen jäsen, Med Group Oy, jäsenyys päätynyt 5.10.2016

Marko Piirainen,

s.1975, puheenjohtaja, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry, erovuorossa 2017

Katariina Poskiparta,

s.1961, toimitusjohtaja, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö, erovuorossa 2019

Kyösti Pöyry,

s.1952, toimitusjohtaja, Paperinkeräys Oy, erovuorossa 2018

Merja Rinne,

s.1963, järjestöpäällikkö, TEAM Teollisuusalojen ammattiliitto ry, erovuorossa 2019

Ansu Saarela,

s.1978, talousjohtaja, Bauhaus & Co Ky, erovuorossa 2019

Hannu Saarikangas,

s.1952, johtaja, Insinööriliitto, erovuorossa 2018

Antti Sahi,

s.1956, toiminnanjohtaja, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, erovuorossa 2019

Paula Salastie,

s.1978, konsernijohtaja, Teknos Group Oy, erovuorossa 2019

Kimmo Simberg,

s.1959, toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa, erovuorossa 2017

Jukka Tikka,

s.1953, hallituksen puheenjohtaja, Länsi-Savo Oy, erovuorossa 2018

Mika Varjonen,

s.1974, toiminnanjohtaja, Tradenomiliitto TRAL ry, erovuorossa 2017

Jouko Vehmas,

s.1956, kauppaneuvos, Kymen Seudun Osuuskauppa, erovuorossa 2019

Pentti Virtanen,

s.1964, toimitusjohtaja, FSP Finnish Steel Painting Oy, erovuorossa 2018

Olli Vormisto,

s.1967, toimitusjohtaja, Osuuskauppa Hämeenmaa, erovuorossa 2017

Antti Ylikorkala,

s.1974, varatoimitusjohtaja, Attendo Terveyspalvelut, jäsenyys päättynyt 20.12.2016

Janne Ylinen,

s.1975, toimitusjohtaja Kokkolan Halpa-Halli Oy, erovuorossa 2019

Jaana Ylitalo

s.1969, edunvalvontajohtaja, Palvelualojen Ammattiliitto PAM ry, erovuorossa 2018

3.1 Vaalivaliokunta

Elolla on hallintoneuvoston valitsema vaalivaliokunta, jonka tehtävänä on valmistella esitykset hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenvalinnoista ja palkkioista.

Vaalivaliokunnassa joko puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja valitaan vakuutettuja edustavien hallintoneuvostojäsenten ehdotuksesta.

Kuusijäseniseen vaalivaliokuntaan kuuluivat vuonna 2016 vakuutuksenottajien ehdottamina jäseninä Elon hallintoneuvostosta Ilkka Brotherus, Klaus Saarikallio ja Jouko Vehmas. Vakuutettujen ehdottamina jäseninä vaalivaliokuntaan kuuluivat Elon hallintoneuvostosta Håkan Nystrand, Mika Varjonen ja Jaana Ylitalo. Vaalivaliokunnan puheenjohtajana toimi Klaus Saarikallio ja varapuheenjohtajana Håkan Nystrand.

Vaalivaliokunta kokoontui vuonna 2016 kaksi kertaa, 9.2. ja 4.10. Vaalivaliokunnan jäsenten osallistuminen kokouksiin oli keskimäärin 92 prosenttia.

4. Hallitus

Elon hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä huolehtia, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Työeläkevaikutusyhtiöistä annetun lain mukaan hallituksen tulee yhdessä toimitusjohtajan kanssa johtaa yhtiötä ammatitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden

sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti.

Hallituksen työjärjestyksessä ja yhtiöjärjestyksessä on lueteltu Elon hallituksen tehtävät. Elon hallitus mm.

- nimittää ja erottaa toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajan, yhtiön johtoryhmän jäsenet, sijoitustoiminnan johtoryhmän jäsenet, sisäisen tarkastajan sekä lääketieteellisen johtajan ja päättää heidän toimitushteensa ehdoista ja palkkioasioistaan
- päättää yhtiön organisaation päälinjoista
- hyväksyy yhtiön strategian ja budjetin sekä valvoo niiden toteutumista
- hyväksyy yhtiön henkilöstöstrategian ja palkitsemispolitiikan sekä henkilöstön tulospalkkiojärjestelmän periaatteet sekä arvioi ja valvoo niiden toteutumista
- hyväksyy sijoitussuunnitelman ja valvoo sijoitussuunnitelman toteutumista
- hyväksyy riskienhallintapolitiikan ja -suunnitelman ja valvoo niiden toteutumista
- hyväksyy sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelman vuosittain
- arvioi yhtiön sisäisen valvonnan tilan vuosittain
- hyväksyy tilinpäätöksen
- päättää yhtiökokouksen koollekutsumisesta
- vahvistaa työeläkeyhtiöistä annetussa laissa edellytetyt kirjalliset toimintaperiaatteet.

Elon hallitus muodostuu työmarkkinaosapuolten, asiakkaiden ja sidosryhmien edustajista. Hallitukseen kuului vuonna 2016 kuusitoista varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä. Elon hallintoneuvosto päätti vähentää hallituksen varsinaisten jäsenten määrää kahteentoista jäseneneen ja neljään varajäseneneen vuodesta 2017 alkaen. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja varajäsenet toimikaudeksi, jonka pituus on kolme kalenterivuotta. Hallituksen jäsenistä puolet on työnantajakeskusjärjestöjen ja palkansaajakeskusjärjestöjen ehdottamia henkilöitä. Työnantajien ja palkansaajien ehdottamista henkilöistä valittuja jäseniä on oltava yhtä monta.

Hallituksen jäsenten valintaprosessissa huomioidaan normien lisäksi hallituksen monimuotoisuus.

Hallituksen monimuotoisuudella pyritään mahdollistamaan tehokas hallituksen tehtävien hoitaminen ja tukemaan Elon strategisten tavoitteiden saavuttamista. Kun hallitus kokonaisuutena ja kunkin jäsenen tuoman osaamisen, kokemuksen ja ominaispiirteiden avulla pystyy haastamaan ja tukemaan toimivaa johtoa proaktiivisesti, toteutuu hallituksen monimuotoisuus tavoitellussa muodossaan.

Elolle olennaisia monimuotoisuustekijöitä ovat jäsenten toisiaan täydentävä kokemus, jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet, maantieteellinen jakauma sekä ikä- ja sukupuolijakauma.

Elon monimuotoisuuspolitiikan yhtenä tavoitteena on ylläpitää tasapainoista sukupuolijakaumaa Elon hallituksessa. Tavoitteen saavuttamiseksi vaalivaliokunta pyrkii löytämään uusien jäsenten haku- ja arviointiprosessissa molempien sukupuolten edustajia. Tavoitteen toteutumista arvioidaan ja seurataan vaalivaliokunnan kokouksissa. Vuoden 2016 vaalivaliokunnan esityksen pohjalta vuoden 2017 hallituksen kokoonpanosta vähemmistösukupuolen eli naisten osuus on 42 prosenttia.

Hallitus valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat, joista yksi valitaan vakuutettuja edustavien jäsenten ehdotuksesta. Hallituksen puheenjohtaja ja molemmat varapuheenjohtajat muodostavat hallituksen puheenjohtajiston.

Hallituksen apuna sen tehtävien hoidossa toimivat tarkastusvaliokunta sekä nimitys- ja palkitsemisvaliokunta.

Elon hallitus kokoontui 11 kertaa vuonna 2016. Hallituksen jäsenistä osallistui kokouksiin keskimäärin 87 prosenttia. Jäsenten osallistuminen hallituksen ja sen valiokuntien kokouksiin sekä niistä maksetut palkkiot on esitetty Elon palkka- ja palkkioselvityksessä osoitteessa www.elo.fi –Tietoa Elostä – Hallinto ja johto.

Hallituksen jäsenet sekä heidän puolionsa, edunvalvottavansa ja määräysvallassa olevat yritykset lasketaan kuuluvaksi Elon lähipiiriin. Lähipiirin kanssa tehtävät liiketoimet käsitellään lähipiiriohjeistuksen mukaisesti. Elon johdon ja sen lähipiirin kanssa

tehtävistä merkittävistä liiketoimista päättää aina Elon hallitus. Mahdolliset liiketoimet lähipiirin kanssa raportoidaan Elon verkkosivuilla.

Elon hallitus vuonna 2016

Puheenjohtaja

Pekka Sairanen (11.11.2016 asti)

Varapuheenjohtajat

Heimo J. Aho,

s.1949, diplomiekonomi, hallituksen puheenjohtaja, SKS Group Oy ja SKS Group:n tytäryhtiöt

Ann Selin,

s.1960, eMBA, puheenjohtaja, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Varsinaiset jäsenet

Eeva-Liisa Inkeroinen,

s.1963, OTK, varatoimitusjohtaja, Teknologiateollisuus ry

Jari Karlson,

s.1961, KTM, talous- ja hallintojohtaja, Orion Oyj

Heikki Kauppi,

s.1955, diplomi-insinööri, MBA, toiminnanjohtaja, Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry

Antti Kuljukka,

s.1961, VTM, eMBA, toimitusjohtaja, Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia

Reija Lilja,

s.1954, Ph.D., dosentti, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Jorma Malinen,

s.1959, automaatiosuunnittelija, puheenjohtaja, Ammattiliitto Pro ry

Harri Miettinen,

s.1962, KTM, johtaja, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK Kenttäryhmä

Antti Neimala,

s.1963, varatuomari, LLM, varatoimitusjohtaja, Suomen Yrittäjät

Outi Lähteenmäki-Lindman,

s.1965, OTK, VT, Senior Vice President, Accountor

Erkki Moisander,

s.1953, ekonomi, pääjohtaja, LähiTapiola-ryhmä

Jussi Mustonen,

s.1955, VTL, johtaja,

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Olavi Nieminen,

s.1952, optikko, hakanomi, hallituksen puheenjohtaja, Piilokset by Finnsusp Oy

Sinikka Näätäsaari,

s.1961, YTM, sosiaaliasioiden päällikkö, SAK ry

Varajäsenet

Antti Aho,

s.1969, KTM, toimitusjohtaja, Aava Terveyspalvelut Oy

Jukka Ihanus,

s.1977, OTK, johtaja, STTK ry

Jouko Liimatainen,

s.1954, KTM ja fil. yo, varatoimitusjohtaja, Scandic Hotels Oy

Daniela Yrjö-Koskinen,

s.1971, KTM toimitusjohtaja, Novita Oy

4.1. Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on seurata yhtiön taloudellista raportointia, sisäistä valvontaa, riskienhallinnan riittävyttä ja asianmukaisuutta sekä sisäisen tarkastuksen toimintaa. Valiokunta seuraa myös tilintarkastajien työtä ja valmistelee tilintarkastajien valintaesityksen.

Hallitus valitsee keskuudestaan jäsenet valiokuntaan vuodeksi kerrallaan ja vahvistaa työjärjestyksen. Valiokunnan jäsenistä yhden tulee olla palkansaajien keskusjärjestöjä edustava, yhden työnantajien keskusjärjestöjä edustava ja yksi muu hallituksen jäsen.

Vuonna 2016 Elon tarkastusvaliokuntaan kuuluivat Jari Karlson (puheenjohtaja), Heikki Kauppi ja Jussi Mustonen. Tarkastusvaliokunta kokoontui 5 kertaa ja jäsenten osallistuminen kokouksiin oli 100 prosenttia.

4.2. Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on avustaa hallitusta valmistelemalla ja kehittämällä asioita, jotka liittyvät yhtiön palkka- ja palkitsemisjärjestelmiin sekä ylimmän johdon nimitys- ja palkitsemisasioihin.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan muodostaa Elon hallituksen puheenjohtajisto. Vuonna 2016 nimitys- ja palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat Pekka Sairanen (puheenjohtaja), Ann Selin ja Heimo J. Aho. Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta kokoontui 7 kertaa ja jäsenten läsnäolo kokouksissa oli 95 prosenttia.

5. Toimitusjohtaja

Elon toimitusjohtaja on KTM Satu Huber (s. 1958). Hän aloitti Elon toimitusjohtajana 1.6.2015 ja toimi yhtiön varatoimitusjohtajana 1.1.2014–31.5.2015.

Toimitusjohtaja johtaa yhtiön hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Hallitus nimittää toimitusjohtajan.

Toimitusjohtaja johtaa yhtiötä ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

6. Muu johto

Hallituksen nimittämistä johtajista muodostuva johtoryhmä avustaa toimitusjohtajaa yhtiön operatiivisessa toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa. Johtoryhmä on mukana muun muassa yhtiön strategiaan, budjetointiin ja organisaatioon liittyvien asioiden valmiste- lussa hallitukselle.

Johtoryhmän kokoonpano ja vastualueet

Mika Ahonen,

s. 1967, OTK, johtaja, lakiasiat, viestintä ja vaikuttaminen, compliance

Matti Carpén,

s. 1960, DI, johtaja, asiakkuudet ja kanavat, ICT

Hanna Hiidenpalo,

s. 1966, KTM, johtaja, sijoitukset

Mikko Karpoja,

s. 1962, VTM, SHV, johtaja, aktuaaritoimi, vastuullinen vakuutusmatemaatikko

Erja Ketko,

s. 1967, KTM, metsänhoitaja, riippumaton riskienvalvonta ja business control

Sarianne Kirvesmäki,

s. 1966, LuK, MBA, johtaja, talous ja sijoitusriskien valvonta

Keijo Kouvonon,

s. 1953, FK, johtaja, vakuutukset ja eläkkeet

Hilkka Malinen,

s. 1963, KM, johtaja, henkilöstöpalvelut

Elon sijoitustoiminnan tehtävänä on huolehtia työeläkevarojen tuottavasta ja turvaavasta sijoittamisesta. Tämän tehtävän toteuttamisesta huolehtii sijoitustoiminnan johtoryhmä.

Elon sijoitustoiminnan johtoryhmän muodostavat Satu Huber (puheenjohtaja), Hanna Hiidenpalo, Erja Ketko, Sarianne Kirvesmäki, Jonna Ryhänen ja Timo Stenius.

Toimitusjohtajan ja johtoryhmiin kuuluvien henkilöiden palkitsemisesta päättää hallitus. Nämä tiedot on esitetty Elon palkka- ja palkkioselvityksessä.

Johtoryhmien jäsenet sekä heidän puolisonsa, edunvalvottavansa ja määräysvallassa olevat yritykset lasketaan kuuluvaksi Elon lähipiiriin. Lähipiirin kanssa tehtävät liiketoimet käsitellään lähipiiriohjeistuksen mukaisesti. Elon johdon ja sen lähipiirin kanssa tehtävistä merkittävistä liiketoimista päättää aina Elon hallitus. Mahdolliset liiketoimet lähipiiriin kanssa raportoidaan Elon verkkosivuilla.

7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hallituksella on kokonaisvastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan tilan vuotuisesta arvioinnista. Hallituksen on säännöllisesti arvioitava hallintojärjestelmää, kirjallisia toimintaperiaatteita (ml. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet) ja jatkuvuussuunnitelmaa. Hallitus hyväksyy sisäisen valvonnan periaatteet sekä riskienhallinnan yleiset periaatteet, vastuunjaon ja keskeiset linjaukset (riskienhallintapolitiikan) ja vuosittain yhtiön ohjaamiseen liittyvän riskienhallintasuunnitelman sekä seuraa siinä esitettyjen hallinnointitoimien edistymistä. Hallituksen apuna toimii tarkastusvaliokunta.

Toimitusjohtaja vastaa hallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä hallitukselle hyväksyttäväksi laadittavan, yhtiön keskeisiä riskejä koskevan riskienhallintasuunnitelman sisällön valmistelusta sekä riskienhallinnan seurannasta. Hänen tukenaan näissä tehtävissä on riippumaton valvonta, jonka muodostavat riippumaton riskienvalvonta ja business control, talous ja sijoitusriskien valvonta, aktuaaritoimi ja compliance.

Liiketoimintojen ja tukiyksiköiden johtajat vastaavat vastuualueensa sisäisestä valvonnasta, riskienhallintatoimenpiteiden toteuttamisesta ja yhtiön riskienhallinnan linjausten ja toimintatapojen noudattamisesta. Liiketoiminnot osallistuvat yhtiön riskienhallintasuunnitelman laadintaan ja jatkuvuussuunnitteluun.

Elossa toimii sisäisen valvonnan koordinoitiryhmä, joka on toimitusjohtajan sekä 2. ja 3. puolustuslinjan edustajien muodostama valmisteleva ja koordinoiva toimielin hyvän hallintotavan ja sisäisen valvonnan vahvistamiseksi. Ryhmä valmistelee, selvittää ja käsittelee tavallisesta liiketoiminnasta poikkeavia asioita.

Elon sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida hallinto-, riskienhallinta- ja valvontaprosessien riittävyyttä ja tehokkuutta, antaa suosituksia ja konsultoida niiden kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus on hallituksen asettama, muusta organisaatiosta riippumaton yksikkö. Se raportoi tarkastusvaliokunnalle ja hallitukselle, joka vahvistaa sisäisen tarkastuksen

toimintaohjeen ja vuosisuunnitelman. Sisäisen tarkastuksen johtaja on hallinnollisesti toimitusjohtajan alainen.

Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaavat lakien ja Finanssivalvonnan määräysten ja ohjeiden vaateet sisäiselle tarkastukselle sekä Sisäisten tarkastajien kansainvälisen yhdistyksen ohjeet.

Compliance-toiminta on osa Elon sisäistä valvontaa, jonka lähtökohtana on noudattaa viranomaisten antamia säännöksiä sekä yleisiä sisäisen valvonnan parhaita käytäntöjä. Compliance-toiminta on myös osa Elon riskienhallintaa, jossa sen tavoitteena on tukea liiketoimintaa erityisesti juridisten ja compliance-riskien hallinnassa sekä valvoa ja raportoida näistä tarkastusvaliokunnalle ja johdolle. Sääntöjen noudattamisen valvonnan lisäksi Elon compliance officer vastaa mm. Elon sisäpiiri- ja lähipiiriasioista sekä eturistiriitatilanteiden ehkäisemisestä. Compliance officerin tehtävä on päätoiminen.

Elossa noudatetaan työeläkevakuutusyhtiöitä koskevan lain mukaista sisäpiiriohjetta, jonka tarkoituksena on edistää sijoitustoiminnan julkista luotettavuutta ja varmistaa henkilöstön tietämys sisäpiirisäännöksistä niin, ettei niitä tahattomastikaan rikota. Elon Compliance officerin vastuulla on ylläpitää sisäpiirirekistereitä ja hän vastaa sisäpiiriasioiden koulutuksesta ja neuvonnasta sekä sisäpiiriin kuuluvien henkilöiden kaupankäynnin valvonnasta.

Elon hallitus on hyväksynyt sisäpiiriohjeet ja Elon sisäpiiriläisten julkiset tiedot ovat saatavilla Euroclearin NetSire-järjestelmästä.

8. Kuvaus taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä

Elon taloudelliset raportit on laadittu työeläkeyhtiöiden kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja raportointia sääntelevien kirjanpito-, osakeyhtiö-, vakuutusyhtiö- ja työeläkevakuutusyhtiölain sekä vakavaraisuusrajan laskemista ja vastuuvelan kattamista koskevan lain, sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusyhtiön tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevan asetuksen,

kirjanpitoasetuksen, sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamien laskuperusteiden sekä Finanssivalvonnan antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Hallitus on hyväksynyt yhtiön riskienhallintapolitiikan sekä riskienhallintasuunnitelman, jossa huomioidaan taloudellisten riskien raportointi.

Elo julkistaa tilinpäätöksen ennakkotiedot ja virallisen tilinpäätöksen verkkosivuillaan. Vuoden puolivälissä julkistetaan osavuosisraportti kuudelta ensimmäiseltä kuukaudelta. Lisäksi Elo julkaisee suppeamman, sijoitustoimintaan ja vakavaraisuuteen keskittyvän osavuosisraportin ensimmäiseltä ja kolmannelta vuosineljännekseltä.

Hallitukselle, johdolle, viranomaisille sekä julkisuu-teen tuotettavasta talousraportoinnista vastaa talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikkö raportoitavasta toiminnasta riippumattomasti. Liikekulujen riippumattomasta raportoinnista vastaa riippumaton riskienvalvonta ja business control -yksikkö.

Talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikkö raportoi yhtiön hallitukselle vähintään kaksi kertaa kuukaudessa vakavaraisuuden tunnusluvut ja stressitestit, kokonaistuloksen synnyn ja käytön, sijoitukset tuottoineen markkina-arvo ja riskin mukaan luokiteltuna, sijoitustoiminnan tavoitteet ja toteumat sekä sijoitussuunnitelman mukaiset riskirajat sekä niiden noudattamisen. Lisäksi hallitukselle on raportoitu kokonaisriskiasemasta ja vakavaraisuuden riskiluvuista yhtiön omien mallien perusteella.

Vakavaraisuustilannetta seurataan talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikössä päivittäin ja johdolle raportoidaan useita kertoja viikossa vakavaraisuustilanne viranomaismääräysten sekä yhtiön omien mallien mukaisesti. Muut keskeisimmät yhtiön tuloksen ja sijoitustoiminnan tunnusluvut raportoidaan johdolle viikoittain. Omaisuuslajikohtaisista riskeistä ja tuotoista, mukaan lukien johdannaiset, raportoidaan viikoittain salkunhoitajille ja sijoitustoiminnan johtoryhmän jäsenille. Sijoitusjärjestelmissä ylläpidetään päivätasoinen positio, joten myös päivätasoinen raportointi voidaan tarvittaessa toteuttaa. Lisäksi talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikössä seurataan

päivittäin sijoitussuunnitelman mukaisia riskirajoja ja niiden noudattamista.

Elon kokonaisriskiaseman ja riskinkantokyvyn arvioinnissa keskeisimmät tunnusluvut ovat vakavaraisuuspääoman määrä suhteessa vastuuvélkaan (vakavaraisuusaste) ja vakavaraisuuspääoman määrä suhteessa säännösten mukaiseen vakavaraisuusrajaan (vakavaraisuusasema). Vakavaraisuuspääoman ja vakavaraisuuden tunnuslukujen laskenta on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa ja tunnuslukujen oppaassa. Muut taloudellisen raportoinnin kannalta merkittävimmät erät ovat vastuuvélan tuottovaade, sijoitusten arvostus ja sijoitustoiminnan tulos käyvin arvo.

Vastuuvélan oikeellisuuden järjestelmissä, tilinpäätöksessä ja vakavaraisuusrajan laskennassa varmistaa aktuaaritoimi ja yhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko. Keskellä vuotta vastuuvélka arvioidaan talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikössä, ja sen oikeellisuus varmistetaan työohjeilla, täsmäytysrutiineilla sekä tiiviillä yhteistyöllä aktuaaritoimen ja vastuullisen vakuutusmatemaatikon kanssa. Tilinpäätöksessä TyEL-vakuutetun palkkasumman muutosprosentti on arvio, joka perustuu Arekista tehtyihin kantapöimintoihin sekä aktuaaritoimen analyysiin. Vuoden aikana palkkasumman muutosta on arvioitu Eläketurvakeskuksen ennusteiden ja omien analyysien perusteella. Palkkasumman arvio vaikuttaa TyEL-vakuutuksen maksutuloon ja vastuuvélkaan, mutta sillä ei ole juurikaan vaikutusta yhtiön kokonaistulokseen. Tarkka vastuuvélka lasketaan vuosittain vuosilaskentojen valmistuttua.

Tilinpäätöksessä käytetyt sijoitusten arvot määritellään tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa kerrotun mukaisesti. Noteeraamattomien osakkeiden, pääomarahastojen, kiinteistörahastojen ja kiinteistöjen osalta talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikkö varmistaa, että markkina-arvot on hinnoiteltu soveltuvien periaatteiden mukaisesti. Sijoitusjärjestelmien markkina-arvojen ja luottoluokkien oikeellisuuden varmistamiseksi talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikössä on säännöllinen täsmäytysrutiini. Markkina-arvojen

määrittämiseen liittyy ajallista viivettä, mutta sen vaikutus on ollut vähäinen.

Yhtiön liikekirjanpitoon tehdään tilikauteen kohdistuvat jaksotukset ja pääkirjanpidon tiedot täsmäytetään osakirjanpidon järjestelmiin. Tilivuoden aikana täsmäytykset tehdään kuukausittain. Taloudellisten raporttien oikeellisuutta varmistetaan säännöllisillä täsmäytysrutiineilla eri lähdejärjestelmien ja tietovaraston kesken, työohjeilla, prosessikuvauksilla, hyvällä ammattitaidolla sekä tiiviillä yhteistyöllä ja tiedonkululla talous ja sijoitusriskien valvonta- sekä sijoitusyksikön kesken.

Talousraportointiin, sijoitusriskien valvontaan, kirjanpitoon ja maksuliikenteeseen liittyvät operatiiviset riskit kartoitetaan puolivuositain riskikartoituspalvereissa, joita koordinoi riippumaton riskienvalvonta ja business control -yksikkö. Tunnistettujen riskien vaikutusten merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä arvioidaan riskikohtaisesti sekä kullekin riskille laaditaan riskienhallintasuunnitelma ja seurataan sen toteutumista. Raportointi- ja valvontaprosessissa sekä kirjanpidossa ja maksuliikenteessä tapahtuneet läheltä piti- ja toteutuneet riskit raportoidaan compliance- tai operatiivisten riskien poikkeamaraportilla. Lisäksi riippumaton riskienvalvonta ja business control -yksikkö koordinoi vuosittain talous ja sijoitusriskien valvonta -yksikön jatkuvuussuunnitelman päivitykset.

9. Tilintarkastaja ja palkkiot

Elon varsinainen yhtiökokous 2016 valitsi yhtiön tilintarkastajaksi KHT-yhteisö Ernst & Youngin. Yhtiön päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Ulla Nykky.

Ulla Nykky on toiminut Elon päävastuullisena tilintarkastajana 23.4.2014 alkaen.

Elo maksoi tilintarkastusyhteisölleen vuodelta 2016 palkkioita 181 400 euroa ja muista tilintarkastukseen liittymättömistä palveluista 115 385 euroa.

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo
Käyntiosoite: Revontulentie 7, 02100 Espoo
Postiosoite: Työeläkeyhtiö Elo, 00041 ELO
Puhelin: 020 703 50 Faksi: 020 703 5100
www.elo.fi